

Ἔτος Β΄.

ΕΝ ΣΜΥΡΝῃ 1874.

Φυλ. Γ΄.

Ἐν ΡΑΠΑΔΩ (ἐπαρχία Γενεύης).
τῇ 26 Αὐγούστου 1874.

Κύριε Διευθυντά,

Προθυμοποιουμένη νὰ ἐκπληρώσω ἢ ἐδῶσα τῷ Κ. Βουτζινᾷ ὑπόσχεσιν τοῦ νὰ δημοσιεύσω διὰ τοῦ «Ὀμήρου» ἀνέκδοτον ἔργον μου, σὰς στέλλω τὴν βίον τοῦ Σισμόνδου. Συνήθως ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ἀνατολῇ ἔχουσιν ὅλως ἀνακριθεῖς ἰδέας περὶ τῶν συγγραφέων τῆς Δύσεως· διὸ δὲν ἔκρινα ἄσκοπον νὰ καταστήσω γνωστὸν εἰς τοὺς ἀναγνώστας ὑμῶν ἓνα τῶν κυριωτέρων ἱστορικῶν τῆς Δύσεως. Ἐκ τούτου δ' ἀφορμὴν λαμβάνουσα ἐκθέτω τινὰς σκέψεις μου περὶ τῆς ἱστορίας τῆς Γαλλίας καὶ τῶν συγγραψάντων περὶ αὐτῆς μετὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1789.

Δέχθητε κτλ.

ΔΟΡΑ ΙΣΤΡΙΑΣ

πριγκηπέσσα Καλοτζῶν Μασσάλου.

(ΟΜΗΡΟΣ ΦΥΛ. Γ.)

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑΙ ΕΙΚΟΝΕΣ.

ΣΙΣΜΟΝΔΟΣ ΔΕ ΣΙΣΜΟΝΔΗ.

« *Monsieur de Sismondi est l'un des hommes qui ont le plus honoré les lettres.* »
(Mignet)

Ἐν τῇ μᾶλλον ἀγροτικῇ παρὰ τῇ Γενεῷ τοποθεσίᾳ ὁ ὀδοιπόρος δὲν ἔχει πλέον παρ' ἑαυτῷ τὸ διαυγὲς κάτοπτρον τῆς λίμνης Λεμάν. Ὁ φαίχρως Ἄρθης (Arve) καταπίπτων ἐκ τῶν ἀενάων πάγων τοῦ Chamounix κατέρχεται μετὰ πατάγου ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν ἰτεῶν, κάτωθεν τοῦ μικροῦ Σαλέθ, ἔνθα συμβάλλει μετὸν κυανόχρουν Ροδανόν. Θέσεις τερπναὶ διαδέχονται ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὰ ἐρείπια τῶν οὐρυωμάτων. Ἐκείθεν βλέπει τὴν καλλίοχθον λίμνην, τὸ Γοῦρα, τὸ ὄρος Vuache, τὸ ὄρος Sion

καὶ τὰ δύο Σαλέβ. Ὁ εὐκνήης καὶ καλλιδένδρος βοτανικὸς κήπος ἐκτείνεται ὑπὸ τὸν προμαχῶνα τοῦ Πίνου. Προχωρῶν ἐτι μᾶλλον ἀπαντᾷ δένδροφυτείας καστανεῶν, καὶ περαιτέρω τάφους, ὧν ἡ πένθιμος ὄψις ἐκλείπει ἐν μέσῳ τῆς ἀνθούσης γλόης. Ἐνθεν μὲν ἴστανται αἱ ἀπόκρημοι ὄχθαι τοῦ Ροδανοῦ καὶ τὰ ὑψώματα τοῦ ἀγ. Ἰωάννου· ἔνθεν δὲ οὐρανόμηκες κωδωνοστάσιον ἐγείρεται ἐν μέσῳ τοῦ ὠραίου καὶ εὐρυχώρου λειμῶνος τοῦ *Plain Palais*, τοῦ ὑπὸ φιλυρῶν καὶ πετελεῶν περιβαλλομένου. Δεξιόθεν τὸ Σαλέβ ἐκτείνει τοὺς τρεῖς κλάδους αὐτοῦ διατεταμένους ὑπὸ ἐγκαρσιῶν κοιλάδων. Ἡ «Κλεισώρεια τῆς Κλίμακος» (*le pas de l' échelle*) ἀποτελοῦσα βαθμίδα ἐπὶ τοῦ βράχου γεγλυμμένας, φέρει εἰς τὸ «*Creux du moncier*» τὸ διαίρου ἄνθος τῶν δύο Σαλέβ. Τὸ *Balme du Démon*, κορυφὴ ἀπόκρημος τοῦ μεγάλου Σαλέβ, διασχίζει ὑπερῆφάνως τὰ νέφη.

Παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους κεῖται πολίχνιον, ὅθεν φαίνονται τὰ ἐρείπια τοῦ φρουρίου Μορνέξ, ἐγειρομένου ἐπὶ γηλόφου, παρὰ τὴν γυμνὴν καὶ ὑπὸ πολυκρίθμων ἀνωμάτων ρωγμῶν διασχισμένην πλευρὰν τοῦ μικροῦ Σαλέβ. Ἐνταῦθα τὰ πάντα εἰσὶν ἤρεμα καὶ τερπνά. Μικρὸν ρυάκιον μορμυρίζον ἐπὶ τῶν χαλκίων διαρεῖ τὸ χωρίον *Chêne* εἰς δύο μέρη, τὴν συνοικίαν τῶν καθολικῶν καὶ τὴν τῶν διαμαρτυρομένων. Ὀλίγον περαιτέρω ὁ *Foron*, ρυάξ ἀσήμαντος, ὀρίζει τὴν ἐπαρχίαν τῆς Γενεύης ἀπὸ τῆς Σαβοῦας.

Δύο τάφους βλέπει τις ἐν τῷ νεκροταφείῳ τοῦ χωρίου, τὸν τοῦ ζωγράφου *Saint Ours*, καὶ τὸν τοῦ Σισμόνδου δὲ Σισμόνδῃ, τοῦ φιλοπόνου ἐκείνου ἱστορικοῦ, οὗτινος τὰ ἔργα τιμῶσι σήμερον τὴν πατρίδα του. Ἀναγινώσκουσα τὸν Ἰωάννην δὲ Μύλλερ πολλὰκις παρέβαλον τὸ βιβλίον του πρὸς τὰς ἀνοουσίους ἐκείνας ἱστορικὰς συλλογὰς, ἐν αἷς αἱ δυναστεῖαι καὶ οἱ ἡγεμόνες παρέρχονται ἐνώπιον τοῦ ἀναγνώστου οὐδόλως διδάσκουσαι αὐτὸν τὰς ἰδέας, τὰ αἰσθηματὰ καὶ τὰ παθήματα τῶν ἐθνῶν. Ἡ ἀξία ὅμως τοῦ βιβλίου τοῦ Μύλλερ προ-

έρχεται, ὡς φρονῶ, ἐκ τῆς τοῦ θέματος, ὅπερ ἐξελέξατο, καὶ ἐκ τῶν ἀρετῶν τοῦ συγγραφέως. Τῶντι κατὰ πόσον ἡ ἱστορία τῶν ἐθνῶν ἐστὶ διδακτικωτέρα καὶ δραματικωτέρα τῆς τῶν δυναστειῶν. Πόσον καθηδύναται τις ἀναμνησκόμενος τὸν Ἐλβετικὸν λαὸν, γεννηθέντα ἐν τῇ καλύβῃ τοῦ βοσκῆ, χρώμενον, ὡς ἄλλος Δαβὶδ, τῇ σφενδόκῃ καὶ τῷ ροπάλῳ, αὐξάνοντα ἐν μέσῳ τῶν ἐρημικῶν χωρῶν τῶν Ἀλπεων, καὶ τέλος μετὰ μακροὺς ἀγῶνας μετὰ τῶν Εὐρωπαϊκῶν λαῶν ἀναδεικνυόμενον!

Ἄλλ' ἂν μετὰ τοῦτο ἐλάβανον ἱστορίαν τινὰ τῆς Γαλλίας τοῦ *Mézeray*, τοῦ *Velly* ἢ τοῦ *Anquetil*, ὅποια θλιβερὰ μελαγχολία κατελάμβανε πάραυτα τὸν νοῦν μου! Ποῖαν ὠφέλειαν ἠδυνάμην νὰ καρπωθῶ μανθάνουσα ἐπακριβῶς τὸν ἀριθμὸν τῶν θυμάτων τοῦ Κλοβῆ, τοῦ πρώτου καθολικοῦ ἡγεμόνου, τὸν ἀριθμὸν τῶν γυναικῶν, ἃς ὁ Ἅγιος Καρλομάγνος ἔστρεφεν ἐν τῷ γυναικωνίτῃ αὐτοῦ εἰς *Aix-la-Chapelle*, τὸ ὄνομα τῶν πνευματικῶν τῶν ἔργων ἐχόντων νὰ φραγελόνωσι τὸν ἅγιον βασιλέα Λουδοβίκον Θ', τὰ νηπιώδη συμβεβηκότα τῆς παραφροσύνης Καρόλου τοῦ ΣΤ', καὶ τοὺς χαριεντισμοὺς τοῦ αἰμοχαροῦς Λουδοβίκου τοῦ ΙΑ'. Εἰς μάτην ἀνεζήτησαν εἰς τὴν ἄχαριν ἐκείνην ἱστορίαν ψυχὴν, ζωὴν, ἔθνος, ἐνὶ λόγῳ, οἷον εὕρισκον εἰς τὸν I. δὲ Μύλλερ. Ἀκούουσα ἀνεμνησκόμενη τοὺς μεγάλους ἐκείνους ἱστορικοὺς τῆς Ἑλλάδος, τοὺς ὑπὸ τοῦ πνεύματος τῆς πατρίδος καὶ τῆς ἐλευθερίας ἐμπνευσθέντας, ὧν ἐκάστη σελὶς διεγείρει ἐν τῇ ψυχῇ τὴν ἰδέαν τῶν ἀρενωπῶν πράξεων καὶ τῶν εὐγενῶν αἰσθημάτων. Ἀναντιρρήτως ὁ Σισμόνδος ὑπὸ φιλολογικὴν ἐποψίν ἐστι πολλῶ ὑποδέεστος τῶν Ἑλλήνων καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἰω. Μύλλερ. Ἡ μέθοδος ὅμως αὐτοῦ συνάδει πρὸς τὰς ὑγιεῖς τῆς ἱστορίας παραδόσεις. Δὲν εἶναι, ὄχι, μονότονος χρονογράφος ἀνοουσιῶν συμβάντων δυναστειῶν καὶ κολακευτικῶν διηγημάτων. Γινώσκει νὰ ἀπεικονίῃ ζωηρῶς τὰ ἔθνη, ὧν τὴν ἱστορίαν ἀφηγεῖται, τὰς δὲ τετριμμένας ἀηδίας τῶν ἀυλικῶν ἱστοριο-

γράφων ἀντικαθιστᾷ ἐν αὐτῷ κρίσει πεφωτισμένη. Τὸ κατ' ἐμέ, σεμνονομένη ὡς ἀνήκουσα εἰς ἐκκλησίαν ἀνεξάρτητον τῶν διαδόχων Ἰωάννου τοῦ ΚΓ' καὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ ΣΤ'. καθηδύνομαι εὐρίσκουσα τὸν Σισμόνδην ὅλως ἐλεύθερον τῶν προλήψεων τοῦ μεσαιῶνος. Αἱ προλήψεις αὐταὶ καθιστῶσι τοὺς ἀρχαίους ἱστορικοὺς τῆς Δύσεως ἀναίδεις κόλακας τῶν ρωμαίων ἐκείνων ἐπισκόπων, ὧν ἕνεκα τοσοῦτον ἐχύθη αἷμα καὶ τοσαῦτα ἔρρευσαν δάκρυα. Τὸν συγγραφέα ὅμως τῆς Γενεύης δὲν πτοεῖ τὸ στέμμα οὐδὲ ἡ τιάρα. Δὲν ἔχει διπρόσωπον ἠθικὴν, τὴν μὲν διὰ τοὺς λαοὺς, τὴν δ' ἐτέραν διὰ τοὺς δεσπότης αὐτῶν. Δὲν γράφει ὡς αὐλικὸς ζητῶν, ὡς συνήθως συμβαίνει σήμερον, νὰ κολακεύσῃ τὸ παρὸν διαστρέφον τὸ παρελθόν· ἀλλ' ὡς ἀνὴρ οὐδὲν ἄλλο προτιθέμενος ἢ ν' ἀποδώσῃ ἐκάστῳ τὴν δικαιοσύνην, ἣν δικαιούται νὰ ἔχῃ καὶ ὁ ἐλάχιστος τῶν ἐπαιτῶν καὶ ὁ ἰσχυρότατος τῶν βασιλέων.

Τὰ ἱστορικὰ ἔργα τοῦ Σισμόνδῃ διαίρουται εἰς πολλὰς κατηγορίας. Τὰ μὲν περιλαμβάνουσι περὶ τοῦ ἀρχαίου λατινικοῦ πολιτισμοῦ: *Doctumior* περὶ τῆς πτώσεως τῆς *Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας* καὶ *Julia Severa* (1). Τὰ δὲ περὶ τῆς ἱστορίας τῆς Γαλλίας, *Ἱστορία τῶν Γάλλων* (2) καὶ *Περίληψις τῆς Ἱστορίας τῶν Γάλλων* (3). Ἄλλα περιέχουσι τὰς περὶ τῆς Ἰταλίας μελέτας αὐτοῦ. *Ἱστορία τῆς ἀναγεννήσεως τῆς Ἑλευθερίας ἐν Ἰταλίᾳ* (4) καὶ *Ἱστορία τῶν Ἰταλικῶν Δημοκρατιῶν* (5).

Εἰς τὰ πολυάριθμα αὐτοῦ συγγράμματα

(1) *Peintures semi-historiques des pays Gallo-romaines au moment de l' invasion des Barbares.*

(2) Paris, 31 vol. in 8o, 1821—1845 «Immense monument» λέγει καὶ αὐτὸς ὁ καθολικὸς Bouillet. Xe édition appr. par la S. Congr de l' Ind e x, art. Sismondi.

(3) Paris 1829 3 vol. in 8o.

(4) 1852-2 vol. in 8o.

(5) 1807—1818—16 vol. in 8o.

πρέπει νὰ προσθέσωμεν καὶ τὸ περὶ κριτικῆς Φιλολογίας ἔργον αὐτοῦ, *Περὶ τῆς φιλολογίας τῆς Μεσημβριτικῆς Εὐρώπης* (6) καὶ διάφορα αὐτοῦ ἔργα περὶ πολιτικῆς οἰκονομίας (7) καὶ περὶ φιλοσοφίας, οἷα *Περὶ Ἐμπορικοῦ Πλοῦτου*, *Μελέται περὶ τῶν ἠθικῶν Ἐπιστήμῶν* (8).

Καίτοι ὁ Ἰωάννης Κάρολος Λεονάρδος Σισμόνδος δὲ Σισμόνδῃ, γεννηθεὶς ἐν Γενεύῃ τὴν 9ην Μαΐου 1773 εἶναι συγγραφεὺς καθ' ὅλα Ἑλβετὸς, συνεδέετο ὅμως ἕνεκα οἰκογενειακῶν ἀναμνήσεων πρὸς τὰ δύο μεγάλα λατινικὰ ἔθνη, ὧν ὑπῆρξεν ὁ εὐσυνείδητος ἱστορικός. Ἐκπεσόντες τῆς ἀρχαίας δόξης των οἱ Σισμόνδαι τῆς Πίσσης (9) ἀποκατεστάθησαν εἰς τὸ Δελφινάτον (*Dauphiné*) τὸ 1524. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἠσπάσθησαν τὸ δόγμα τῶν διαμαρτυρομένων, ἐξωρίσθησαν ἐκ τῆς Γαλλίας ἐπὶ Λουδοβίκου ΙΔ', τοῦ θυσιάντου εἰς τὴν μνησικακίαν καὶ τὴν πολιτικὴν τῶν Ἰησοῦιτῶν τὴν δραστηριότητα καὶ φιλεργότεραν τοῦ ἔθνους μερίδα (10). Ὁ πρόπαππος τοῦ Σισμόνδῃ ἐζήτησεν ἄσυλον ἐν Γενεύῃ, ἧτις ἦτο τότε τὸ καταφύγιον τῶν θυμάτων τοῦ δεσποτισμοῦ καὶ τῆς παπωσύνης. Ἡ οἰκογένειά του ἔζη ἐν εἰρήνῃ ἐν τῇ φιλοξενίᾳ πόλει, μέχρι οὐ ἐξερράγησαν αἱ ταραχαὶ τῆς γαλλ. Ἐπαναστάσεως, ἧς ὁ σάλος ἐφθασε μέχρι τῆς Γενεύης, καὶ τότε ἠναγκάσθη νὰ παρακολουθήσῃ τὴν φεύγουσαν μητέρα του κατ' ἀρχὰς εἰς Ἀγγλίαν καὶ ἔπειτα εἰς Ἰταλίαν.

Μεταξὺ *Lucques*, *Pistoie* καὶ Φλωρεντίας εἰς *Val de Nievole* κεῖται ἡ εὐφορος χώρα τῆς *Pescia*. Ἡ χλωροφόρος αὕτη πε-

(6) «Ouvrage plein d' intérêt» λέγει ὁ Bouillet vol.-1815.

(7) 1819.

(8) 1856.

(9) Ὁ Galiffe ἀναφέρει τὴν γενεαλογίαν των μόνον ἀπὸ τῆς ἐν Γενεύῃ ἀποκαταστάσεώς των.

(10) Ὅρα τὸ ἀξιόλογον σύγγραμμά του K. Weiss. *Histoire des Réfrigiés Protestans de France.*

διάς, ποτιζομένη υπό ζωογόνων υδάτων και διακρουμένη εις ἴσους σχεδόν ἄγρους, περιοριζομένους υπό αἰγείρων, ἐφ' ὧν ἡ ἄμπελος περιτυλίσσει τοὺς εὐκάμπτους κλώνας τῆς, κατέθελε τοὺς ἐξορίστους τοὺς εἰθισμένους νὰ θεῶνται τὰς ὠραίας ὄχθας τῆς Λεμάν. Οἱ λόφοι κατάφυτοι ὑπὸ ὠχρῶν ἐλαιῶν, πορτοκαλλεῶν και λεμωνεῶν καλλιφύλλων, τὰ ἐκ λαμπρῶν καστανεῶν κατάφυτα μέχρι κορυφῆς ὄρη παρείχον αὐτοῖς θέαμα, ὑπερ ἢ το ἀδύνατον νὰ εὖρωσιν ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τῆς Ἑλβετίας. Ἐκεῖ, ἐν τῇ πολυθελήτρῳ κοιλάδι τῆς *Valchiresa*, ὁ Σισμόνδης ἠσθάνθη πᾶσαν τὴν λαμπρότητα τῆς γῆς τῆς Ἰταλίας, ἐκεῖ ἠγάπησεν αὐτὴν και συνέλαβε τὸν σκοπὸν νὰ ἀφηγηθῆ εἰς τὴν Εὐρώπην τὴν δόξαν και τὰ δυστυχήματα αὐτῆς.

Ἴνα λάβῃ τις ἀκριβῆ ἰδέαν περὶ τῶν νεολατινικῶν λαῶν, πρέπει νὰ ἔχη ὑπ' ὄψιν τοὺς ὁποῖα ἦτο ἡ καταγωγή και ἡ πολιτικὴ αὐτῶν ἀντροπή. Οἱ λαοὶ οὗτοι δὲν ἀνεπτύχθησαν, ὡς οἱ Γερμανοὶ, εἰς τὰ ἐλεύθερα δάση τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης, ἢ ὡς οἱ Σκανδιναυοὶ, οἱ ἀγέρωχοι ἐκεῖνοι πρόγονοι τῶν Νορμανδῶν, περὶ τὰς ὄχθας θαλασσῶν ἀπεράντων. Πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ἡ Ρώμη μεταδοῦσα αὐτοῖς τὸν πολιτισμὸν οὐδόλως ἐπενήργησεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ χαρακτῆρος και τοῦ πνεύματος αὐτῶν, τοῦτο δὲ, διότι δὲν μετεχειρίσθη τὴν ἐλευθερίαν, ἀλλὰ τὸν καίσαρισμὸν, ἵνα μύησῃ αὐτοὺς εἰς τὸν πεπολιτισμένον βίον. Γινώσκω ὅτι ὁ καίσαρισμὸς ὁμοιάζει πρὸς τὴν ἀπόλυτον ἄσιατικὴν μοναρχίαν, εὐρίσκει σήμερον συνηγούρους μᾶλλον ἢ ἦπτον ἀφιλοκερδεῖς. Ἄλλαχού ὅμως ἐξέφρασα εἰλικρινῶς τὴν γνώμην μου, διὰ τὴν μοὶ εἶναι ἀδύνατον νὰ συμπερισθῶ τὸν θαυμασμὸν των (1).

Ὁ καίσαρισμὸς δὲν ἔπεσεν, ὡς φρονοῦσι, μετὰ τῆς πτώσεως τῆς αὐτοκρατορίας. Ὁ πάπας διεδέχθη ἐν Ἰταλίᾳ τοὺς αὐτοκρά-

(1) Ὁρ *Il diritto de 1856. Un principe Straniero nella Moldo-Valachia.*

τορας. Ὁ Καίσαρ ἦτο συνάμα ἡγεμὼν και μέγας Ποντίφηξ (1), ἐν ὅσῳ δὲν εἶχε τὴν ἀπαιτήσιν τοῦ νὰ ἦναι θεός. Ὁ πάπας ἠθέλην ἐπίσης νὰ συνδέῃ ἐν ἑαυτῷ τὴν πνευματικὴν και τὴν κοσμικὴν δύναμιν, οὐδ' ἀπηξίωσε ν' ἀπαιτῆ τὸ ἀλάνθαστον, τὸ θεῖον τοῦτο προνόμιον. Ὁ καθολικὸς ἄρα καίσαρισμὸς ὑπερέβαλλε κατὰ τὰς παραδόξους ἀπαιτήσεις τὸν καίσαρισμὸν τοῦ Δομιτιανοῦ, τοῦ Κομμόδου και τοῦ Ἡλιουγαβίλ. Τὰ δύο ταῦτα πολιτεύματα στηρίζονται ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς, συγκεντρούσης εἰς τὸ κράτος πάντα τὰ δικαιώματα και τὰ προνόμια τῶν ἀτόμων. Πολλοὶ τῶν σοσιαλιστῶν παρεδέχθησαν τὴν θεωρίαν ταύτην οὐδόλως λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν, ὅτι οὐδέτερον τούτων εἶναι δημοκρατικόν.

Ἴνα τις καλῶς ἐννοήσῃ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ νεολατινικοῦ πολιτισμοῦ, πρέπει νὰ μελετήσῃ ἐν τοῖς συγγράμμασι τοῦ Σισμόνδου (2), τοῦ Γιββῶν (3) και τοῦ I. Ἀμπέρ (4) τὴν ἱστορίαν τοῦ καίσαρισμοῦ και τῆς πτώσεως τῆς αὐτοκρατορίας. Πῶς δύναται τις τῶντι νὰ λάβῃ ἀκριβῆ ἰδέαν ἀτόμου τινός, ἂν δὲν σπουδάσῃ τὰς παραδόσεις, τὰ ἔθιμα και τὰς προλήψεις τῶν γονέων του; Τὴν ἀλήθειαν ταύτην τασοῦτον καλῶς ἐνόησεν ὁ Σισμόνδης, ὥστε συγγράφων τὴν *ἱστορίαν τῶν Γάλλων*, πρῶτος διέγραψε τὴν σκοτεινὴν εἰκόνα τῆς παρακμῆς τῆς ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας, τὴν φθοροποιὸν ἐπιρροὴν τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς εἰς τὰς ἐπαρχίας τὰς συμφορὰς τῶν πόλεων τὴν ἐρήμωσιν τῆς χώρας τὴν καταστροφὴν τῆς ἐλευθέρως και στρατιωτικῆς τάξεως και τὴν ἐξάντλησιν τοῦ δημοσίου πλοῦτου (1). Οὐδόλως ἄρα πρέπει νὰ ἐκπλήττεται τις, διότι ἡ πτώσις

(1) Ὁ Πάπας φέρει εἰσέτι τὸν τίτλον τοῦ ἀνωτάτου Ποντίφηκος *Pontifex*.

(2) *Tableau de la Chute de l'empire romain.*

(3) *Histoire de la décadence de l'empire romain.*

(4) *Histoire romaine à Rome.*

(5) *Mignet, Notice sur Sismondi.*

αὕτη κατέλιπεν ἴγνη μεταξὺ τῶν λατινικῶν λαῶν, μάλιστα ὅταν ἀναμνησθῆ, ὅτι ἡ παπωσύνη μετεχειρίσθη τὰ ἐλευθέρωτερα μέσα τυρλῆς ὑποταγῆς.

Ὁ Σισμόνδης ὀρθότατα παρετήρησεν, ὅτι, ἂν ἡ πολιτικὴ τῶν παπῶν ἦτο τοιαύτη, οἷα νὰ ἐκνευρίζῃ τὰ ὑπήκοα ἔθνη, ἐν Ἰταλίᾳ πορήγαγε πολλῶ σοβαρώτερα ἀποτελέσματα. Ἡ παπικὴ Ρώμη στερηθεῖσα τῶν λεγεῶνων τῶν Καίσαρων, δὲν ἠδύνατο νὰ διατηρῆ τὴν ἐν τῇ Ἰταλικῇ Χερσονήσῳ ὑπεροχὴν αὐτῆς, εἰμὴ διασπείρουσα ἐνδελεχεῖς μεταξὺ τῶν λαῶν διχονοίας. Καὶ τῶντι τὸν σκοπὸν τῆς τοῦτον ἐξετέλεσεν ἄριστα. Ἐπροστάτευσεν τὴν ἐλευθερίαν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ, ἐν ὅσῳ εἶχεν ἀνάγκην αὐτῆς, ἵνα χαλιναγωγῆ τοὺς ἀρχηγούς τοῦ Ἁγίου Κράτους προτιθεμένους ν' ἀνακτῆσωσι πάντα τὰ προνόμια τῶν Καίσαρων. Ἀποῦ δ' ἔπυσεν τοῦ νὰ φοβῆται τοὺς αὐτοκράτορας τῆς Γερμανίας, ἡ μόνη φροντίς αὐτῆς ἦτο νὰ ὑποθάλλῃ τὴν ἀντιζηλίαν τῶν πόλεων πρὸς ὄφελος τῆς κυριαρχίας αὐτῆς. Κατηγοροῦσι τὸν Σισμόνδην δι' ἣν τρέφει πρὸς τὴν παπωσύνην ἀντιπάθειαν, ἀποδίδοντας αὐτὴν ὅτε μὲν εἰς τὰς προλήψεις τοῦ III. αἰῶνος, ὅτε δὲ εἰς τὴν ἀντροπήν, ἣν ἔλαβεν ἐν Γενεύῃ. Τὸ κατ' ἐμὲ δὲν εἶμαι τῆς αὐτῆς γνώμης. Ὁ συγγραφεὺς τῆς *Ἀναγεννήσεως τῆς Ἑλευθερίας ἐν Ἰταλίᾳ* και τῶν *Ἰταλικῶν Δημοκρατιῶν*, ὡσπερ και ὁ τῆς *ἱστορίας τῆς Ἰταλίας ἀπὸ Θεοδοσίου μέχρι Καρλομάγου* (2) ἐνσκήψας ἐμβριθῶς εἰς τὴν μελέτην τῆς Ἰταλικῆς Χερσονήσου ἐγνώρισεν ἀρκούντως τοὺς ἐπισκόπους τῆς Ρώμης. Ἄν ὁ Σισμόνδης ἀνεγίνωσκε τὰς ρητορικὰς ἐκείνας προδιαθέσεις τὰς ἐν χρόσῃ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς πονηρᾷ ἐποχῇ ὑπὸ τῶν ψυχρῶν συγγραφέων, δὲν ἠθέλε βεβαίως τὰς ἐννοήσῃ. Ποῖον τῶντι

d i. Ὁ διάσημος ἱστορικὸς τῆς Μαρίας Στουάρτης δὲν εἶναι τῆς αὐτῆς γνώμης μετὰ τὸν *A. Romieu*, τὸν συγγραφέα τῆς *Ἐποχῆς τῶν Καίσαρων*.

(2) *Historia Ranieri.*

ἀποτέλεσμα φέρουσιν οἱ σοφοὶ πολιτικοὶ συνδυασμοὶ οἱ θέλγοντες τοὺς συγχρόνους ἡμῶν; Δὲν διεγείρουσι τὴν ἀγάπην ἡμῶν οὔτε πρὸς τὸν δεσποτισμὸν οὔτε πρὸς τὴν ἐλευθερίαν. Ὁ δεσποτισμὸς ἔχει τὰ ἐλαττώματά του, ἀλλὰ και ἡ ἐλευθερία εἶναι πολὺ ταρχώδης! Καὶ δικαία μὲν ἡ ἐλευθερία τῶν πραγμάτων συζήσεις, ἀλλὰ και ὁ Ἰησουϊτισμὸς δύναται νὰ ἀναχαιτίσῃ τὰς προόδους τῶν σοσιαλιστῶν.

Ὁ Σισμόνδης, καιτὸ συντηρητικώτατος, δὲν ἐγίνωσκε τοὺς ἐντέχνους ἐκείνους τρόπους τοῦ νὰ συνδυάσῃ τὰς μᾶλλον ἀντιθέτους ἀρχάς. Εἶχε νοῦν ὀξύ, ἀνδρικὸν και πρακτικόν. Αἱ δὲ ἀρεταὶ αὐταὶ ἀποτελοῦσι κατ' ἐμὲ τὴν κυριώτεραν ἀξίαν τῶν διανοητικῶν ἔργων. Ὁ συγγραφεὺς ὁ ἔχων ἰδέας ὠρισμένας και ἐκφράζων αὐτὰς εὐκρινῶς και εὐσυνειδήτως, διεγείρει ἐν ἐμοὶ συμπάθειαν, ἔστω και ἀντιφρονῶν. Οὕτως οἱ Ἰησουῖται τοῦ ΙΣΤ'. αἰῶνος μοὶ ἀρέσκουσι μᾶλλον ἢ οἱ τοῦ ΙΘ'., διότι δὲν διατάζουσιν, ὡς οἱ σημερινοὶ, περὶ τῶν ἰδεῶν και τῆς ἀποστολῆς των. Προτιμῶ μάλιστα τοὺς μαθητὰς τοῦ Δομινίκου τῶν τέκνων τοῦ Ἰγνατίου, διότι μεταχειρίζονται τὴν κτηνώδη βίαν μετὰ μεγαλειτέρως εἰλικρινείας, και ἀποφασίζουσι τὸν θάνατον ἄνευ περιφράσεων και ἄνευ τῶν φιλοφρονητικῶν ὑποκρισιῶν, αἵτινες καθιστῶσιν αὐτὸν φρικωδέστερον.

Ὁ Σισμόνδης φαίνεται σύμφωνος πρὸς τὴν γνώμην μου ταύτην. Δι' ἣ και μετ' ἐπισυλάξεων ἐπαινοῦσιν αὐτόν. Τῶντι, πῶς δύναται νὰ ἐκφράσωσιν εἰλικρινῶς τὴν εὐνοϊκὴν κρίσιν, ἣν ἔχουσι περὶ τοῦ ἱστορικοῦ, οὕτινος τὰ συγγράμματα ἦσαν ἀπηγορευμένα ἐν Ρώμῃ, περὶ τοῦ συγγραφέως τοῦ κατηγορουμένου ἐπὶ « μεροληψία κατὰ τῶν βασιλέων και τοῦ κλήρου », περὶ τοῦ οἰκονομολόγου, οὕτινος αἱ σκέψεις ἀντέβαινον πρὸς τὰς τῶν καρδινάλιων τῆς « ἀγίας ρωμαϊκῆς ἐκκλησίας. » Κρίσις τοιαύτη ἠθελε θεωρηθῆ πάντῃ ἀνάρμοστος, ἴσως δὲ και ἐπικίνδυνος. Πόση τῶντι ὑπάρχει διαφορὰ μεταξὺ τῆς μεθόδου τοῦ Σισμόνδου

καὶ τῆς τοῦ κόμητος *de Falloux*, μεταξύ τῆς *Ἱστορίας τῶν Ἰταλικῶν δημοκρατιῶν* καὶ τοῦ *Βίου τοῦ ἀγίου Πίου τοῦ Ε΄*!

Εἶναι ἀδύνατον νὰ πραγματευθῶμεν περὶ τῶν τὴν Ἰταλίαν ἀφορώντων ἔργων τοῦ σοφοῦ τῆς Γενεῦς συγγραφέως, χωρὶς νὰ ἀναφέρωμεν περὶ τοῦ σπουδαίου αὐτοῦ συγγραμματος τῆς φιλολογίας τῶν μεσημβρινῶν χωρῶν. Ἡ Προβηγκία ἢ Ἰσπανία, ἢ Πορτογαλλία δὲν δύνανται νὰ ἐξισωθῶσι πρὸς τὴν γόνιμον χώραν τὴν γεννήσασαν τὸν Δάντην, τὸν Τάσσον, τὸν Βοκκάκιον, τὸν Ἀριόστιν, τὸν Μακιαβέλλον καὶ τὸν Βίκον. Τὸ σύγγραμμα τοῦ Σισμόνδης, ὅπερ ἐκ πρώτης ὄψεως ἤθελεν ἐκλάθει τις ὡς ἔργον καθαρῶς φιλολογικόν, στενώτατα συνδέεται μετὰ τῶν ἱστορικῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων. Τοῦτο μαρτυρεῖ τῶντι ὅτι ἡ φαντασία, ἣτις φαίνεται ἰπταμένη πάντῃ ἐλευθέρᾳ τῶν ἐξωτερικῶν περιστάσεων, ὑπόκειται εἰς σταθεροὺς νόμους προόδου ἢ παρακμῆς κατὰ τὴν κοινωνικὴν τῶν λαῶν κατάστασιν. Ὁ ἡμέτερος αἰὼν ἀπέδειξε τρανώτατα τὴν μεγάλην ταύτην ἀλήθειαν. Ἡ Γαλλικὴ φιλολογία τοσοῦτον ἄγονος ὑπὸ τὸν Ναπολέοντα τὸν Α΄, ἔλαμψε φαινότατα ὑπὸ τὴν συνταγματικὴν βασιλείαν τῶν τριῶν τελευταίων Βουρβόνων. Ἐν τῇ ποιήσει ἀνεφάνησαν ὁ Βίκτωρ Οὐγὼ, ὁ Λαμαρτίνος, ὁ Βερνιζέρος, ὁ Ἀλφρέδος δὲ Μουσέ, ὁ Α. δὲ Βιγνὺ. Ἐν τῇ ρητορικῇ ὁ Βερνιζέρος, Φουά, Θιέρσο, Δὲ Σερ (*de Serres*), Μαρτινιὰκ κ.λ. ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ ὁ *Royer-Collard*, Λαμενκί, Κουζίνος, *Jouffroy* ἐν τῇ ἱστορίᾳ Γυζώτος, Αὐγουστίνος Θιερρῦ, Μιγνέ, *Michelet* ἐν τῇ κριτικῇ *Villemain*, *Sainte-Beuve*, *Gustave Planche* ἐν τῇ μυθιστοριογραφίᾳ, *Georges Sand* καὶ *de Girardin*, Ἰούλιος Σανδώ, Βαλζάκ, Α. Δουμάς καὶ Εὐγ. Σόης. Πάντες οὗτοι ἀποχρῶντως μαρτυροῦσι τὴν γονιμότητα τῆς προνομιοῦχου ἐκείνης ἐποχῆς. Ἡ δευτέρᾳ αὐτοκρατορία δὲν ὑπῆρξε τῆς πρώτης εὐτυχιστέρα. Παραλείπουσα τὴν ὑπὸ πολιτικὴν ἐποψίν ἐρευνᾶν τοῦ ζητήματος τούτου, μετὰ βεβαιότητος παραδέ-

χομαι, ὅτι τὸ ἀπεχθὲς ἐκεῖνο κοινοβουλευτικὸν πάλτευμα, ὅπερ τοσοῦτον ἐκακολόγησαν ἀπὸ εἰκοσαετίας, εἶχε τοῦλάχιστον τὸ προτέρημα νὰ ἐξάπτῃ παραδόξως τὰ πνεύματα καὶ νὰ γεννᾷ ἐξόχους νόας.

Ἀναλαβὼν ὁ Σισμόνδης νὰ γράψῃ τὴν *Ἱστορίαν τῶν Γάλλων* ἔπρεπε νὰ μελετήσῃ τὸν λατινικὸν πολιτισμὸν ἐπὶ χώρας, ἣτις ὑπέστη μεγαλειτέρας μεταβολὰς ἢ ἡ Ἰταλία. Ἡ λέξις *Gallia* παρήγαγεν εἰς τοὺς ἱστορικοὺς καὶ εἰς αὐτὸν ἔτι τὸν Σισμόνδην παραδόξους πλάνας. Ἡ εὐρεία ἐκείνη χώρα περιέχει τοσοῦτον ἀλλοίας φυλάς, τοσοῦτον παντοειδῆ στοιχεῖα ἀπετέλεσαν τὸν πληθυσμὸν αὐτῆς, ὥστε ὁ τύπος τοῦ γαλλικοῦ χαρακτήρος, ὁ διὰ τῆς ἐπιμιξίας διαδοθεὶς, εἶναι σχεδὸν φαντασιώδης. Ὅποια προφανῆς διαφορὰ μετὰ τῶν Κελτῶν τῆς Βρετάνης, τῶν Γερμανῶν τῆς Φλανδρίας, τῶν Βάσκων τῶν Πυρρηναίων καὶ τῶν Ἑλλήνων τῆς Μασσαλίας! Μήπως ἄρα γε δὲν εἶναι εὐκολώτατον νὰ ἀνεύρη τις ἐν Γαλλίᾳ τὴν ὀρμητικότητα τῶν Γαλατῶν, τὰς παραδόσεις τοῦ ρωμαϊκοῦ Καίσαρισμοῦ καὶ ἔμφυτόν τινα ὄρμην τῆς Γερμανικῆς ἀνεξαρτησίας; Τὰ στοιχεῖα ταῦτα δὲν συνεχωνεύθησαν μέχρι τοῦδε οὕτως, ὥστε νὰ ἀποτελέσωσιν ἓν ὅλον ἁρμονικόν. Οἱ μεγάλοι ἄνδρες καὶ αἱ ἀξιωματικόνετοι ἐποχῆι τῆς Γαλλικῆς ἱστορίας παριστῶσιν ἀλληλοδιαδόχως κλίσεις ἀλλοίας, ἀς δυσκολώτατα δύνανται τις νὰ συνδυάσῃ. Ὅσακις πρόκειται περὶ θρησκείας ἢ πολιτικῆς, ὁ Γάλλος κηρύσσεται ὅτε μὲν ὑπὲρ τῆς Ἀναμορφώσεως (1), ὅτε δὲ ὑπὲρ τῆς Συστάσεως (2) σήμερον πυρρῶνιστής, καὶ εὐσεβής

(1) Ἀναμόρφωσις (*Réforme*) ἢ θρησκευτικὴ μεταρρύθμισις τῶν διαμαρτυρομένων. Σύστασις (*ligue*) λέγεται ἐν Γαλλίᾳ ὁ περὶ τὸ τέλος τοῦ 157. αἰῶνος γενόμενος συνασπισμὸς τῶν ζηλωτῶν τῆς ρωμαϊκῆς πίστεως κατὰ τῶν διαμαρτυρομένων. Σ. Μ.

(2) «Καὶ ἐγὼ ἀναφωνῶ κατὰ τὰς περιστάσεις: Ζήτω ὁ βασιλεὺς, ζήτω ἡ Σύστασις (*Lamartine*).»

τὴν ἐπαύριον· σφάζων τοὺς ἰερεῖς ἐν ἔτει 1793 καὶ τοὺς ἐλευθερόφρονας ἐν ἔτει 1815, ἐγκρίνων ἀλληλοδιαδόχως τὴν γαλλικὴν ἐπανάστασιν καὶ τὴν 18 τοῦ ὀμιχλώδους (1) ὑπέικων εἰς τὴν «λευκὴν τρομοκρατίαν» μετὰ τὴν «ερυθρὰν τρομοκρατίαν» (2), δίδων προσοχὴν ἀλληλοδιαδόχως εἰς τὰς μάλλον ἀντιφατικὰς γνώμας, καὶ κινῶν διὰ τῶν *Meta.llayōw* (*Variations*) τὸ μειδιάμα τῶν πέραν τῆς Μάγχης γειτόνων αὐτοῦ, οἵτινες τρέφουσι μετὰ τῆς Βρετανικῆς αὐτῶν ἐπιμονῆς τὴν αὐτὴν ἀπέχθειαν πρὸς τὴν παπυσίην καὶ τὸν ἀπολυτισμὸν.

Ἡ Γαλλία, ἣτις εἶναι τὸ πρῶτον τῶν λατινικῶν ἔθνων, δὲν ἠδυνήθη μέχρι τοῦδε νὰ ὀδηγῇ αὐτὰς μετ' ἐπιμονῆς καὶ σταθερότητος εἰς τὴν ὁδόν, ἣν ὀφείλουσι ν' ἀκολουθήσωσιν. Οἱ Ἀγγλοκελτοὶ εἶναι πολλῶν κατὰ τοῦτο εὐτυχιστέροι αὐτῶν, διότι ἡ Μεγάλῃ Βρετανία χειραγωγεῖ αὐτοὺς μετ' ἀπαραμίλλου σαθερότητος καὶ ἐνεργείας. «Οὐτε τὸν πάπαν, οὔτε τὸν Καίσαρα» τοιοῦτον εἶναι τὸ ὑπερήφανον σύμβολον τῆς ἀνδρικῆς ταύτης γενεᾶς, ἣς αἱ σημαῖαι κυματίζουσιν ἐπὶ πάσης τῆς ὑψηλίου, ἐν Λονδίῳ, ἐν Νέα Ὑόρκῃ, ἐν Σίδνεϋ, ἐν Καλκούττᾳ, ἐν Κουεβέκ, ἐν ταῖς Ἡρακλείοις Στήλαις, ἐν Μελίτῃ, ἐν Χόγγ-Κόγγ, ἐν χώραις ἀπεράντοις, ἐφ' ὧν οὐδέποτε δύει ὁ ἥλιος.

Ἀναγινώσκων τις τὰ περὶ τῆς Ἱστορίας τῆς Γαλλίας συγγραμματα τοῦ Αὐγουστίνου Θιερρῦ, Γυζώτου, *Michetel*, Ἐρρίκου Μαρτίνου, οἵτινες, ὡς περ καὶ ὁ Σισμόνδης, ἐμπνέονται ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἀντιρωμαϊκοῦ πνεύματος, βλέπει τὴν ὑπάρχουσαν ἔλλειψιν εἰς τὰς καρτερικὰς καὶ εἰλικρινεῖς αὐτοῦ μελέτας. Αὐπεῖται μὴ εὐρίσκων εἰς τὰ συγγραμματα αὐτοῦ «μεγαλειτέραν τέχνην ἐν

(1) Ὀμιχλώδης (*brumaire*) ὁ μὴν τοῦ καλβνδαρίου τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως ὁ ἀπὸ 23 ὀκτωβρίου μέχρις 21 νοεμβρίου. Τὴν 18ην τοῦ μηνὸς τούτου Ναπολέων ὁ Α΄ κατέλαβε τὸ Διευθυντήριον. Σ. Μ.

(2) Ἡ ἐπὶ τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως τρομοκρατία.

τῇ οἰκονομίᾳ, πάθῃ ἐν τῇ διηγήσει, ποικιλίαν ἐν ταῖς εἰκόσι καὶ γλαφυρότητα ἐν τῇ γλώσσῃ». Ἄλλ' αἱ ἀρεταὶ αὐταὶ αἱ ἀπαθανάτισασι τὰ συγγραμματα τῶν Ἑλλήνων, ἦσαν τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἴδιαί τῶν Γάλλων, καὶ ὁ Σισμόνδης δὲν ἦτο Γάλλος!

Τῶ ὄντι οἱ Γερμανοὶ εἰσι σοφώτεροι τῶν συμπατριωτῶν τοῦ Βολταίρου, οἱ Ἀγγλοκελτοὶ ὑπερέχουσιν αὐτῶν ἐν τῇ πολιτικῇ, ἀλλ' οὐδεὶς τῶν νεωτέρων λαῶν δύνανται νὰ παραβληθῇ πρὸς αὐτοὺς ἐν «τῇ τέχνῃ τῆς οἰκονομίας.» Κατὰ τοῦτο δὲ δυνάμεθα ἴσω νὰ παραβάλωμεν αὐτοὺς «πρὸς τοὺς ἀρχαίους Ἀθηναίους» (1). Ἄλλ' ἡ φιλολογία αὕτη, ἣν διάσημός τις Γάλλος συγγραφεὺς ἀπεκάλεσε «φιλολογίαν ἄχαριν» δύνανται ἐπὶ τέλους νὰ τοὺς ἀφαιρέσῃ τὴν ὑπεροχὴν ταύτην.

Τινὲς τῶν κριτικῶν μὴ ἀρούμενοι νὰ ὑποδείξωσιν ἐν τῇ *Ἱστορίᾳ τῶν Γάλλων* τοῦ Σισμόνδης τὰς φιλολογικὰς ἐλλείψεις, περὶ ὧν εἶπον (1), κατακρίνουσιν αὐτὸν ὡς ἐκ συστήματος καταφερόμενον κατὰ τῶν βασιλείων τῆς Γαλλίας. Παράδοξον τῶ ὄντι νὰ βλέπῃ τις συγγραφεὴ συντηρητικώτατον, οἷος εἶναι ὁ Σισμόνδης, κατηγορούμενον ἐπὶ ἐπαναστατικῆς διαθέσεσι! Φρονῶ ὅτι δὲν εἶναι πολὺ δυσχερὲς νὰ δικαιολογήσῃ τις αὐτὸν κατὰ τοῦτο. Οἱ Γάλλοι ἐθεώρουν ἄλλοτε τοὺς ἡγεμόνας αὐτῶν ὑ-

(1) Γνωστὴ εἶναι ἡ περίφημος σύγκρισις τοῦ Σατωβριάνδου ἐν τῷ *Δοκιμίῳ περὶ τῶν Ἐπαναστάσεων*, ὅπερ περαινεί οὕτω: «Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι καὶ τοιοῦτοί εἰσιν οἱ σημερινοὶ Γάλλοι.»

(2) Ὁ *Mignet* προσθέτει: «Προτιμότερον ἦτο τὸ πνεῦμα τοῦ διαμαρτυρομένου καὶ τοῦ δημοκράτου συγγραφέως τῆς Γενεῦς νὰ μὴ παραφέρηται ἐνίοτε τοσοῦτον αὐστηρῶς ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ καθολικισμοῦ καὶ τῆς παπυσίνης.» Ἄλλὰ μήπως ὁ *Mignet* ἐφάνη ἦττον αὐστηρὸς πρὸς τὴν Μαρίαν Στουάρτην; Ἡ Ἱστορία δὲν εἶναι σχολεῖον ρητορικῶν προοικονομιῶν.

Ἐπίσης αὐστηρὸς εἶναι καὶ ὁ Τάκιτος.

πὸ ὅλως φαντασιώδη ἔποιν: ἀλλ' ὁ συγγραφεὺς τῆς Γενεῦς οὐδόλως ἠδύνατο νὰ συμπεριζέται τοιοῦτον ἐνθουσιασμὸν, ὅστις δὲν ἦτο πάντοτε ἐκούσιος. Δὲν ἐλησμόνει τὰς σκληρότητας Λουδοβίκου τοῦ Θ'. « τοῦ ἀγίου » κατὰ τῶν Ἀλβιανῶν (1) καὶ ἄλλων βίλασφημοι. Ἐπρεπε νὰ ἐξιστορήσῃ Φραγκίσκον τὸν Α'. « τὸν προστάτην τῶν γραμμάτων » ἀπαγχονίζοντα τοὺς τυπογράφους, καὶ διατάττοντα νὰ καθῶσιν ἐν τῇ πυρᾷ οἱ ζητοῦντες τὴν ἐλευθερίαν νὰ λατρεύωσι τὸν θεὸν κατὰ τὰ φρονήματά των· οὐδόλως ἠδύνατο νὰ παραλείψῃ τὸν ἐπικούριον ἐργασίαν Ἐρρίκου τοῦ Δ'. (2), τοὺς καταδιωγμοὺς τῶν διαμαρτυρομένων ὑπὸ τοῦ Λουδοβίκου τοῦ Μεγάλου, οὐδὲ τὰς ἀκολασίας Λουδοβίκου τοῦ Προσφιλοῦς. Οἱ σημερινοὶ Γάλλοι συγγραφεῖς, οἱ τὴν Ἱστορίαν τοῦ ἔθνους των ἐπιτυχῶς γράψαντες, ἀρκούντως ἀπέδειξαν ὅτι αἱ κρίσεις τοῦ Σισμόνδη δὲν εἶναι πολὺ αὐστηραί. Καὶ αὐτὸς ὁ Σατωβριάνδος, ὁ ἐπίσημος συνήγερτος « τοῦ θρόνου καὶ τῆς Ἐκκλησίας », οὐχὶ ἀπαξ ἐμιμήθη αὐτὸν ἐν ταῖς Ἱστορικαῖς Μελέταις αὐτοῦ. Ὅ,τι συμβαίνει εἰς τοὺς πάπας ἐφαρμόζεται καὶ εἰς τοὺς βασιλεῖς. Ὁ ἱστορικὸς, ὅστις, ἵνα κολακεύσῃ τὰς δυναστείας, δὲν ἀπαξιοῖ νὰ ἀφηγηθῇ « τὴν μυθολογίαν τῶν λαῶν » θέλει ἀείποτε κατηγορεῖσθαι, καὶ ἂν ἀκόμη εἶναι δημοκράτης ὡς ὁ Σισμόνδης, ὅτι γράφει ἐπαναστατικῶς (3). Ἀλλὰ μήπως δὲν κατηγοροῦσι τὸν Τάκιτον αὐτὸν ὡς μὴ σεβασθέντα τὴν « ἀρχὴν τῆς ἐξουσίας », διότι περιέγραψε τὰς ἀκολασίας τοῦ Τιβερίου καὶ τὴν μακίαν τοῦ Νέρωνος;

(1) Ἀλβιανοὶ (ἰδίως οἱ κάτοικοι τῆς ἀρχαίας γαλλικῆς ἐπαρχίας Ἀλβίας) λέγονται οἱ ὅπαδοι διαφόρων θρησκευτικῶν αἱρέσεων ἀναφανείσων περὶ τὸν ΙΒ' αἰῶνα. Σ. Μ.

(2) Ὅρα ἐν τῷ *Aidari* τῶν Παρισίων τοῦ 1857 τὰ ἀξιόλογα ἄρθρα τοῦ *A. Peyrat* περὶ Ἐρρίκου τοῦ Δ'.

(3) Γνωστὴ ἡ κατὰ τῆς διασκήμου Ἱστορίας τῶν Παλῶν καταφορά.

Εἰσοσιτέσσαρα ὀλόκληρα ἔτη ἐδαπάνησεν ὁ Σισμόνδης, ἵνα συγγράψῃ τὴν Ἱστορίαν τῶν Γάλλων, ἣν ὅμως ἀφῆκεν ἡμιτελῆ (1). Ἐπὶ τεσσαράκοντα ὀκτὼ ἔτη εἰργάζετο ὀκτὼ ὥρας καθ' ἑκάστην, ὑποστηρίζόμενος ἐν τῇ υπερβολικῇ ταύτῃ ἐργασίᾳ « ὑπὸ τοῦ πνεύματος τῆς δικαιοσύνης καὶ τοῦ πρὸς τὸ καλὸν ἔρωτος. » Νυμφευθεὶς μετὰ τῆς κυρίας Ἀλλὰν ἐν ἔτει 1819, κατώκησεν ἐν τινὶ ἐξοχικῇ οἰκίᾳ, ἣν ἠγόρασεν ἐν τῷ χωρίῳ *Chêne*, ὅπου ἔζησεν ὑπὲρ τὰ εἴκοσι ἔτη προσφέρων τοῖς πᾶσι φιλοξενίαν ἐγκάρδιον « καὶ πρὸ πάντων πρὸς ἐκείνους, οἵτινες ἔνεκα τῆς ἐλευθερίας ἀπεμακρύνοντο τῆς πατρίδος των, ἀπολαύων μεγάλης καὶ ἀληθοῦς φήμης, δι' ἣν οἱ κάτοικοι τῆς Γενεῦς μεγάλως ἐσεμνύνοντο » (2). Δὲν ἔδειξεν ὅμως καὶ πρὸς τὸν Λουδοβίκον Ναπολέοντα τὴν συμπάθειαν, ἣν πρὸς τοὺς ἐξορίστους ἔτρεφεν. Εἶδε μετ' ἄλγους ψυχῆς ἐν ἔτει 1838 τὴν Ἑλβετίαν ἐκτεθειμένην εἰς φρικτὸν πόλεμον ἔνεκα συμφερόντων, ἅτινα ἐθεώρει μηδαμηνά. Κατ' αὐτὸν, τὸ κύμμα τῶν ριζοσπαστῶν ἦτο ἡ κυρία αἰτία τῶν διεγέρσεων, αἵτινες ἐτάραττον τότε τὴν ἡσυχίαν τῆς Ὁμοσπονδίας.

Αἱ ταραχαὶ, αἱ συνταράξεις τὴν Γενεῦν ἐν ἔτει 1841, ὅτε τὸ ζήτημα τῶν μοναστηρίων τῆς *Argovie* ἠρέθιζε τὰ πνεύματα ἐδείνωσαν τὴν ὑγίαν τοῦ Σισμόνδη. Καίτοι πάσχων τὸν στόμαχον ὑπὸ καρκίνου, ἐξηκολούθει τὰς μελέτας αὐτοῦ μεθ' ἠρωϊκῆς τρυφῆς ἐπιμονῆς. Ἐκλεχθεὶς μέλος τῆς συντακτικῆς συνελεύσεως, τῆς ἀναλαβούσης νὰ δώσῃ εἰς τὴν ἐπαρχίαν νέον διοργανισμὸν, διέταξε νὰ φέρωσιν αὐτὸν εἰς τὴν συνεδρίασιν, ἔνθα ἠθέλησε τὴν 30 Μαρτίου 1842 καίτοι συχνάκις ὑπὸ τῶν πόνων διακοπτόμενος νὰ συνηγορήσῃ ὑπὲρ τοῦ ἀριστοκρατικοῦ πολιτεύματος τοῦ 1814 (3), « πρὸς

(1) Ἀπεπερατόθη (ἡ συνέχεια ἀποτελεῖ τὸν 31ον τόμον) ὑπὸ τοῦ *Amédée Renée*.

(2) *Mignet, Notice*.

(3) « Τὸ πολίτευμα τοῦ 1814 εἶχεν ἀριστοκρατικὸν τινὰ τύπον, ὡς, πάντα τὰ

βελτίωσιν τοῦ ὁποῦ εἶχε φρονίμως συνδράμει, εἰς τὰ δημοκρατικὰ συνέδρια, μετὰ τοῦ Στεφάνου Δυμόντου (1) τοῦ σοφοῦ νομοδιδασκάλου τῆς Γενεῦς· τοῦτο ἐξήντησε τὰς δυνάμεις του, καὶ τὴν 25 Ἰουνίου 1842 ἡ Γενεῦη ἀπώλεσεν ἐν τῶν ἐνδοξοτέρων αὐτῆς τέκνων.

ΔΟΡΑ ΙΣΤΡΙΑΣ.

ΚΕΡΑΜΕΥΤΙΚΗ.

ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΑΓΓΕΙΩΝ.

Ἡ γένεσις τῆς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις γραφικῆς τέχνης προεκάλεσε συζητήσεις ἀγόνους, αἵτινες ἐδύνατο ν' ἀποδειχθῶσιν ἐπιφελείς, ἂν ἀντὶ ν' ἀνοίγωσι τὰ βιβλία, ἠρώτων τὰ μνημεῖα. Ὁ ῥίπτων βλέμμα ἐπὶ τῆς μετριωτάτης συλλογῆς ἀρχαίων ἀντικειμένων, ἐκ τιμαλφῶν λίθων, ἐξ ὀρειχάλκου, ἐξ ἐλέφαντος, ἐκπλήσσειται ἐκ τῆς συστηματικῆς χρήσεως, ἣν οἱ πάλοι τεχνίται ἐποίουσαν μελῶν τινων τοῦ σώματος τοῦ ἀνθρώπου ἢ τοῦ ζώου, ἵνα δώσωσι ζῶνεις τὰ τῆς καθημερινῆς χρήσεως πράγματα. Ἡ μέριμνα αὕτη τοῦ ἐμψυχοῦν, τοῦ προσωποειν τὴν νεκρὰν φύσιν, ὑπερισχύει πάσης ἄλλης. Ἴδε τὸν χρυσοῦν ἐκείνον ὄρμον, τὸν κεκοσμημένον διὰ τοῦ προσωποῦ τοῦ Σειληνοῦ, τὰ ἐνώτια ἐκεῖνα τὰ παριστῶντα ἱπτάμενον Ἐρωτα ἢ Γανυμήδην ἀναρπαζόμενον ὑπὸ τοῦ ἀετοῦ τοῦ Διὸς, τὴν καλαμίδα ἐκείνην τὴν ἐστεμμένην διὰ προτομῆς τῆς Ἀφροδίτης ἢ διὰ παλάμης. Τάχα ὁ καλλιτέχνης προδήλως δὲν προέθετο ν' ἀντικαταστήσῃ τὸ καλὸν ἀντὶ τοῦ χρησίου, τὸ πνεῦμα ἀντὶ τῆς ὕλης; Ἐνταῦθα κεφαλαί

τῆς ἐποχῆς ἐκείνης· ἀλλὰ μετεβλήθη ὀλίγον κατ' ὀλίγον». *A. Morin Histoire Politique de la Suisse. 41—265.*

(1) *Mignet-Notice*.

(ΟΜΗΡΟΣ ΦΥΛ. Γ.)

ἵππου ἢ ἡμίονου κοσμοῦσι τὰς χεῖρας πίθηκος, ἐκεῖ κεφαλὴ κριοῦ ἀποτελεῖ τὴν βάθωσιν τῆς χειρὶδος δεπᾶστρου ἢ τὴν δραγμὴν κατόπρου ἔχοντος σχῆμα ποδὸς αἰγάγρου. Προκειμένου ν' ἀνευρεθῇ ὁ λόγος λαβίδος κύστου ποιοῦσαι *σκολιὰ ἔργα ζωδίων (figures)* ἐχόντων συμπεπλεγμένους τοὺς βραχίονας ἢ ἀκροβάτου κυβιστῶντος. Τὰ σταθμὰ τοῦ ζυγοῦ, ἵνα ὦσι μᾶλλον ἀπαράβιατα, παριστῶσι προτομὰς θεῶν καὶ Ῥωμαίων αὐτοκρατόρων· κεφαλαὶ κύκνων, ἐχόντων εὐκαμπτον καὶ χαρίεντα τὸν αὐχένα, συνενούσι τὴν ἐπιλαβὴν ἀγγείου πρὸς τὸ σῶμα, δάκτυλος κυρτωμένος ἀντικαθιστᾷ τὸν ἀρτήρα, κωμικὸς δὲ καὶ γαίνων λέων κοσμεῖ τὸν ῥυμὸν ἀμάξης ἢ τὸ στόμιον τῆς ὑδρορροῆς.

Ὁ Κ. Φρειδερίχος, ὃν ὁ θάνατος ἀφῆρπασεν ἀπὸ τῆς ἐπιστήμης, ἐν τῇ εἰσαγωγῇ αὐτοῦ εἰς τὸν κατάλογον τοῦ μουσεῖου τοῦ Βερολίνου ἀφίερσε σελίδας τινὰς χαριέσσας πρὸς τὴν ῥοπήν ταύτην τῆς γραφικῆς τέχνης. Εἰς τὸ πόνημά του ἐδύνατό τις νὰ δώσῃ μεγαλειότεραν ἔκτασιν, ν' ἀπλοποιήσῃ αὐτὸ δι' ἀναλόγων ἔργων, διὰ νέων ἀντιπαραθέσεων, δίχως νὰ προσθέσῃ οὐσιωδῆς τι, οὐδὲ νὰ μεταβάλλῃ τὴν δύναμιν αὐτοῦ· ἀλλὰ τὸ καθ' ἡμᾶς σπεύδομεν νὰ ἐξετάσωμεν ζήτημα ὁμογενὲς οὐχ ἥττον ἐνδιαφέρον, τὸ δὲ ζήτημα τοῦτο θὰ ἐπιχύσῃ ἀπροσδόκητον φῶς ἐπὶ τῶν τεχνιτῶν ἐπιτηδευμάτων τῶν Ἑλλήνων καλλιτεχνῶν καὶ θὰ ἐπιτρέψῃ ἴσως ἡμῖν νὰ δίδωμεν τὸ μυστήριον τεχνικῶν τινων μεθόδων, εἰς ὃ εἰσέτι δὲν κατώρθωσαν νὰ εἰσδύσωσιν.

Α'.

Οἱ ἀρχαῖοι εἶχον τὴν ἔμφυτον ἐκείνην τῆς ποιήσεως αἴσθησιν, ἣτις τυγχάνει ὁ κλῆρος τῶν νέων πολιτισμῶν. Ὅλος ὁ βίος αὐτῶν ἦν ποιητικῶς ὀργανισμένος· ἐντεῦθεν δ' ἡ ἀνάγκη ἐκείνη, ἡ παρὰ πολλοῖς τῶν σοφῶν ἀνεξήγητος, τοῦ ν' ἀνάγωσιν εἰς τὴν τάξιν φυσικῶν ἀτόμων τὰ τῆς καθημερινῆς χρήσεως ἀντικείμενα, νὰ περιάπτωσι σῶμα,

πρός δὲ καὶ καρδίαν εἰς τὴν σκέπουσαν αὐτοὺς οἰκίαν, εἰς τὰ πλοῖα ὧν ἐπέβαινον, εἰς τ' ἀμυντικά ἔπλα των, τὸ τόξον, τὸ ξίφος, τὸ δόρυ, τὸν πρόβολον, εἰς τὰ ἐργαλεῖα, εἴτε ξυλουργοῦ πέλεκυς ἐτύγγανεν, εἴτε ἄροτρον, εἴτε ἄτρακτος τῶν γυναικῶν καὶ τῶν θεῶν αὐτῶν. Καὶ αὐτὴ ἡ γλῶσσα εἶχεν ὑποχωρήσει εἰς τὴν ποιητικὴν ἐκείνην ἀγωγὸν δύναμιν, ἀποδίδουσα εἰς ἕκαστον ἀντικείμενον γένος ὠρισμένον, ὡς ἂν ἤθελε νὰ συστήσῃ, ἐκτὸς τῆς ἀνθρωπίνου κοινωνίας, εὐρείαν πραγμάτων κοινωνίαν.

Ὅπως δὲ εἰς οὐδέναν τῆς τέχνης καὶ βιομηχανίας κλάδον ἐδόθη τόση ὠθησις πρὸς τὴν προσωποποίησιν, ὅση εἰς τὴν κεραμεικὴν. Ἐν αὐτῇ ἡ φαντασία ἐλησμονήσθη τὴν ἰδιότροπον λογικὴν τῆς, ἀποδειχθεῖσαν ἀμείλικτον ἢ δὲ σύγκρισιν τοῦ σώματος τῶν ἀγγείων πρὸς τὴν τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος ἀρμογὴν ἐπεδιώχθη καὶ ἐν ταῖς ἐλαχίσταις λεπτομερείαις οὐ μόνον ὑπὸ τῶν ποιητῶν, οἵτινες ἐδικαιοῦντο νὰ πράξωσι τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν βιναυουργῶν, τῶν συνήθως μᾶλλον πεζῶν, οἵτινες ἐδημιούργησαν τεχνολογίαν ἀκριβῆ καὶ ἐνταυτῷ ποιήσαν. Θέλω ἀποπειραθῆ νὰ συνοψίσω ἐνταῦθα τὰ κυριώτερα στοιχεῖα ἄλλ' ἀπαιτοῦνται ὁ νοῦς καὶ αἱ γνώσεις τοῦ Ἰακώβου Γρίμμ πρὸς συναρμογὴν ἀπάσης τῆς σποράδην εὐρισκομένης ὕλης καὶ παραβολὴν τῶν ἐλληνικῶν ἐθῶν πρὸς τὰ τῶν ἐθνῶν τῆς αὐτῆς καταγωγῆς πρὸς τὸ παρὸν δὲ ἀρκούμεθα ν' ἀντλήσωμεν ἐκ τῶν κλασσικῶν πηγῶν.

Γνωστὸν τυγχάνει ὁποῖον ἐπενόησαν οἱ ἀρχαῖοι πλοῦτον τύπων, ὁποῖαν ποικιλίαν σχημάτων διὰ τὰ ἐκ μετάλλου, ἀργίλου ἢ ὑέλου ἀγγεῖα αὐτῶν. Εἰς ἕκαστον μέρος τὰ κεράμια σκεύη καὶ ἀγγεῖα εἶχον τύπον ἴδιον μὴ ἀνευρισκόμενον ἀλλαχοῦ ἀπολύτως, ὅπως καὶ οἱ λίθοι καὶ τὰ ἐπιτύμβια, ἅτινα ἐπ' ἀόριστον διαποικίλλονται κατὰ τὴν χώραν καὶ μάλιστα κατὰ τὴν πόλιν ἐν ἣ ἀπαντῶνται. Κατὰ τὰ τέλη τῆς δευτέρας ἐκατονταετηρίδος, ὅτε ἡ τέχνη ἀπὸ

πολλοῦ εἶχε παύσει δημιουργοῦσα νέον τι, Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἐδύνατο νὰ λέγῃ εἰσέτι ὅτι μόνοι οἱ τύποι τῶν κυάθων ἦσαν ἀναρίθμητοι.

Οἱ Ἕλληνες κατὰ τὴν περιγραφὴν τῆς γενικῆς ὄψεως ἀγγείου τινὸς μετεχειρίζοντο τὰς ἐκφράσεις ἐκείνας, αἷς ἐχρῶντο προκειμένου περὶ τοῦ σώματος τοῦ ἀνθρώπου ἢ τοῦ ζώου. Τὸ ἀγγεῖον εἶχε τὸν τύπον του, τὸ σχῆμά του, τὴν μορφήν του, ὅπως καὶ τὸ ἔμφυχον ὂν οὐχ ἦπτον δὲν ἐνθυμοῦμαι συγγραφεῖα ποιοῦντα χρῆσιν τῆς λέξεως σῶμα ἐν τῷ ἀναφέρειν οἰονδήποτε δοχείον τοῦτο δὲ συμβαίνει διότι ἡ ἀρχαία φιλολογία δὲν περιῆλθε μέχρις ἡμῶν ὀλόκληρος, καὶ οἱ σωζόμενοι συγγραφεῖς δὲν εἶχον ἀξιώσεις νὰ ἐξαντλήσωσι τὸ λεξικόν. Μόνον τὸ κέρας ἔχει προστηθῆναι, ὅπερ οὐδὲ μεταφορὰ εἶναι, διότι συνεχῶς κοσμεῖται ὑπὸ προτομῆς ἀγρίου ἢ κατοικιδίου ζώου. Τὸ ἄνω μέρος τοῦ ἀγγείου ἐκαλεῖτο κεφαλή, ὅπως ἡ κυκλωτέρη λεκάνη εἶναι ἡ κεφαλὴ τοῦ τρίποδος, τὸ ἀκροκίονιον τὸ κιονόκρανον. Τὸ ἐξωτερικὸν κυπέλλου ἦν ἡ πρόσοψις αὐτοῦ. «Καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν, λέγει ὁ Μυρλεανὸς Ἀσκληπιάδης, οἱ Μασσαλιῶται συνηθίζουσι νὰ θέτωσι τὰς φιάλας ἐπὶ πρόσωπον» (α), ἤτοι ν' ἀνατρέπωσιν ἵνα γίνωνται ὄραται αἱ γραφαί, δι' ὧν εἰσι κεκοσμημένα ἐξῶθεν ἢ, ἀπλοῦστερον, ἵνα μὴ εἰσδύῃ κόνις. Κατὰ τινὰς γραμματικούς, ὁ κύαθος εἶχε δύο πρόσωπα τῶντι δὲ γινώσκόμεν τινὰς τούτων ἔχοντας δύο συναφεῖς προσωπίδας ὁμοιοζούσας πρὸς κεφαλὰς Ἰανοῦ.

Ἄπαντα σχεδὸν τὰ διάφορα μέλη τῆς κεφαλῆς ἀνευρίσκονται ἐν τοῖς ὄροις τοῖς ἐν χρήσει πρὸς περιγραφὴν κεραμίων. Τὸ μέτωπον, ἡ ῥίς, τὰ ὦτα, τὸ στόμα, τὰ χεῖλη, οἱ ὀδόντες, ὁ πώγων εἰσι κοινὰ τοῖς τε ἀγγείοις καὶ τοῖς ἀνθρώποις. Συνεχῶς τὸ πινάκιον ἢ πινάξ φέρει διάδημα, ἀναφέρονται δὲ παροψίδες ἔχουσαι χρυσαῖς μίτρας. Πόσον

(α) Μασσαλιῆται φιάλας τιθέασιν ἐπὶ πρόσωπον.—Ἀθήναιος. Σημ. Μ.

ἀνατολικωτάτη εἶναι ἡ εἰκὼν ἐκείνη κροκοβαφοῦς προσώπου, ἦν σοφὸς Ἀθηναῖος ἀποδίδει εἰς ἀμφορέα προωρισμένον εἰς λατρείαν ἠθελεν ἐκλάβει τις αὐτὸν ἀντὶ νέας Ἰνδῆς χαλκοχρόου, θυοῦτης εἰς τὰ εἰδωλά της. Περὶ ἀγγείου ἔχοντος ἄμβωνας λέγουσιν ὅτι ἀποκρύπτει τὸ μέτωπον, ὡς ἂν ὁ ἐγκλιδὸν ἄμβων ἦν ἡ κόμη του. Ὁ λύχνος ἔχει τὴν ῥινὰ του καὶ ὅταν ἔχη δύο ὀπὰς (μύζας — δίμυζος) παραβάλλουσιν αὐτὰς πρὸς μυκτῆρας. Πρέπει νὰ εἶναι τις ἐξωκειωμένος πρὸς τὸ πνεῦμα τῶν ἀρχαίων, ἵνα μὴ ἐκλάβῃ ὑβριστικὰ τὰ φυσικὰ συμπεράσματα τὰ ἐκ τῆς εἰκόνος αὐτῆς συναγόμενα. Παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἡ θρυαλλίς ἀπετέλει τὴν βιλένναν ἢ μύζαν τοῦ λύχνου καὶ ἡ διπλῆ θρυαλλίς (δίμυζος) ἀνεμίμνησκεν αὐτοῖς τ' ἀποτελέσματα κορούζης. Αἱ νηπιοφροσύνη αὐταὶ εἰσιν ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖαι εἰς πόνημα περὶ τῶν ἀρχαίων ἐθίμων, καὶ προτιμῶ νὰ ὁμολογήσω αὐτὰς ἢ ν' ἀποσιωπήσω. Μὴ καὶ ἡμεῖς δὲν λέγομεν ἀπομύσσειν τὴν λυχνίαν; Ἡ λατινικὴ λέξις *nasiterna*, τρίμυζον ἢ τρίρρινον ἀγγεῖον, ἐφαρμόζεται εἰς τὴν οἰνοχόην, ἧς τὸ στόμιον ἔχει σχῆμα τριφύλλου.

Οὐδεμία ἐκφρασις εἶναι συνηθεστέρα καὶ ἀρχαιοτέρα τῆς τῶν ὠτων, ἤτοι τῶν ἐπιλαθῶν. Ὁ Ὀμηρὸς εἶδε τρίποδας ἔχοντας ὦτα. Συνεχῶς ἡ κύλιξ ἐν μόνον ἔχει οὖς, ἐν γένει ὅμως δύο (δίωτος), ἀνὰ ἐν ἐφ' ἐκάστης πλευρᾶς, ἢ τρία καὶ τέσσαρα, καὶ ἐνίοτε οὐδέν. Ταῦτα δικαιολογοῦσιν ἴσως τὸ γαλλικὸν λόγιον, *Kωφός* ὡς ἀγγεῖον, ὅπερ ὁ Βωμαρσαὶ ἐπεκάλλυε καὶ οὐ τὴν ἀληθῆ σημασίαν ἔτρεψεν εἰπών, «Εἰμι κωφὸς ὡς λάρναξ.» Ἐθαύμαζον μὲν τὰ μικρὰ ὦτα, τὰ λεπτῶς διατετυμημένα, ὡς τὰ τῆς Συρακουσίας Ἀφροδίτης, ἀλλὰ καὶ δὲν παρεῶρων πτερύγιον πλατὺ, ὀλίγον ἐξωθηκὸς, ὅπερ ἀνεμίμνησκε τὰς πληγὰς τῶν νέων ἀγωνιστῶν ἐν τῇ παλαιστρά. Οὐδόλωι σπάνιον τὸ ν' ἀπαντήσῃ τις ἐπιλαθῶς κεκοσμημένας διὰ παρωτίου, ἀ-

πλοῦς μὲν κρίκους, ἀλλ' ὅμως πλανῶντας τὸν ὀφθαλμὸν ἐντελῶς.

Περίεργον ὅτι οἱ Ἕλληνες εἶχον παράδοξον τρόπον τοῦ περιπτύσσασθαι ἀλλήλους. Ἐνῶ ἐφίλου εἰς τὸ μέτωπον τὸ ἄτομον, ὅπερ ἠγάπων, ἔσυρον τὰ ὦτα αὐτοῦ, ὁ δὲ ἀσπασμὸς οὗτος, ὅστις θὰ ἐφαίνετο ἡμῖν ἄσπεμος, ἔλαβε τὸ ὄνομα διλάθων ἀγγείων, τῆς χύτρας. «Δὲν ἀγαπῶ πλέον τὴν Ἀλκιππὴν μου, ἀναβοᾷ κλαίων ὁ αἰπόλος τοῦ Θεοκρίτου, διότι, ὅτε πρὸ μικροῦ τῇ προσέφερα περιστερὰν, δὲν ἔσυρε τὰ ὦτά μου ἵνα μ' ἀσπασθῇ.»

Τὸ κυριώτερον μέρος τοῦ ἀγγείου εἶναι τὸ στόμα, ὅπερ, ὡς ἐκ τῆς θέσεως καὶ τοῦ ὑπουργήματός του, προκαλεῖ, οὕτως εἰπεῖν, σύγκρισιν πρὸς τὸ ἀνθρώπινον σῶμα διὸ οἱ ἀρχαῖοι δὲν ἐλειψαν νὰ ποιήσωσι τὴν παραβολὴν ταύτην, τὴν δὲ ὑπ' αὐτῶν δημιουργηθεῖσαν εἰκόνα παρεδέχθησαν εἰς ἀπάσας τὰς μεταγενεστέρας γλώσσας. Ἀδιάφορον ἂν τὸ στόμα τυγχάνῃ μέγα ἢ μικρὸν, εὐμορφον καὶ ἀστραβές· ἕκαστον τῶν προτερημάτων τούτων ἢ ἐκάστη τῶν δυσμορφιῶν ὑπηγόρευε τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἐπιθέτου, ὅπερ ἐφήρμοζον εἰς τὰ κατὰ τράπεζαν χρήσιμα σκεύη καὶ ἀγγεῖα, ὡς καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ἀγγεῖα τινὰ εἶχον δύο στόματα ἢ καὶ περισσώτερα, ὅπερ καὶ τοὺς δυσκολωτέρους ὄφειλε νὰ εὐχαριστῇ.

Τὰ χεῖλη σημαίνουσιν ἰδίως τὰ ἄκρα τῆς κύλικος. Ὁ πότης καὶ ἡ κύλιξ περιπτύσσουσιν ὁ μὲν τὴν δὲ, ἐκτὸς ἂν συμβῆναι τι παρακώλυση αὐτοῦ. Προκειμένου περὶ πεπαλαιωμένου ἀγγείου, ὁ Ἕλλην δὲν διστάζει νὰ ἀποδώσῃ αὐτῷ χεῖλη *μικρὴν εντα* ἂν δ' εἶναι νέον καὶ ἔχη στόμα ἐπίμηκες, λέγουσιν ὅτι ἔχει τὸ στόμα εὐθυμον. Τοὺς ὀδόντας ἀπαντᾷ τις ἐν τῇ λατινικῇ λέξει *tridentia*, ἦν οἱ λεξικογράφοι ἐξηγοῦσι διὰ τοῦ ἀγγείου ἔχον τρία πτερὰ ἢ τρία πτερύγια, τουτέστιν ἐπιλαθῶς. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὸν πώγων. Ὁ ποιητὴς Τιτίμιος ἀπεκάλει

μίαν τῶν κωμωδιῶν του Πωγωνίου διὰ τούτου δὲ δὲν ἐννοεῖ ἀνθρώπινον ὄν, ἀλλ' ἀγγεῖον.

Τέλος ὁ λαιμὸς τοῦ ἀγγείου διετήρησε τὸν ἀρχικὸν ὄρισμόν του, ὅστις φαίνεται τόσον ὀρθὸς καὶ σύμφωνος πρὸς τὸ πρᾶγμα. Ἰδιαίτερα ἐπίθετα σημαίνουσι τὸν ἰσχνὸν λαιμὸν, τὸν ἐπιμήκη, μὲ αὐχένα λίαν βραχὺν, πλατὺν λίαν ἢ στενὸν, λεῖον ἢ στρεψαύχενον. Συνεχῶς γίνεται λόγος περὶ τραχήλου λαγῆνου· δὲν ἐσκέφθησαν ἄρ' ἄγε νὰ ποιήσωσιν ἐν ἐπι βῆμα καὶ ν' ἀναρτήσωσιν ὄρμον; Τοῦτο εἰκάζομεν ἐκ τῶν γεγραμμένων κεραμίων σκευῶν ἢ τῶν ἐν τύπῳ κεκοσμημένων, δὲν γινώσκω ὅμως κείμενον ἀναφέρον τοιοῦτό τι. Ὁ φάρυγξ ἀρμύζει ἰδίως εἰς τὸ οἶνηρὸν τεύχος, διότι ἀπορροφᾷ τὸ βρυστὸν ὡς τέλειος οἶνοπότης. Ὅταν δύναται νὰ καταπῆ πολὺν οἶνον, λέγουσιν ὅτι ἔχει *διεσταλιμένον φάρυγγα*.

Ἐξετάζοντες τὰ μέλη τ' ἀποτελοῦντα τὸν κορμὸν τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, εὐρίσκομεν ὅτι τὸ ἀγγεῖον ἔχει ὤμους, θώρακα πλευρᾶς, ἰσχία, νῶτα, λαγῶνα (γαστέρα), ὄμφαλόν, ὄσφον. Ὑποθεθέντος ὅτι οὐδὲν ἐλησημόνησαμεν, θὰ ἔλλειπε τὸ στῆθος καὶ, πρᾶγμα μᾶλλον συγγνωστὸν, ἢ καρδιά. Πόσον ἐμβριθῶς ἐμερίμων οἱ Ἕλληνες ἐκεῖνοι ἐργάται! Κατεσκευάζον ἐκπώματα ἢ ἀμφορεῖς ἐκ τοῦ αὐτοῦ χοῦς, ἐξ οὗ ὁ Προμηθεὺς ἐπλαττε τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καθίστων ἐκεῖνα ἀναίσθητα εἰς τὰς ὁδύνας, τὸ δὲ ἀγγεῖον, εὐτυχέστερον ὄν ἡμῶν, δὲν ἔχει συνείδησιν τῶν ἀληθδόνων του. Μάτην ἀρωτηριάζει τις αὐτὸ, κατατρίβει ἢ κατακαίει ἀσπλάγγως — τὰ πάντα ὑφίσταται ἀπαθῶς· ἀπεναντίας δὲ, ὅταν ἡ θερμοαστρὶς ἢ ἐψάνη ἦναι ἐκτεθειμένη εἰς τὸ πῦρ καὶ τὰ βάσανα καὶ ἡ ἀδημονία αὐτῆς μᾶς φαίνονται ἀφόρητα, αὕτη ἀρχίζει νὰ ψάλλη φαιδρῶς, διότι ὁ τρυσμῶδης ἦχος, ὃν περᾶγει τὸ θερμὸν ὕδωρ, καλεῖται τῆς ἐψάνης ἄσμα. Ὑπάρχουσιν ὀλίγα ἀρχαιότατα ἀγγεῖα, σχήματα ἔχοντα προτομῆς γυναικός,

ἅτινα ἐκπέμπουσιν ἐκ τῶν μαστῶν τὸ βρυστὸν. Αἱ ἀρχέτυποι αὗται προχάου ἀναπληροῦσι τῶν συγγραφέων τὴν σιωπὴν· ἅπασαι δὲ εὐρέθησαν ἐν ταῖς νεκρουπόλεσι τῆς Κύπρου.

Ἀφοῦ ἐξετάσωμεν τοὺς δύο ὤμους ἀμφοτέρως ἀναφερομένου ἐν τοῖς Δειπνοσοφισταῖς, ἐρχόμεθα εἰς τὸ μεταμόσιον καὶ τὰ νῶτα τῶν ἀγγείων, μέλη ἅτινα οἱ Μεγαρεῖς παρέβαλλον πρὸς τὰς δύο τοῦ θώρακος πλάκας. Αἱ πλευραὶ καὶ τὰ ἰσχία συνεχῶς μνημονεύονται ὑπὸ τῶν κλασικῶν συγγραφέων, ὁ δὲ Σοφοκλῆς ἀναφέρει περὶ χαλκοπέδου ὕδριας. Ἐν τοῖς ἡμετέροις μουσεῖοις ἑλέπομεν πληθὺν πηλίνων ἢ ὑελίνων ἀγγείων κεκοσμημένων προσχούσαις πλευραῖς.

Ὁ λαγῶν ἀποτελεῖ τὸ κύριον στοιχεῖον τῆς κύλικος, πρὸς ἐκτέλεσιν δὲ τῆς ἀποστολῆς του ἔχει πρὸ πάντων ἀνάγκη τῆς ἀπαιτουμένης χωρητικότητος. Δὲν εἶναι ἄρα ὑβριστικὸν τὸ ἐπίθετον *προγᾶστωρ*, ὅπερ οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς δίδουσιν εἰς τινὰ ἀγγεῖα. Ἑλληνικῆ λαγῆνος ἐνθυμεῖται μέγα φρονούσα ὅτι «ἔφερε βακχικὰς τρυφὰς». Περὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ ἀγγείου τινὸς προστίμων νὰ λέγωσι τὸ ἦτρον ἢ τὰ ἐγκάτα· ὑπὸ τὴν αὐτὴν δ' ἐννοῖαν ποιοῦσι λόγον καὶ περὶ τῶν ἐγκάτων τῆς φαρέτρας. Ὁ ὄμφαλός φαίνεται ἐπὶ τῶν δεπᾶστρον, ἰδίως τῶν πρὸς θυσίας χρησίμων, καὶ φυσικῶ τῶ λόγῳ κατέχει τὸ κέντρον· συνεχῶς δ' ἔχει σχῆμα δρυοβαλάνου. Ὡς πρὸς τὴν κοτύλην (ὄσφον) αὕτη ἔδωκε τ' ὄνομά της εἰς ὀλόκληρον κλάσιν ἐκπωμάτων.

Ὡς πᾶς τις εἰκάζει, οἱ βραχίονες, ὁ ἀγκὼν καὶ οἱ δάκτυλοι τῶν ἀγγείων δὲν ἀποκλείονται τῆς ποιητικῆς τῶν ἀρχαίων γλώσσης· περὶ τούτου δ' οὐδόλως ἀμφιβάλλει τις ἅμα ἴδῃ ἀγγεῖον τυρρηνικὸν περὶ τῶν προτομῶν ἀνδρῶς ἔχοντος βραχίονα τὴν ὄψιν καὶ τὰς χεῖρας προτεταμένας· ἀλλ' ἐκτὸς τῶν δουλικῶν ἀπομιμήσεων τῆς φύσεως, ὁ Ἕλληνας κεραμεὺς τόσον ἀγκυρᾷ τὰ ἔργα του, ὥστε ἀδύνα-

τον νὰ μὴ δώσῃ αὐτοῖς τὰ μᾶλλον ἀναγκαῖα ὄργανα. Αἱ λαβίδες τῶν μικροτέρων σκευῶν, ὡς μεταξὺ ἄλλων τοῦ *κόθωρος*, (ποτηρίου Λακκεδαιμονίων καὶ στρατιωτικῶν) ἀπεκαλοῦντο *χεῖρες*. Ὁ κύαθος ἔφερε *δακτύλους*. Οἱ Ρωμαῖοι ἔχρωντο οἶνοφόρῳ ἀγγεῖῳ ἔχοντι σχῆμα *ψέλλου*, ἢ δὲ ἀθηναϊκῆ νεολαία ἐν τῷ παίξειν τὴν εὐγενῆ παιδιὰν *κότταβον* (α) μετεχειρίζετο πῶμα (ποτήριο) ὅπερ φαίνεται ὅτι ἦν συνώνυμον τῷ ἀγκῶνι τοῦ βραχίονος.

Ἀπολείπεται ἤδη νὰ ἴδωμεν ἂν τὰ κέραμια ἔχωσι κνήμας καὶ πόδας. Ἄπαντες θ' ἀπαντήσωσι καταφατικῶς εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην. Τὸ κέραν, ὅπως ἴσταται, εἶχε χρεῖαν ὑποστάτου, κρῖκου προσηρμοσμένου ἐπὶ τινος βάσεως. Τοιαῦτα ὄργανα βλέπομεν εἰς *κάνθαρον* (δίωτον ποτήριο) ἐκ *σαρδώνυχος*, ὅπερ τυγχάνει ἐν πῶν κερμηλίῳ τῶν Βερσαλιῶν. Τὸν ὑστάτην παρέβαλλον πρὸς τὸν κρῖκον, τὴν *περισκελίδα*, ἣν αἱ γυναῖκες ἐπέδεον ἄνω τοῦ γόμφου, ὡς τὸ ψέλλιον τίθεται περὶ τὸν βραχίονα. Ὡς πρὸς τὸν πόδα τοῦ ἀγγείου, οὗτος εὐρίσκειται ἐν ταῖς ποιήσεσι τοῦ Ὀμήρου· οὐδὲν δὲ ἀπλούστερον τοῦ τρίποδος, οὗ τ' ὄνομα ἀρκεῖ ἵνα παρᾶσχη ἰδέαν ὡς ἔγγιστα τοῦ σχήματός του. Μόνος ὁ πίθος, τὸ κολοσσαῖον ἐκείνο ἔργον τῶν ἀρχαίων κεραμῶν, ἔμενε ἀκίνητος· ἀντὶ δὲ νὰ εἰπωτὶν ἐν τῇ συναναστροφῇ «Δὲν ὑπάρχει», οἱ Ἕλληνες ἔχρωντο τῇ παροιμιακῇ φράσει: «Ὡς τοῦ πίθου οἱ πόδες». Προσθέσωμεν ὅτι εἶδος κεραμίων σπανίων, ὧν ὅμως τινὰ εὐρίσκονται εἰς τὰ μουσεῖα ἡμῶν, ἦν ὁ ἀστράγαλος — τὸ *σφυρόν* ἢ ὁστοῦν τοῦ ποδός. (β)

(α) Ἡ παιδιὰ αὕτη (ἰωνικῶς *κότταβος* ἢ ὀτταβος) εἰσῆλθη ἐκ Σικελίας εἰς Ἑλλάδα, ἐνθα κατέστη ἐκ τῶν μᾶλλον εὐαρέστων τῶν νέων μετὰ συμπόσιον. Ἴδε λεξικὸν τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχαιολογίας ὑπὸ Σμῆθ, μετάφρασις Δ. Πανταζῆ, σελ. 512, Ἀθήνασι καὶ Πολυδεύκη. Σ. Μ.

(β) Ὁ ἀστράγαλος ἦν εἶδος παιδίας, ἰδίως τῶν γυναικῶν καὶ τῶν παιδῶν, ἐνίοτε δὲ καὶ τῶν γερόντων· ἐν μέρει τὰ παρ' ἡμῖν κότσι α. Ἴδε

B'.

Ὅστις καταρτίζεται τὸ ἀγγεῖον ἐφωτισμένον δι' ὕλων τῶν ζωτικῶν ὀργάνων, φέρον τὰ μέλη του, κεκτημένον κεφαλὴν δι' ἧς σκέπτεται, σῶμα διατρανοῦν τὴν δύναμίν του, ὅσῳ περιφρονοῦντα πᾶσαν σύγκρουσιν καὶ ὑπισχνόμενα διαρκῆ ὑπαρξίν. Τί ἄρα τῷ λείπει ἵνα κινηθῆ; Μὴ τάχα δὲν πειρᾶται, ὡς ἡμεῖς, νὰ πῆ, νὰ χειρονομήσῃ, νὰ περιπατήσῃ; Οἱ Ἕλληνες ποιηταὶ εἶχον τόσον ζωηρὰν τὴν φαντασίαν, ὥστε δὲν ὑπεχώρουν πρὸ τοῦ τελευταίου τούτου ἀκολουθήματος τοῦ εὐτέχνου συστήματός των. Παρ' Ἀριστοφάνει δημοκράτης ἐνεργεῖ ἀπογραφὴν τοῦ πλοῦτου αὐτοῦ καὶ καλεῖ ἀλληλοδιαδόχως τὰ μαγευτικὰ σκεῦα του, ἅτινα ἔλει νὰ δωρήσῃ τῷ δήμῳ· λέγει δὲ

« Χώρει σὺ δεῦρο κινάχρα καλὴ καλῶς
« τῶν χρημάτων θύραζε πρώτη τῶν ἐμῶν,
« ὅπως ἂν ἐντετριμμένη κανηφορῆς,
« πολλοὺς κάτω δὴ θυλάκους γρέψατ' ἐμούς. »
Καὶ πρὸς τὴν χύτραν, τὴν κωφεύουσαν·
« Ἡ χύτρα δεῦρ' ἔξιθι
« νῆ Δία μέλαινα γ' ὡς ἂν εἰ τὸ φάρμακον
« ἔψουσ' ἔτυχεσ' ὦ Δυσικράτης μελαινεταί.

« Φέρε δεῦρο ταύτην τὴν ὕδριαν, ὕδριαφόρε,
« ἐνταῦθα. . . . » (γ.)

Παρά τῷ αὐτῷ ποιητῇ οἱ τοῦ ὑπογείου πίθου ἡμέραν τινὰ ἀποβάλλουσι πᾶν ἀδελφότητος αἰσθημα καὶ λακτίζονται.

Ἐν γένει τὰ σκεῦα τηροῦσι βαθεῖαν σιγῆν· εἰσι διακριτικὰ καὶ οὐδόλως προδίδουσι τὰ μυστικά της οἰκογενείας. Ἡ λυχνία ἰδίως ἀποδεικνύεται ἀξία τῆς ἐπωνυμίας *σιγηλῆς*, ἣν τῇ ἀπονέμει ποιητῆς ἐν τῇ Ἀνθολογίᾳ, ἐκτὸς ἂν παρηνισθῆ, ὅπερ δὲν δύναται ν' ἀποφύγῃ καὶ ὅπερ ἐθεωρεῖτο ὡς αἰσιος οἰωνός. Ἀκούει πάντα τὰ λεγόμενα καὶ οὐδεμίαν παραλείπει τῶν

ὡσαύτως Λεξικὸν Ἑλλ. ἀρχαιολ. Σμῆθ ἐν λέξει ἀστράγαλος. Σ. Μ.

(γ) Ἐκκλησιάζουσαι. Ὁ Καταβῆς, Ἀνθρ. Α. Σημ. Μ.

ἐπωδῶν ἃς οἱ συμπόται τερετίζουσιν ἐν τῆς ἐρεσπερίσιν. Ὅσακις καίτε οἰκογενεῶς ἢ ἀμυδρὸν διαχέει φῶς, τοῦτο ἀποδίδουσιν εἰς τὴν οἰνοβαρῆ κατάστασιν τῆς, διότι πίπει τὸ ὑπερ ἀναλίσκει ἔλαιον, οἱ δὲ συγγραφεῖς προβαίνουν μετὰ τοῦ ν' ἀποκαλέσασιν αὐτὴν ἀπρεπῶς *μέθυσον* ἢ ἀδηράγοι. «Θέλω μεταβῆ εἰς τὴν ἀγορὰν, λέγει τις, ἐν ἀγορᾷ λυχνίαν μὴ μεθύουσιν». Ἐὰν ἡ λυχνία μεθύσκηται ἀπὸ ἔλαιον, πολὺ φυσικώτερον ἢ λάγνηος μεθύσκηται ἀπὸ οἶνον, καὶ πολλὰ τῆς ἀκρασίας τῆς παραδείγματα δύναται τις ν' ἀναφέρει. Ποτήριον ἐπωσοῦν βαθὺ, πολὺ χωροῦν ὑγρὸν, κατηγορεῖτο ἐπ' ἀδηράγῃ, περὶ λαγῆνου δὲ πλήρους οἴνου ἐλέγετο ὅτι κλονίζεται ὡς Σειληνὸς μετὰ βράγεια. Φιλοπότης μέμφεται ὡς ἐξῆς τὴν ὑδρίαν τοῦ «Διατὶ μεθύεις, ἐνῶ ἐγὼ νήφω, καὶ σὺ νήφεις, ἐνῶ ἐγὼ μεθύω. Οὕτω δὲν ὀφείλουσι νὰ πράττωσιν οἱ καλοὶ ἑταῖροι.»

Μ' ὅλον τὸν μελαγχολικὸν χαρακτῆρά του τὸ ἀγγεῖον δὲν εἶναι καὶ πάντοτε σπουδαῖον ὅταν τυγχάνη πεπληρωμένον οἴνου μέχρι χειλέων, μειδιά, οἱ δὲ εἰδήμονες, οἵτινες παρετήρησαν τὸ πρᾶγμα κατὰ τὰς ὥρας τῆς διαχύσεώς του, βεβαιούσιν ὅτι ἔχει ἠδὺ τὸ μειδίαμα καὶ δὲν χράται ὀλολυγῆ χαλεπῇ. Ἡ λάγνηος μάλιστα ἔχει τὸ δῶρον τοῦ λόγου, διότι ἐνῶ κερνᾷ οἶνον, ὀμιλεῖ διὰ φωνῆς μελιφθόγου καὶ ἠχέσεως καὶ οἱ συμπόται ἅπαντες θέλγονται ἐκ τῆς λάλου μελωδίας τῆς. Δὲν χράται τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ, ἀλλ' ἰδιώματι βαρβάρῳ, παραδόξῳ, ἀκαταλήπτῳ τοῖς μᾶλλον σοφοῖς, ποιητικῇ ὡς τὸ τερέτισμα τῆς χειλιδόνος ὥστε δὲν πρέπει νὰ ἐπιμένωμεν φρονούντες ὅτι τὰ ἀγγεῖα στεροῦνται πνεύματος. Καὶ ἐνταῦθα δὲ ἀνεφέραμεν περὶ ἀγγεῖου ἐνθυμουμένου ὅτι ἔφερεν εἰς τοὺς κόλπους του «τὰς ἡδονὰς τοῦ θεοῦ τῆς ἀμπέλου» καὶ ἐκφραζομένου ἐξαιρέτως. Ἡ ἐπὶ τοῦ πυρὸς θεβειμένη θερμαστρὶς ἀρχίζει νὰ ἄδη, ὄχι ὡς *σιντετριμμένον ἀγγεῖον*, ἀλλὰ μὲ ῥυθμὸν τέρποντα τοὺς ἀκροατάς.

Δυστυχῶς ἐν Γαλλίᾳ ἡ ὑδρία ἐν τῷ μεταβαίνειν συνεχῶς πρὸς ἰδρυσιν συντρίβεται (α) οἱ ἀρχαῖοι ὅμως εἶχον τόσον λεπτόν τὸ φρόνημα, ὥστε δὲν παρέδοντο ὅτι ἀγγεῖον τι χρησιμεῦσαν αὐτοῖς ἐπὶ ἔτη ἐδύνατο νὰ κατασυντριβῆ λογικῶς, ριπτόμενον κατὰ τοῦ τέρματος ἢ συγκρούμενον πρὸς τὰ χεῖλη τοῦ φρέατος. Κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ὑφίσταντο σχέσεις στενότητος μετὰ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ πράγματος; οἱ σήμερον δὲν ὑπάρχουσι, τὰ δὲ κέραμα σκεῦη ἀπετέλουν μέλος τῆς οἰκογενείας. Ὅτε ὁ ἀμφορέυς ἠλικιοῦτο, ἀπεκάλου αὐτὸν *σερίφην* (γεροντοκορίττον) καὶ μετεχειρίζοντο ὡς συγγενῆ, ὀλίγον μεμακρυσμένοι λ. χ. ὅτε δὲ μετὰ μακρὸν καὶ πολύμοχθον στάδιον αἱ ἐπιλαβίδες δὲν ἴσταντο πλέον καὶ αἱ πλευραὶ αὐτοῦ κατέπιπτον εἰς τὴν ἐλαχίστην σύγκρουσιν, δὲν ἔλεγον ὁ ἀμφορέυς *σιντετριβῆ*, ἀλλὰ *τέθνηκε*, καὶ ἦν ἡ ἡμέρα ἐκείνη πένθιμος ὡς εἰ ἀπόλετο προμήτωρ σεβαστή. Ἐνίοτε ὀφείλον νὰ θρηνησωσιν ἐπὶ ἀώρῳ θανάτῳ ἀπρόοπτον συμβάν δηλονότι συνέτεμε τὸν βίον ὑδρίας εὐέλπιδος. Ἐν τοῖς *Βατράχοις* τοῦ Ἀριστοφάνους ὁ Διόνυσος ἀναβοᾷ λυπηρῶς:

... Τὸ τρυβλίον τὸ πελισινὸν τέθνηκέ μοι. Ἐν περιλήψει ἔχομεν ὀλοκλήρον κλάσιν ἀντικειμένων ἀψύχων μὲν τὸ φαινόμενον, ἐχόντων δὲ τὴν ἀρμολὴν τοῦ σώματος τοῦ ἀνθρώπου, τὰς δυνάμεις του, τὰς ἀρετάς του, τὰς κακίας του, ὀμιλούντων, γελώντων, κινόντων καὶ ἀποθησκόντων ὅπως καὶ οὗτος. Τί ἠμπόδιζε ταῦτα νὰ πηδήσωσιν ἐκ τοῦ κυλικείου, ὅπου εἰσὶ διατεταγμένα φιλαρέσκως, ἀναλόγως πρὸς τὸ ἀνάστημά των, καὶ νὰ γίνωσιν ὅστᾳ καὶ σὰρξ ἐν ᾧ χρόνῳ ἢ ἐλαχίστη πτῆσις τῆς ἑλληνικῆς φαντασίας δύναται νὰ ἐνεργήσῃ τὸ θαῦμα τοῦτο; Ὁ νοῦς τῶν πολλῶν καὶ οἱ κωμικ-

(α) Καὶ παρ' ἡμῶν ὑπάρχει ἀνάλογον λαγῆνον περὶ ὑδρίας ἢ σκεῦμα. Σημ. Μ.

καὶ ποιηταὶ κατῳρθωσαν νὰ λύσωσι τὸ πρόβλημα μεθύσουσιν τινὰς ἀποκαλέσαντες ἀμφορεῖς, *λαφύκτας* (α), ἀσκούς οἴνου, ἀπαράλλακτα ὅπως ὁ Σαικσπῆρος ἀποκαλεῖ τὸν Φαλστάφ αὐτοῦ *πίθορ ἀνθρώπινον*. Καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν τὰ σχιστὰ ἀγγεῖα διαρκοῦσι *πλειον*, ἐὰν ἐπιμελῶνται τῆς βεβλαμμένης ὑγείας των, τὰ δὲ ἀνευ λαβίδων ἀγγεῖα, ἄτινα ἀγνοοῦσι πῶθεν νὰ βάλωσιν, εἰσὶ καὶ δύσκολα καὶ λεπτολόγα, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν χρόνων τῆς ἀττικῆς κωμωδίας.

Ἑλληνικά τινὰ ἀγγεῖα ἐκαλοῦντο *ἐρηβοί* (β), ἀλλὰ δὲ ἐνροῦχοι καὶ μοιχοί. Ἐκπομά τι ἦν *τέκνον* τῆς *γράφης* καὶ ποτήριον ἐρευρεθὲν ὑπὸ Θηρικλέους τοῦ Κορινθίου ἐπωνομάσθη ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ *τέκνον Θηρικλέους* (γ). Πολλάκις κύρια ἀτόμων ὀνόματα ἐλήφθησαν ἐκ τῶν ἀγγείων καὶ σκευῶν, καὶ γινώσκομεν ἀνθρώπους, πρὸς δὲ καὶ ἡμιθέους, καλουμένους *Κέραμον*, *Στάμιον*, *Ἄρσον*, *Κύλικα*, *Κύθορ*, *Κάνθαρον*, ὡς καὶ γυναῖκας φερούσας τ' ὄνομα *Ὀρχα* καὶ *Κοτύλη*.

Δὲν ἐνδιατρίβομεν περὶ τὰ ὀνόματα ἄτινα ἐδανείσθησαν ἐκ τῶν ζώων, καθόσον μάλιστα σχετικῶς ὀλίγιστὰ εἰσι ταῦτα. Τὸ κέραν πόρρω ἀπέχει τοῦ ἡμετέρου θέματος, διότι οἱ πρῶτοι ἀνθρωποὶ ἐλάμβανον ἀληθῆ κέρατα, ἄτινα μετέβαλον εἰς ποτήρια διὸ περιοριζόμεθα εἰς τὸ ν' ἀναφέρωμεν τὸν *μυκτῆρα* τῆς λυχνίας καὶ τοῦ σταλακτικοῦ κλιθάνου, τὰ πτερὰ τῆς οἰσῆς, ἄτινα, πλεκόμενα περὶ πῆλινα ἀγγεῖα, ἐχρησίμευον ὡς περικαλύμματα αὐτῶν, τέλος τὰ πτερύγια, ἢ τρία δηλονότι

(α) Ὁ Ἀθηναῖος ἀναφέρων περὶ λεπαστῆς λέγει ὅτι τὸ ποτήριον τοῦτο ἀνομάσθη ἀπὸ τῶν εἰς τὰς μέθας καὶ τὰς ἀσωτίας πολλὰ ἀναλισκόντων, οὗς λαφύκτας καλοῦμεν. Κύλικες δ' ἦσαν μεγάλα. Ἐν γένει ἐν τῷ ΙΑ' κεφαλαίῳ τοῦ πολυτίμου τοῦτου συγγραφέως δύναται ὁ ἀναγνώστης νὰ εἶδῃ πολλὰ καὶ κατὰ πόσων εἰδῶν ἐκπέματα εἶχον οἱ ἀρχαῖοι, κτλ.

(β) Παρ' Ἀθηναίων ἐκπομα. Σημ. Μ.

(γ) Παρὰ τῷ αὐτῷ συγγραφεῖ Θηρικλείου. Σημ. Μ.

προσαρτήματα, ἀποτελοῦντα τὰς ἐπιλαβίδας τοῦ τριανώθου. Συνεχῶς δὲ ὁ πυθμὴν κύλικος ἐξομοιοῦται πρὸς ρίζαν δένδρου.

Ἰκανὰ διεσώθησαν γεγραμμένα ἀγγεῖα, τινὰ δ' ἐπίχρυστα, ἀπάντων τῶν ῥυθμῶν καὶ ἀπασῶν τῶν ἐποχῶν, πλασμένα ἐν σχήματι ποδῶν, κνημῶν, προσωπείων, προτομῶν, ζωδίων ἢ ὀλοκλήρων συμπλεγμάτων, τὸ δὲ Λουδρον κατέχει πλουσιωτάτην καὶ ποικιλωτάτην συλλογὴν. Ἀδύνατον νὰ εἴπωμεν πόσιν δόσιν εὐφύτας οἱ Ἕλληνας κεραμεῖς κατέβαλον ἵνα πλάσωσιν ἅπαντα τ' ἀριστουργήματα ταῦτα, καὶ δὲν ἐπιτρέπεται ἡμῖν ν' ἀκολουθήσωμεν αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ ζητήματος τοῦτου, ἐν ᾧ ἡ τολμηροτάτη φαντασία ὑπόκειται εἰς τὸν ὀρθὸν καὶ πρακτικὸν νοῦν. Τὰ ἀγγεῖα ὅμως ταῦτα εἰσιν ἄξια νὰ συλλεχθῶσι καὶ νὰ καταστῶσι γνωστὰ διὰ τοῦ τύπου, ὅπερ ἔσεται διὰ τὴν ἀρχαιολογίαν ὅτι διὰ τὴν φιλολογίαν εἶναι αἱ κωμωδίαί τοῦ Ἀριστοφάνους. Εὐκόλον εἶναι τοιοῦτον ἔργον, διότι οὔτε πολλὰς ἐρεῦνας οὔτε πολυμάθειαν ἀπαιτεῖ, ἀλλ' ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς φιλοκαλίας καὶ τῆς συνέσεως.

(Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ)

Ο ΤΑΠΕΙΝΟΣ ΒΙΟΣ.

Ὁ ταπεινὸς βίος, δι' οὗ ἐννοοῦμεν κατὰστασιν ζωῆς οὐδόλως μὲν ἐχούσης τὸ πομπῶδες τῶν ἀνθρωπίνων ματαιοτήτων, ἀλλ' ἐπαρκούσης εἰς τὰς καθημερινὰς ἀνάγκας τοῦ βίου, ἐλογίσθη ἄετις, καὶ ὄντως ὑπῆρξεν ὁ εὐδαιμονέστερος παρὰ τοῖς ἀνθρώποις. Οἱ ἐπὶ παιδείᾳ καὶ ἐμπειρίᾳ μετὰ αὐτῶν διαπρέψαντες αὐτὸν τοῦλάχιστον ἐξελέξαντο. Αἱ μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομαί, αἱ λαμπραὶ ἀποσκευαί, αἱ ὑψηλαὶ προσηγορίαι καὶ ἡ πληθὺς τῶν κολάκων καὶ τῶν ἀκολουθῶν καθιστῶσι τὸν κατέχοντα αὐτὰ ἐπίφθονον πρὸς τοὺς

ἄλλους, ἐνῶ εἶναι ἄξιος μᾶλλον οἴκου καὶ συμπαθείας. Ὁ δ' ἀληθῶς κατέχων τὴν εὐδαιμονίαν, ἥτις ὄφειλε νὰ διεγείρῃ τὸν φόβον ἡμῶν, εἶναι πολλάκις ὁ διεγείρων τὴν περιφρόνησίν μας διὰ τῆς ἐξωτερικῆς ποταπότητος καὶ ταπεινότητος αὐτοῦ. Τοὺς μεγάλους ἂς ἐρωτήσωμεν δι' ὁποίων θυσιῶν προσελήφθη τὸ μεγαλεῖον αὐτῶν. Προσελήφθη, λέγουσι, διὰ τοῦ ἀνταλλάγματος τῆς ἡσυχίας τοῦ νοῦς. Περιβαλλόμενοι τὴν πορφύραν τῆς δόξης καὶ τῆς δυνάμεως, περιεβάλλοντο συνάμα καὶ τὸν ζυγὸν τῶν φροντίδων, τοῦ φόβου καὶ τῆς ἐξοστουπίας. Τοιαύτη τις ἐξομολόγησις ἐδόθη κατ' ἐπιτολίαν ὑπὸ τῶν χεϊλέων τῶν δοκιμασάντων τὴν ὀλεθρίαν ταύτην ἀλήθειαν. Καὶ ὅμως τοσοῦτο δελεάζομεθα ὑπὸ τῆς φαινομενικῆς λαμπρότητος καὶ τῶν θεληγῶν, ἅτινα ἐνυπάρχουσι, κατὰ τὴν σφαλερὰν ἡμῶν ἰδέαν, παρὰ τοῖς μεγάλοις καὶ κραταιοῖς, ὥστε οὐδεμία παραίνεσις ἰσχύει ἵνα ἀποτρέψῃ ἡμᾶς τοῦ νὰ ἐπιδιώκωμεν ὡσαύτως τὰ μεγαλεῖα καὶ τὰς τιμὰς· διότι ἐκλαμβάνομεν τὰ πράγματα ὡς φαίνονται, καὶ οὐχὶ ὡς διακρίνεται ἀληθῶς· καὶ πρὸς τοῦτοις, ἀσμένως τὴν ἀπάτην ἀποδεχόμενοι, περὶ πολλοῦ αὐτὴν τε ποιούμεθα καὶ τὴν ἐπ' αὐτῇ περιπόλησιν τῆς φαντασίας ἡμῶν. Θεληγόμεθα ὑπὸ τῆς λάμψεως τοῦ διαδήματος, μὴ θεωροῦντες τὰς φροντίδας καὶ τὰς ἀμηχανίας τὰς ὁποίας αὐτὸ συνεπάγεται περὶ τὴν ἐστεμμέναν κεφαλὴν. Ἡ δύναμις, ἡ ἐπιρροή, τὸ σχῆμα καὶ ἡ πολυαριθμὸς θεραπεία ἐνὸς Πρωθυπουργοῦ, κατορθοῦσιν ὥστε ὁ ἐπιπόλιος θεατὴς νὰ συλλάβῃ τὴν ἰδέαν ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ εὐνοούμενος τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ὅτι ἐπ' αὐτῷ ἐπεδαψιλεύθησαν τὰ ἐκλεκτότερα ἀγαθὰ, ἐνῶ λίαν πιθανῶς ὁ Πρωθυπουργὸς οὗτος ἤθελεν ὑπολάβει ὡς ὑπέρτατον ἀγαθὸν (*Summum bonum*) τὴν ἀπαλλαγὴν αὐτοῦ, εἰ δυνατὸν, ἀπὸ τῆς κενότητος ταύτης τῶν ἐπιδείξεων, καὶ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ν' ἀσπασθῇ βίον ἄλυπον, ἀφροντιν καὶ εὐτυχῆ, τὸν βίον τῶν ὑποδεεστέρων αὐτοῦ...

Ἰδοὺ καὶ τινὰ παραδείγματα ἐπὶ τοῦ προκειμένου.

Ὁ Σίμιλις, στρατηγὸς τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ, ζητήσας καὶ λαβὼν τὴν ἄδειαν τοῦ ν' ἀπαλλαγῇ πλεον τῶν χρεῶν τῆς ὑπηρεσίας, ἐπέζησεν ἐπταετίαν ὀλην ἰδιωτεύων καὶ διέταξε νὰ ἐγχαράξωσι μετὰ τὴν τελευτὴν του, τὴν ἐπομένην ἐπιγραφὴν ἐπὶ τοῦ τάφου αὐτοῦ,

«Ἐνθάδε κεῖται ὁ Σίμιλις, οὐτινος ἡ ἡλικία ἀληθῶς ὑπῆρξεν πολυετής, ἐπτά ὅμως μόνον ἔτη ἔζησε.»

Ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας καὶ βασιλεὺς τῆς Ἰσπανίας Κάρολος ὁ Πέμπτος (*Charles Quint*), ὁ μεγάλως θριαμβεύσας κατὰ τῶν βασιλέων τῆς Γαλλίας, τῆς Ἰταλίας καὶ ἄλλων μερῶν καὶ αὐτὴν τὴν Ῥώμην λεηλατήσας, παραδοὺς ἐπὶ τέλος τὸ στέμμα τοῖς διαδόχοις αὐτοῦ, καὶ ἀποσυρθεὶς εἰς μοναστήριόν τι ἐν Ἰσπανίᾳ, διετέλεσε μελετῶν τὰς ἱερὰς Γραφὰς καὶ λέγων συνεχῶς, «Ἡ εὐχαρίστησις καὶ ἡ ἡδονή, ἂς εὔρον ἐν τῇ μοναστικῇ ταύτῃ ἐρημίᾳ, δὲν δύνανται ποσῶς νὰ παραβληθῶσι μετὰ τὰς νίκας καὶ τοὺς θριάμβους τῆς προτέρας μου ζωῆς, μᾶλλον ὅτι, ὡς ἐκ τῆς ματαίας αὐτῶν λάμψεως, ἐλογιζόμεν ὁ εὐδαιμονέστερος ἀπάντων τῶν ἡγεμόνων.

Ὁ Θεόδοτος, Γοτθικὸς βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας κατὰ τὸν 5^{ον} αἰῶνα, ὁ καὶ φιλόσοφος προσαγορευθεὶς, βλέπων ἀφ' ἐνὸς μὲν τὰς λαμπρὰς νίκας τοῦ Βελισσαρίου, καὶ ἀφ' ἑτέρου ὅτι, ὅπως διατηρηθῆ ἀσφαλῶς ἐπὶ τοῦ θρόνου, μεγάλους κινδύνους ἤθελεν ὑποστῆ, φοβούμενος δὲ τὴν ἀποτυχίαν τῆς πρώτης μετὰ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ συνθήκης ἢ ἐπεμψεν αὐτῷ, ἔγραψε καὶ πάλιν πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα, παρακαλῶν ν' ἀποστείλῃ ἀντιπρόσωπόν τινα ἵνα παραλάβῃ ἐπὶ ὄροις καὶ ἄπασαν τὴν Γοτθικὴν Ἐπικράτειαν. Ἐστάλη λοιπὸν ἐκ Βυζαντίου ὁ πρεσβευτὴς Πέτρος, καὶ ἰδοὺ ἡ περίεργος καὶ ἀπλουστάτη συνδιάλεξις ἥτις ἐγένετο μετὰ τοῦ βασιλέως Θεοδάτου καὶ τοῦ πληρεξουσίου πρεσβευτοῦ τοῦ Ἰουστινιανοῦ. Ἐρανεζόμεθα δ'

αὐτὴν ἐξ ἀγγλικοῦ πρωτοτύπου οὕτως ἔχουσαν,

«Φρονεῖτε ἄρα γε ὅτι ὁ Αὐτοκράτωρ θέλει ἐπικυρώσει τὴν συνθήκην; — Ἴσως. — Ἄν ὅμως δὲν τὴν ἐπικυρώσῃ, τί θέλει συμβῆ; — Πόλεμος. — Ὁ πόλεμος οὗτος θέλει εἶσθαι δίκαιος ἢ εὐλογος; — Βεβαίωτατα· ἕκαστος ὀφείλει νὰ πράττῃ κατὰ τὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ. — Τί ἐννοεῖτε μὲ τοῦτο; — Ἐννοῶ ὅτι ὑμεῖς μὲν εἴσθε φιλόσοφος, ὁ δὲ Ἰουστινιανὸς Αὐτοκράτωρ τῶν Ῥωμαίων ὅθεν δὲν ἀρμόζει εἰς τὸν μαθητὴν τοῦ Πλάτωνος νὰ χύσῃ τὸ αἷμα πολλῶν μυριάδων ἀνδρῶν ὑπὲρ τῆς ἀτομικῆς αὐτοῦ ἐριδος· ἀλλ' ὁ διάδοχος τοῦ Αὐγούστου ὀφείλει νὰ λάβῃ ἐκδικήσιν ὑπὲρ τῶν δικαίων αὐτοῦ καὶ ν' ἀνακτήσῃ διὰ τῶν ὅπλων τὰς παλαιὰς ἐπαρχίας τῆς Ῥωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας του.»

Μετὰ δὲ τὴν συνδιάλεξιν ταύτην, τὴν ἰσχυρῶς καὶ τελεσφόρως ἐπενεργήσασαν ἐπὶ τοῦ ἀσθενοῦς πνεύματος τοῦ Θεοδάτου, συνεφωνήθη ὥστε νὰ λάβῃ οὗτος σύνταξιν ἐκ 48 χιλιάδων λιρῶν στερλινῶν (τουτέστι χρηματικὴν ποσότητα ἀνάλογον αὐτῶν), ἣν περ καὶ ἐζήτησε, καὶ νὰ παραιτηθῇ τοῦ βασιλείου τῶν Γότθων καὶ τῶν Ἰταλῶν. Ὁ Θεόδοτος ἀσμένως παρέδωκε τὸν θρόνον του εἰς τὸν Ἰουστινιανόν, διότι ἄλλως δὲν ἠδύνατο, εἶπε, νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν διάπυρον αὐτοῦ πόθον τοῦ νὰ διατρέψῃ τὰ ἐπίλοιπα ἔτη τῆς ζωῆς του μακρὰν τῆς τύρης τοῦ ἡγεμονικοῦ βίου, ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀθῶν ἡδονῶν τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς γεωργίας, καὶ νὰ τράγῃ τὸν ἐπιούσιον αὐτοῦ ἄρτον ἐν ἀταράχῳ φιλοπονίᾳ.

Θεωροῦμεν ἐκτὸς τοῦ προκειμένου τὸ νὰ περιγράψωμεν τὰ καθέκαστα τοῦ ἱστορικοῦ τούτου γεγονότος. Ἄρκει ὅτι ὁ ἡγεμὼν αὐτός ὡμολόγησεν αὐθορμητῶς καὶ εὐκρινῶς τὴν ἡδύτητα, τὴν ἄνεσιν καὶ τὸ ἀμέριμον τοῦ ταπεινοῦ βίου.

Ἄλλως τε οἱ ἡγεμόνες δὲν εἶναι ἐκτεθειμένοι εἰς φροντίδας μόνον καὶ περι-

σπασμοὺς, ἀλλὰ καὶ εἰς κινδύνους. Ἀπαριθμοῦντες ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος μέχρι Καρόλου Μάγνου ἀνευρίσκομεν 50 Αὐτοκράτορας δολοφονηθέντας καὶ τέσσαρας αὐτοχειριασθέντας. Ὅθεν ἐκ τῶν πρώτων μὲν ἀποδείκνυται τὸ ἐπικίνδυνον τῆς δόξης αὐτῶν, ἐκ δὲ τῶν τελευταίων, ὅτι αἱ τιμαὶ καὶ τὰ μεγαλεῖα οὐδὲν ἠδυνήθησαν νὰ παράσχωσιν αὐτοῖς τὴν ἐλαχίστην παραμυθίαν.

Περίφημὸς τις Ἰταλὸς συγγραφεὺς ἀναλογιζόμενος τοὺς βιαίους θανάτους τοσοῦτων Αὐτοκρατόρων παραισάγει ἐν τινὶ διαλόγῳ στρατάρχην τινὰ ἐνασμενιζόμενον ἐπὶ τῇ ἀρχηγίᾳ τῶν πολυαριθμῶν του στρατευμάτων καὶ λέγει αὐτῷ τὰ ἑξῆς:

«Ἦθελα βεβαίως πιστεύσει ὅτι οὐδένα κίνδυνον διατρέχεις, ἂν ἦσο ἐπὶ κεφαλῆς εὐαριθμῶν τινῶν ἄρκτων ἢ τίγρεων. Τὰ ζῶα ταῦτα εὐκόλως καταδαμάζονται καὶ τιθασσεύονται, οὐχὶ ὅμως καὶ αἱ καρδίαι τοσοῦτου πλήθους ἀνδρῶν. Μία μόνη καρδία μνησικακος καὶ βδελυρὰ ἄρκει νὰ προσενήσῃ τὸν ὀλεθρόν σου. Τὰ ζῶα πρῶτον μορφάζουσι, εἶτα τοὺς ὀδόντας βρύχουσι καὶ πᾶν ἄλλο σημεῖον μανιώδους ὀργῆς ἐπιδεικνύουσι πρὶν ἢ ἐπιφέρωσι τὴν προσβολὴν αὐτῶν· ἀλλ' ἡ καιρία πληγὴ εἶναι τὸ μόνον σημεῖον τῆς ἀνθρωπίνης ὀργῆς. Ἐκεῖνοι, τοὺς ὁποίους σὺ μὲν ἀποκαλεῖς ἰδικούς σου, οἱ δὲ σὲ κύριον των, εἰσὶν ἀργυρώνητοι καὶ χαμπερεῖς καρδίαι, αἵτινες, ὑπέικουσαι εἰς τὸ ἄστατον καὶ εὐμετάβολον τῆς φαντασίας αὐτῶν, δύνανται νὰ ἐπαναστατήσωσι ποτε κατὰ σοῦ. Οἱ ὑπερασπισταὶ οὗτοι τοῦ ἀτόμου σου πιθανὸν νὰ φανῶσιν ἄσπονδοι ἐχθροὶ σου, τὰ δὲ μειδιάματα αὐτῶν νὰ μεταβληθῶσιν εἰς ἀπειλητικὰ καὶ μανιώδη βλέμματα καὶ αἱ χεῖρες αἱ προθύμως προταθεῖσαι ἵνα πιστώσωσι τὸν ὄρκον τῆς ὑποταγῆς, νὰ φανῶσιν ἐπὶ τέλους δῆμιοὶ σου... Μήπως στοχάζεσαι τοῦτο ἀδύνατον ἢ παράδοξον; Ὁ στρατὸς τοῦ Καίσαρος δὲν

λύσαρκοι· ἀλλ' ἡ τοιαύτη αὐτῶν πολυσαρκία ἀντί τοῦ παριστᾶν ἀληθῆ θρέψιν, ἀντί τοῦ σημαίνειν τόνωσιν καὶ εὐρωσίαν, ἐστὶ δηλωτικὴ ψευδοῦς καὶ ἀπατηλῆς θρέψεως, εἶναι αὐτὸ ἐκείνο, ὅπερ ὁ λαὸς διὰ τῆς ἰδίας του γλώσσης φούσκωμα ὀνομάζει, καὶ ἐντεῦθεν ἀτονία καὶ χαλάρωσις τοῦ ὕλου ὀργανισμοῦ συνεπέρχεται. Μὴ ταρσασέσθω δὲ ἡ καρδία ἡμῶν· διότι ἡ μετρία χρῆσις τοῦ τοσοῦτον εὐαρέστου τῆς ρακῆς ποτοῦ, ἤτοι ἡ χρῆσις ἑνὸς καὶ δύο μικρῶν ποτηρίων ἐν ὥρᾳ γεύματος καὶ δείπνου, εἰσὶ μᾶλλον ὠφέλιμα, γεννῶντα εὐφρόσυνον αἰσθημα θερμότητος εἰς τὸν στόμαχον, καὶ ἐντεῦθεν ἐνισχύοντα αὐτὸν, καὶ τὴν πέψιν ἀποτελοῦντα εὐκολωτέραν καὶ ταχύτεραν, οὐδόλως δὲ ἐπιπράζοντα τὴν γενικὴν τοῦ σώματος κατάστασιν.

Οἱ οἰνοπότοι ἢ οἱ καταχρῶμενοι τὸν οἶνον καὶ τὰ λοιπὰ οἰνοπνευματώδη ποτὰ, ἀναγκάζονται νὰ πίνωσι συχνάκις ὕδωρ δι' ἣν αἰσθάνονται ζηρσῖαν τῆς γλώσσης καὶ τοῦ φάρυγγος, καὶ περαιτέρω περιπίπτουσιν εἰς ἀληθῆ ἀνορεξίαν καὶ δυσπεψίαν, διὸ καὶ συνήθως ὀλίγον οἱ τοιοῦτοι πεινώσι καὶ τρώγουσι, καὶ πάσχουσι συνήθως ὑπὸ ἐμετῶν ἀνὰ πᾶσαν σχεδὸν πρωΐαν. Τὰ ἀποτελέσματα ταῦτα προέρχονται ἐκ τῆς πολλῆς ἐρεθιστικῆς ἰδιότητος τοῦ ἐν τοῖς ποτοῖς τούτοις ἐμπεριεχομένου οἰνοπνεύματος, ὅπερ πηγνύει τὸ φυσικὸν τοῦ στομάχου ὕγρῶν, τὸ συντελοῦν εἰς τὴν καλὴν αὐτοῦ λειτουργίαν. Εἰς τὰ ἀποτελέσματα ταῦτα, τοῦ χρόνου προϊόντος, προστίθενται πυρώσεις καὶ καρδιαλγίαι τοῦ στομάχου, χρόνιαι φλογώσεις καὶ σκληρύνσεις τοῦ ὄργανου τούτου, ἰδιαίτερὰ τινα ἐξανθήματα καὶ ἰδίως ἡ ἐρυθρὰ ἀκνὴ τῆς ρινὸς μετ' ἐξογκώσεως αὐτῆς, ἐξ οὗ καὶ εὐκόλως προδίδονται καὶ ἀναγνωρίζονται οἱ οἰνοπότοι, πρὸς δὲ φλογώσεις καὶ ὑπερτροφίαι τοῦ ἥπατος, τοσοῦτον συνεχῶς καταβασανίζουσαι αὐτοῦς, ὡς καὶ ὁ ὕδρωψ αὐτός. Ἐπειδὴ δὲ ἐν ταῖς θερμοῖς κλίμασι κατ' ἀντίθετον λόγον πρὸς τὰ

ψυχρὰ κλίματα διὰ τὸ πλεονάζον ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ ἀνθρακικὸν αἲριον πάσχουσι τὰ κοιλιακὰ ὄργανα καὶ ἰδίως τὸ ἥπαρ, προωρισμένον ἵνα καθαίρη τὸ αἷμα ἀπὸ τῶν ἀνθρακικῶν στοιχείων, ταῦτα δὲ πλεονάζοντα εἰς τὸν εἰσπνεόμενον ἀέρα ἀναγκάζουσι τὸ ὄργανον ἐκεῖνο εἰς μείζονα ἐνέργειαν, καὶ διατηροῦσιν αὐτὸ εἰς διηνεκῆ ἐρεθισμόν, διὰ ταῦτα ἐν τοῖς θερμοῖς κλίμασιν ἡ χρῆσις τῶν οἰνοπνευματῶν δύνανται νὰ ἀποβῆ ἐπιζήμιος εἰς τὸ ἥπαρ καὶ ἐν γένει εἰς τὸν ὀργανισμόν τῶν κατοίκων, ὅθεν ἐπήγαγε καὶ ἡ θρησκευτικὴ πρὸς ταῦτα ἀπαγόρευσις τοῦ νομοθέτου τῆς Ἀραβίας. Τὰ αὐτὰ ποτὰ διευκολύνουσι καὶ τὴν γέννησιν τῆς ἀρθρίτιδος καὶ τῆς ποδάγρας, τῆς λιθιάσεως τῶν νεφρῶν καὶ τῆς οὐροδόχου κύστεως, καὶ τὰς λιθιάσεις τῆς καρδίας καὶ τῶν ἀρτηριῶν· ταῦτα δὲ πάντα εὐκολώτερον ἐπέρχονται εἰς τοὺς καταχρωμένους ἅμα τὴν ζωικὴν διαίταν, καὶ ἰδίως τὰ κρέατα, καὶ ἀπέχοντας τῆς συνήθους κινήσεως τοῦ σώματος. Συνήθης εἰς τοὺς οἰνοπότους ἐστὶ καὶ ἡ χρόνια φλόγωσις τοῦ λάρυγγος καὶ τῶν βρόγχων, δι' ἣν οὗτοι ἀποβαίνουσι λίαν βραγχνώδεις, καὶ διὰ τοῦτο ἀνάγκη ἵνα ἀπέχουσι τῆς πολλῆς τῶν οἰνοπνευματῶν καὶ τοῦ οἴνου χρήσεως οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος ἀοιδοὶ ἢ ψάλται. Οἱ οἰνοπότοι προσαποκτῶσι καὶ ἰδιαίτερον τινὰ τοῦ αἵματος δυσκρασίαν, δι' ἣν αἱ φλογώσεις τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων δυσκόλως διαλύονται καὶ καταβάλλονται διὰ τῶν φλεβοτομιῶν, καὶ ἐὰν κατὰ κακὴν αὐτῶν μοῖραν ἤθελεν ἐπιμείνει ὁ ἰατρός εἰς τὸ θεραπευτικὸν τοῦτο βοήθημα, γεννᾶται αἰφνιδία καὶ ἰσχυρὰ ἐξασθένησις, αὔξεται ὁ τρόμος τῶν μελῶν, καὶ ἐξεγείρεται ἡ παρπαρσύνη. Πολλοὶ ἐκ τῶν οἰνοποτῶν περιπίπτουσιν εἰς εἰδός τι μαρμαροῦ, ἄλλοι δὲ τούναντίον εἰς ψευδῆ καὶ νόθον πολυσαρκίαν, ἀποκαθιστάμενοι ἐνίοτε καὶ βλάκες, ἐπιληπτικοὶ καὶ παραλυτικοί. Πρὸς τὰ ποικίλα καὶ δεινὰ ἀποτελέσματα ταῦτα, ὅσα ἐπιφέρει ἡ κατὰ

χρῆσις τοῦ οἴνου καὶ τῶν ἄλλων οἰνοπνευματῶδων ποτῶν, προστίθεται καὶ αὐτῇ ἡ λεγομένη αὐτόματος καύσις τοῦ ἀνθρώπινου σώματος. Πολυάριθμα παραδείγματα, ἀναφερόμενα ὑπὸ ἀξιοπίστων συγγραφέων, οὐδεμίαν ἀφίνουσι ἀμφισβηλίαν περὶ τοῦ παραδόξου τούτου φαινομένου. Εἰς τὰς πλείστας περιστάσεις ὑπῆρχεν ἐντὸς τοῦ δωματίου καὶ πλησίον τοῦ καέντος ἀνθρώπου κηρίον ἢ λυχνία ἀνάπτουσα, εἰς ἄλλας δὲ οὔτε κηρίον ἀνημμένον οὔτε λύχνος κείων. Τὴν καύσιν καὶ ἀπανθράκωσιν ταύτην ἐξηγοῦσι διὰ τῆς οἰνοπνευματώδους κορέσεως ὄλων τῶν ἰσθῶν τοῦ σώματος, οἵτινες μόλις προσήγγισαν πρὸς τὸ ἀνημμένον κηρίον ἢ λύχνον, ἢ καὶ ἄνευ τῆς παρουσίας τούτων, ἤναψαν καὶ κατεκάησαν διὰ τῆς ἐκ τοῦ σώματος ἐκπνεομένης εὐφλέκτου ἀνθρακικῆς οὐσίας, ἣτις φαίνεται πλεονάζουσα ἐν τοῖς σώμασι τῶν καταχρωμένων τὰ οἰνοπνεύματα.

Οὐδεὶς δ' ἐξ ἡμῶν ἀγνοεῖ καὶ τὴν μεθυστικὴν τῶν ποτῶν τούτων ἰδιότητα, κατὰ πολλοὺς ποικιλομένην βαθμοῦς, ἀπὸ τῆς ἀπλῆς ἰλαρότητος καὶ εὐθυμίας, ἀπὸ τῆς ἀκριτομυθίας καὶ ρητορικῆς πολυλογίας, ἀπὸ τῆς ψευδοῦς κατανύξεως καὶ μετανόιας, ἀπὸ τῆς μετὰ συντριβῆς καρδίας ψευδοῦς ἐξομολογήσεως, μέχρι τῆς ἐντελοῦς διαστροφῆς τῶν διανοητικῶν δυνάμεων, μέχρι τῆς ἐντελοῦς σχεδὸν παράλυσις τῶν σωματικῶν δυνάμεων καὶ μέχρι τοιαύτης ἀναισθησίας, ὥστε οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ἔχουσιν αἰσθῆσιν οἱ τοιοῦτοι μέθυσοι, ὅποταν κακοποιὰ ζῶα κατατρώγουσι τὰς σάρκας αὐτῶν ἢ ὁ πόταν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι κατασπαράττωσι τὰς ἰδίας αὐτῶν σάρκας διὰ τῶν ὀνύχων ἢ τῶν ἐδόντων ἢ καὶ διὰ μαχαιρῶν. Εὐτυχῶς ἡ κτηνώδης αὕτη μέθη, σπανιωτάτη εἰς τὸ ἡμέτερον ἔθνος, συχνάκις ἀπαντᾶται παρὰ τοῖς Ρώσοις καὶ Ἀγγλοῖς, καὶ κατὰ τρίτον λόγον παρὰ τοῖς Γερμανοῖς. Παρ' ἡμῖν συνηθέστερον ἐπικρατεῖ ὁ εὐθυμος, ὁ πολύλογος καὶ φίλερις

πότος, οὐδέποτε δὲ παρὰ ταῖς γυναῖκι, τοῦθ' ὅπερ συχνότατον εἰς τὰς γυναῖκας τοῦ λαοῦ τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης. Τὰ τοιαῦτα τῆς μέθης ἀποτελέσματα παραδειγματίζοντες οἱ ἀρχαῖοι Σπαρτιάται ἐμέθυον τοὺς εἰλωτας αὐτῶν, ὅπως οἱ ἐλεύθεροι πολῖται τὰς ἀσχημίας τῶν μεθύσων βλέποντες ἀποφεύγωσι τὴν μέθην. Ὁ τῆς Μιτυλήνης βασιλεὺς Πιπτακὸς διπλὴν ἐπέβαλλε ποινὴν εἰς τὸν ὅστις ἔπραττεν ἐγκλημα ἐν καταστάσει μέθης, ἐν ᾧ ἢ καθ' ἡμᾶς νομοθεσία θεωρεῖ τούναντίον τὴν μέθην ὡς ἐλαφροντικὴν τοῦ ἐγκλήματος περίστασιν. Καὶ αὐτοὶ οἱ τοῦ Δράκοντος νόμοι αὐστηρῶς ἐτιμῶρου τὴν μέθην. Ζάλευκος ὁ τῶν Λοκρῶν βασιλεὺς καὶ νομοθέτης εἰς μόνους τοὺς νοσοῦντας ἐπέτρεπε τὴν χρῆσιν τοῦ οἴνου, ἀπαγορεύων αὐτὸν τοῖς ἄλλοις ἐπὶ ποινῇ ἐξορίας. Ὁ Μωσαϊκὸς νόμος διὰ τὸ φύσει νηφάλιον καὶ σώφρον τῶν Ἰουδαίων σιωπᾶ ὄλωσ περι τῆς μέθης, ὁ δὲ χριστιανισμὸς ἀμαρτιαν χαρακτηρίζει τὸ μεθύσκεσθαι οἴνω. Οἱ ἀρχαῖοι τῆς Ρώμης νόμοι ἀπηγόρευον τὴν χρῆσιν τοῦ οἴνου πρὸ τοῦ 30 ἔτους τῆς ἡλικίας, καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς Γαλιίας κατεδίκαζον ἄλλοτε τοὺς μεθύσους τὸ μὲν πρῶτον εἰς φυλάκισιν, τὸ δὲ δεύτερον εἰς μαστίγωσιν, καὶ ἐν ὑποτροπῇ εἰς ἀποτομὴν τῶν ὠτων καὶ εἰς ἀειφυγίαν.

Κατὰ διαφόρους λοιπὸν ἐποχάς, καὶ πολιτικοὶ καὶ θρησκευτικοὶ ἄρχοντες καὶ βασιλεῖς πολλὴν ἔλαβον περὶ τῆς μέθης πρόνοιαν, ἀλλὰ νόμοι καὶ ποιναι, ἀντιστρατευόμεναι εἰς τὰς ἔξεις τῶν λαῶν, εὐκόλως παραβιάζονται καὶ εἰς πλήρη μεταπίπτουσιν ἀχρηστίαν, ἐὰν μὴ πρότερον λαλήσωμεν πρὸς τὸν ἠθικὸν ἄνθρωπον καὶ διαπλάσωμεν τὴν καρδίαν αὐτοῦ. Διὸ καὶ μόναι αἱ συνεχεῖς ἀγορεύσεις καὶ νοουθεσίαι, μόναι αἱ ἐπιστημονικαὶ παρατηρήσεις περὶ τῶν ὀλεθρίων συνεπειῶν τῶν οἰνοπνευματῶδων ποτῶν, δύνανται νὰ μετριάξωσι καὶ περιστέλλωσι τὰ ἀποτελέσματα αὐτῶν, ὡςπερ πρὸ πολλοῦ ἐγένετο ἐν Ἀμερικῇ τὸ πρῶτον, ἔπειτα δὲ καὶ ἐν Ἀγ-

γλία, ἔνθα ἄνδρες ἐπίσημοι οὐ διαλείπουσι νύκτωρ καὶ ἡμέραν δημοσίᾳ καὶ ἐν συλλόγοις ἀγορεύοντες κατὰ τοῦ δεινοῦ τῆς μέθης πάθους, καὶ ἐπανειλημμένως τὸν λαὸν διαφωτίζοντες, διότι καὶ εἰς τὰς χώρας ἐκείνας πολλαὶ χιλιάδες ἐτησίως θνήσκουσιν ὑπὸ τῆς μέθης, καὶ οἱ ἡμίσεις τῶν παραφρόνων καὶ τὸ τρίτον τῶν ἐγκληματιῶν καταριθμοῦνται εἰς τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ Βάκχου. Καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Ρωσίᾳ ἤρξαντο ἤδη σπουδαίως σκεπτόμενοι περὶ τῆς μέθης, μεγάλας καὶ καταστρεπτικὰς διαστάσεις λαμβανούσης εἰς τὰς τάξεις τοῦ λαοῦ, οὐχὶ δὲ ὀλίγον ἐπεκτεινομένης καὶ εἰς τὰς ἀνωτέρας τῆς κοινωνίας τάξεις. Εἰς τὴν Γαλλίαν, εἰ καὶ ὀλιγώτερον κοινὴ ἢ μέθη, ἀποτελεῖ ὅμως καὶ αὕτη μίαν ἐκ τῶν μεγάλων πληγῶν τῆς ἐργατικῆς τάξεως. Πανταχοῦ λοιπὸν ἤρξαντο ἀποτείνόμενοι πρὸς τὸν ἠθικὸν ἄνθρωπον, συνιστῶντες καὶ ἑταιρίας ἐγκρατευτικὰς, αἵτινες κατέδειξαν εὐάρεστα ἀποτελέσματα, καὶ ἐξ ὧν κατεδείχθη ὅτι ζωνηρὰ ἐνυπάρχει ἠθικότης εἰς τὰς καρδίας τῶν τάξεων τοῦ λαοῦ, ἀρκεῖ νὰ ὀδηγῆται οὗτος ἐπιδείξις, καὶ ἐπιδείξις νὰ διευθύνεται πρὸς τὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ ὀρθοῦ λόγου.

Καὶ ταῦτα μὲν ἱκανὰ περὶ τῶν οἰνοπνευματωδῶν ἐν γένει ποτῶν μεταβαίνομεν δὲ νῦν εἰς ἕτερα ποτὰ οὐδόλως ἐμπεριέχοντα οἰνόπνευμα. Καὶ πρῶτον τὰ ποτὰ τὰ ἐμπεριέχοντα στοιχεῖα κομμώδη, ἐλαιώδη καὶ ζαχαρώδη, ὡς τὰ γαλακτώματα (σομάδες) καὶ αἱ τῶν σπερμάτων τοῦ κακάου (σοκολάτες), ἔχουσιν ἐνέργειαν χαλαρωτικὴν ἐπὶ τοῦ στομάχου, καὶ συχνάκις προκαλοῦσιν ἀνέμους ἢ ἀέρια. Τοιαῦτα ποτὰ, λαμβανόμενα μάλιστα κατὰ τὸ γεῦμα, βραδύνουσι καὶ ἀλλοιοῦσι τὴν πέψιν. Τὰ δὲ ποτὰ τὰ ἐμπεριέχοντα νιτρικὸν δξὺ ἢ ἄλλο ὅμοιον φυτικὸν δξὺ, ὡς αἱ λεμονάδες, ἔχουσι τὴν ιδιότητα τοῦ ἀμβλύναι τὴν εὐαίσθησιν τοῦ στομάχου, καὶ ἐντεῦθεν ὠφελοῦσι τὴν πέψιν νευρικῶν τινῶν ἀνθρώπων, οἵτινες ἔχουσι πολὺ εὐερέ-

θιστον τὸν στόμαχον, καὶ τὸναντίον βλάπτουσι τοὺς ἔχοντας χαῦνον καὶ πολὺ ἀδύνατον στόμαχον. Τὸ δὲ κοινὸν ὄξος ἐν μετριωτάτῃ χρήσει, ὡς τι ἄρτυμα τῶν φυτικῶν τροφῶν, θεωρεῖται ὡς ἀναπληροῦν τὴν ἀσθενῆ ἐξύτητα τοῦ φυσικοῦ ὑγροῦ τοῦ στομάχου, καὶ ἐπομένως ὠφέλιμον πρὸς τοῦτο. Ἐν γένει ὅμως ἢ κατάχρησις τῶν ὄξέων ποτῶν ἐξασθενεῖ εἰς πάντας τοὺς ἀνθρώπους τὰς ἐνεργείας τοῦ στομάχου, ἐξ οὗ καὶ ἐπέρχεται ἀνορεξία, δυσπεψία καὶ ἕτεραι διαταραχαί τῆς πέψως. Ἐτερον εἶδος ποτῶν εἰσι τὰ ἀρωματικά ποτὰ, οἷον τὰ τοῦ ἡδυσμοῦ, τοῦ ἐλελιφάσκου καὶ ἄλλων, ὅσα εἰσὶν ἐν χρήσει ὡς ἐλαφρὰ οἰκιακὰ ἰατρικὰ ἢ ὡς ἀποτελοῦντα μέρος τῆς κοινῆς ἡμῶν διαίτης, καὶ χρήσιμα ὡς ἐλαφρὰ ἐρεθιστικά τοῦ αἵματος, καὶ τῶν νεύρων κατὰ διαφόρων δυσπεψιῶν καὶ ἐλαφρῶν πόνων τοῦ στομάχου καὶ τῶν ἐντέρων. Ἐντούτοις μεταξὺ τῶν ἀρωματικῶν θερμαντικῶν τούτων ποτῶν δύο εἰσὶν ἐν μεγίστῃ καὶ γενικῇ χρήσει, ὁ καφῆς καὶ τὸ τέιον.

Ἡ ἐνέργεια τοῦ καφῆ ἐπὶ τοῦ στομάχου ἀποβαίνει ἐρεθιστικὴ, ἐπιφέρουσα αἰσθημα καύσεως καὶ θερμότητος, μάλιστα δὲ εἰς ἀνθρώπους ἀδυνάτους καὶ νευρικούς φέρει κακοδιαθεσίαν καὶ χαύνωσιν τοῦ στομάχου μετ' ἀνορεξίας καὶ δυσκόλου πέψως· ἀλλ' ὅμως μετ' ἄφθονον γεῦμα καὶ δαψιλῆ πότον ὁ καφῆς διευκολύνει τὴν πέψιν καὶ ἐξουδετεροῖ τὰ λίαν ἐρεθιστικά ἀποτελέσματα τῶν ληθθέντων ποτῶν καὶ τροφῶν. Ἡ πολλὴ δὲ χρῆσις τοῦ καφῆ ρίπτει τὸν στόμαχον εἰς ἀτονίαν, εἰς δυσπεψίαν, εἰς μεγάλαν ἀνορεξίαν μέχρι ἰσχνάνσεως τοῦ σώματος. Ὅταν δὲ ἐξακολουθῇ ἢ τοιαύτη χρῆσις, εἰς πολλοὺς ἀνθρώπους, νευρικούς μάλιστα καὶ ἰσχνοὺς, ἐπέρχεται παγετώδης τι ψυχὸς εἰς τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας ἢ ὀχληρὸν αἰσθημα ψυχὸς ἐπὶ τοῦ μετώπου, κεφαλαλγία ἐντονος, θαμβώματα τῆς ὄρασεως, σφαλερὸν βᾶδισμα, δύσπνοια, σκοτόδιος, καρδιοπαλίξις καὶ αὐτὴ ἢ ἀλλοίωσις τοῦ ἠθικοῦ

χαρακτῆρος μέχρι μελαγχολίας καὶ εὐθεσίας. Ταῦτα δὲ πάντα δένειναι ἀποτελέσματα τῆς τοπικῆς ἐνεργείας τοῦ καφῆ ἐπὶ τοῦ στομάχου, ἀλλὰ τῆς γενικῆς ἐπὶ τοῦ ὅλου ὀργανισμοῦ. Ὁ καφῆς διεγείρει καὶ τὴν ἐγκεφαλικὴν ἐνέργειαν, διὸ καὶ ἐπίσχεται ἢ βραδύνεται πολὺ ὁ ὕπνος. Ὁ καφῆς πρὸς τούτους διὰ τὸ ἐν αὐτῷ ἐμπεριεχόμενον ἀζωτικὸν στοιχείον, τὴν καφεΐνην, βραδύνει καὶ παρεμποδίζει ἐν μέρει τὴν ἀποσύνθεσιν τῶν ὀργανικῶν στοιχείων τοῦ σώματος, ὅθεν καὶ οἱ καταχρώμενοι τοῦ καφῆ ὀλίγον αἰσθάνονται τὸ τῆς πείνης αἰσθημα, καὶ ὀρθῶς ὁ λαὸς λέγει ὅτι ὁ καφῆς κόπτει τὴν ὄρεξιν, καὶ δικαίως θεωρεῖται ὡς μέσον οἰκονομίας τῆς τροφῆς. Ἐνεκεν δὲ τῆς τελευταίας ταύτης ιδιότητος καὶ διὰ τὴν ἐρεθιστικὴν του ἐνέργειαν ἐπὶ τῆς καρδίας, ὁ καφῆς, ὡς καὶ τὸ τέιον, ἀπαγορεύεται εἰς τοὺς πάσχοντας ἐξ ἀρθρίτιδος, λιθιάσεως καὶ καρδιακῶν νοσημάτων. Τὸ τέι ἔχει σχεδὸν τὰ αὐτὰ πρὸς τὸν καφῆ νοσηρὰ ἀποτελέσματα, διὸ καὶ παραλέπομεν τὴν περιγραφὴν αὐτῶν.

Ὁ καφῆς ἐξ Ἀραβίας μετενεχθεὶς τὸ πρῶτον εἰς Εὐρώπην, συντέλεσε κατὰ τὸν 17 αἰῶνα εἰς τὴν ἀνέγερσιν καφενείων, πρῶτου τοιοῦτου καταστήματος ἰδρυθέντος ἐν Βενετίᾳ τῷ 1615. Περὶ τὰ τέλη τοῦ 17 αἰῶνος, ὅτε δὲν ὑπῆρχον εἰσέτι ἐν τῇ μεγάλῃ τοῦ Κόσμου πρωτεύουσι, ἐν Λονδίῳ, δημόσιοι ἀγορεύσεις οὐδὲ σύλλογοι οὐδὲ ἐφημερίδες πρὸς διάδοσιν τῆς κοινωνικῆς προόδου καὶ τῆς πολιτικῆς κινήσεως, τὰ καφενεῖα, ἅπερ ἐλλείπουσι σήμερον ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐχρησίσμευον καὶ ὡς σπουδαῖα ὄργανα πρὸς ἐκδήλωσιν τῆς δημοσίου γνώμης. Ὡσπερ δὲ παρ' ἡμῖν, οὕτω καὶ ἐν Λονδίῳ τότε ὁ θέλων νὰ εὕρῃ κύριόν τινα, ἠρώτα οὐχὶ ποῦ κατοικεῖ οὗτος, ἀλλ' εἰς ποῖον ἐφοῖτα καφενεῖον, ἀπὸ τοῦ ὁποῦ οὐδεὶς ἀπεκλείετο δυνάμενος νὰ καταθέσῃ τὸν ἔβολόν του ἐπὶ τῆς τραπέζης· ἀλλ' ὅμως ἕκαστος βαθμὸς καὶ ἐπάγγελμα, πᾶσα πολιτικὴ φατρία καὶ θρησκευτικὴ

ἑταιρία τῶν ρωmano-καθολικῶν, τῶν πουριτάνων, κουακέρων καὶ τῶν πρεσβυτεριανῶν εἶχεν ἴδιον καφενεῖον. Ἐνταῦθα ὁ ἀχώριστος τοῦ καφῆ σύνοδος, ὁ καπνὸς, ἐπλήρου δυσωδίας καὶ παχυλῆς ὀμίχλης τὴν ἀτμοσφαῖραν τοῦ καφενεῖου, οἱ δὲ ξένοι ἐξεπλήττοντο περὶ τοῦ πῶς τοσοῦτοι ἄνθρωποι, καταλείποντες τὰς οἰκίας αὐτῶν, διέτριβον συζητοῦντες περὶ τῶν νέων τῆς ἡμέρας ἐν μέσῳ τῆς πνιγηρᾶς τῶν καφενείων ἀτμοσφαῖρας. Ἐν τῇ εἰσέτι ἀκατεργάστῳ μητροπόλει ἐκείνῃ ὑπῆρχον τότε καὶ καφενεῖα, ἔνθα ἠδύνατό τις νὰ συμβουλευθῇ καὶ αὐτοῦ τοὺς διασημοτέρους ἰατρούς. Ὁ Ἰωάννης Ρεδκλιφ, ὅστις περὶ τὰ τέλη τοῦ 17 αἰῶνος εἶχε τὴν μεγαλειτέραν τοῦ Λονδίνου πελατεῖαν, ἐπορεύετο καθ' ἑκάστην εἰς τὸ καφενεῖον Καραγουεῖ, ἔνθα ἐκαθέζετο ἔμπροσθεν τραπέζης καλῶς ἐστολισμένης, περιστοιχούμενος ὑπὸ φλεβοτόμων καὶ φαρμακοποιῶν. Καὶ οἱ Ἰουδαῖοι εἶχον ἰδιαίτερα καφενεῖα, ἐν οἷς διεπραγματεύοντο τὰ συναλλάγματα τοῦ Ἀμστελοδάμου καὶ τῆς Βενετίας. Οἱ ρωmano-καθολικοὶ ἢ οἱ Παπισταὶ ἐφοίτων ὁμοίως εἰς ἴδια καφενεῖα, ἔνθα οἱ Ἰησοῦται ἐσχεδίαζον πυρκαϊὰς κατὰ τῆς μητροπόλεως καὶ ἐτεκταίνοντο ἀνατροπὰς τῶν καθεστώτων, πιστοὶ οὕτως ἀναδεικνύμενοι μαθηταὶ τοῦ Ἰσπανοῦ Λαγιόλα, καὶ ἄρδην πανταχοῦ ἀνατρέποντες τὴν ἠθικὴν τοῦ Εὐαγγελίου διδασκαλίαν, χάριν τῆς ἀπολύτου πνευματικῆς κυριαρχίας τοῦ Ἐπισκόπου τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης.

Ἀἴμωνος, τὴν 4 Αὐγούστου 1874.

(Ἐκ τοῦ Ἀναγνώστου)

Εὐάγ. Ἐμμαουήλ.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ.

ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΚΩΑΚΑΙ.

Κωακῶν ἐπιγραφῶν συλλογὴν ἐξέδωκα ἐν τῇ *Parthora* κατὰ τὸ 1868 καὶ 1870 ἔτος (1) ὡς συμπλήρωμα τῶν ὑπὸ τοῦ Ῥωσίου ἐκείνου ἐκδοθεισῶν ἐν τῷ Α' καὶ Β' φακέλλῳ τοῦ αὐτοῦ πονήματος, ᾧ ἐπιγραφή: *Inscriptiones Graecae ineditae*. Κατὰ δὲ τὴν πρὸ μικροῦ ἐπιδήμησίν μου εἰς τὴν νῆσον ἐκείνην συνέλεξα πάλιν ἑτέρας ἐξ, ὧν τρεῖς μὲν, αἱ πρότεροι, εἰσὶν ἀναθηματικαί, αἱ δὲ λοιπαὶ ἐπιτύμβιοι. Ἐκδίδωμι οὖν καὶ ταύτας ὡδε, προσθεῖς καὶ τινὰς πρὸς διευκρίνησιν τοῦ κειμένου σημειώσεις, παρεκβατικώτερον μὲν πλατυθείσας, ἀλλ' ἴσως καὶ οὐχ ὅλως εἰς κενόν.

Α'.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΟΛΕΜΑΙΟΣ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ
ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ ΠΑΔΕΛΦΗ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ
ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ ΗΓΥΝΗΘΕΟΙΕΥΕΡΓΕΤΑΙ
ΙΕΡΩΝΑΣΙΜΟΥ ΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΦΙΛΩΝ
5 ΕΠΙΤΡΟΠΕΥΣΑΝΤΑ ΤΩΝ ΤΕΚΝΩΝ ΗΜΩΝ
ΕΤΕΙΜΗΣΑΝ ΣΤΕΦΑΝΩ ΧΡΥΣΕΩ ΚΑΙ ΚΟ
ΜΗΧΡΥΣΗΑΡΕΤΗΣ ΕΝΕΚΑ ΚΑΙ ΕΥΝΟΙΑΣ
ΤΗΣ ΕΙΣ ΑΥΤΟΥΣ ΚΑΙ ΤΑ ΤΕΚΝΑ

Βασιλεὺς (II) τολεμαῖος καὶ βασίλισσα
Κλεοπάτρα ἡ ἀδελφή, καὶ βασίλισσα
Κλεοπάτρα ἡ γυνή, θεοὶ εὐεργέται,
Ἰέρωνα Σίμου, τῶν πρώτων φίλων,
5 ἐπιτροπέυσαντα τῶν τέκνων ἡμῶν,
ἐτίμησαν στεφάνῳ χρυσεῶ καὶ κό-
μ(η)ι χρυσεῖ ἀρετῆς ἕνεκα καὶ εὐνοίας
τῆς εἰς αὐτοὺς καὶ τὰ τέκνα.

Γ'.

ΤΙΒΕΡΙΟΝ ΚΛΑΥΔΙΟΝ ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΥ
ΥΙΟΝ ΚΥΡ.-ΚΛΕΩΝΥΜΟΝ ΤΟΝ Α
ΔΕΛΦΟΝ ΓΑΙΟΥ ΣΤΕΡΤΙΝΙΟΥ
ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ-ΧΕΙΛΙΑΡΧΗ
5 ΣΑΝΤΑ ΕΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑΙ ΛΕΓΙ

(1) Τόμ. ΙΘ', σελ. 44 ἐφ. Πρὸβλ. καὶ σελ.
240.—Τόμ. ΚΑ', σελ. 302. Πρὸβλ. καὶ σελ. 452.

ΩΝΟΣΚΒ-ΠΡΙΜΙΓΕΝΙΑΣ ΔΙΣ-ΜΟ
ΝΑΡΧΗΣΑΝΤΑΚΑΙ ΠΡΕΣΒΕΥ
ΣΑΝΤΑ ΠΟΛΛΑΚΙΣ ΥΠΕΡ ΤΗΣ
ΠΑΤΡΙΔΟΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΣΕΒΑΣ
40 ΤΟΥΣ-ΚΛΑΥΔΙΑ ΦΟΙΒΗ
ΤΟΝ ΕΑΥΤΗΣ ΑΝΔΡΑ ΚΑΙ ΕΥΕΡΓΕ
ΤΗΝ ΑΡΕΤΗΣ ΕΝΕΚΑ ΚΑΙ ΕΥΝΟΙΑΣ

Τιβέριον Κλαύδιον Ἡρακλείτου
υἷον κύρ(ιον). Κλεώνυμον τὸν ἄ
δελφὸν Γαίου Στερτινίου
Ξενοφώντος, χειλιαρχή-
5 σαντα ἐν Γερμανίαι λεγιώ-
νος ΚΒ', πριμιγενίας δις, μο-
ναρχήσαντα καὶ πρεσβεύ-
σαντα πολλάκις ὑπὲρ τῆς
πατρίδος πρὸς τοὺς Σεβασ-
40 τοὺς, Κλαυδία Φοίβη
τὸν ἑαυτῆς ἄνδρα καὶ εὐεργέ-
την ἀρετῆς ἕνεκα καὶ εὐνοίας.

Δ'.

ΚΛΑΥΔΙΑΣ ΙΟΥ
ΔΙΑΣΑΥΧΝΙ
ΔΟΣ

Κλαυδίας Ἰου-
λίας Λυχνί-
δος.

Ε'.

ΚΑΛΛΙΝΙΚΗΣ
ΤΗΣ ΗΓΕΣΤΡΑΤΟΥ
ΗΛΙΟΔΩΡΟΥ ΔΕ
ΓΥΝΑΙΚΟΣ

Καλλινίκης
τῆς Ἡγεστράτου
Ἡλιοδώρου δὲ
γυναίκος.

ΣΤ'.

ΜΕΡΟΦΑΣΚΛΗΠΙΑ...
ΣΤΡΑΤΟΝΙΚΕΥΣ

Μέροφ Ἀσκληπιά(δου)
Στρατονικεύς.

Σημειώσεις εἰς τὴν Α' ἐπιγραφήν.

Τὴν ἐπιγραφήν ταύτην εὗρον ἀναστρό-
φως ἐνωκοδομημένην ἐν τῇ γωνίᾳ εὐκλή-
ματος τοῦ κατὰ τὸ μεσημβρινὸν πέρασ
τοῦ προαστείου Ἀσπας κειμένου κήπου
τοῦ Βασιλείου Στ. Χ. Βασιλογίου. Ἔστι
δὲ ἐπὶ λίθου λευκοῦ μήκους μὲν 0,37,
πλάτους δὲ 0,70 γ. μ. Καὶ τίς μὲν τῶν
Πτολεμαίων ὁ ἐν αὐτῇ ἀναφερομενος ἐπ'
ἀκριβὲς εἰπεῖν οὐκ ἔχω ἐνδείξαι τῶν χρη-
ζόντων βοηθημάτων. Ἴσως δ' ἐστὶν ὁ τῷ
ὀνόματι μὲν Ζ', τῇ προσωνομίᾳ δὲ Β'
Εὐεργέτης (π. χ. 145—147), ὡς ἑαυτὸν
ἀνεκέρυττε, *Καεργέτης* δὲ ὑπὸ τῶν Ἀ-
λεξανδρέων ὀνομαζόμενος, καὶ *Φύσκωρ* ὁ
αὐτὸς διὰ τε τὴν παχύτητα καὶ τῆς γα-
στρὸς τὸ μέγεθος (2). Εἰς ταύτην δὲ ἄ-
γομαι τὴν εἰκασίαν ἐξ ἄλλων τε τεκμη-
ρίων καὶ ἐκ τοῦ τῶν γραμμάτων τύπου,
ἐμπερὶς ἔχοντος τῷ κατὰ τὴν Β' τῶν
πρὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδων συνήθει.

Τὸ ἐν στίχῳ 4 ὄνομα Σίμος οὐ τῶν
ἀσυνήθων παρὰ Κῶοις φαίνεται· τῶν γὰρ
ἐνδόξων τῆς νήσου ἀνδρῶν καὶ Σίμος ἦν
ὁ ἰατρός (3). Τὸ δ' αὐτὸ ἀπαντᾷ καὶ ἐν
ἄλλῃ τῶν ὑπ' ἐμοῦ ἐκδοθεισῶν ἐπιγρα-
φῶν (4) ἔθεν καὶ τὸ κατὰ τύπον ὑποκο-
ριστικὸν Σειμάκης (= Σιμάκης, κατὰ τὰ
Νικολάκης, Δημητράκης, κτλ. τῆς συνη-
θείας), ὡς ἐν ταῖς πρόσθεν ὑπὸ Ῥωσίου
ἐκδοθείσαις Κωακαῖς ἐπιγραφαῖς εὕρηται (5).
Φαίνονται δὲ πως οἱ Λαγίδαι εὐνοικῶς
πρὸς τοὺς Κῶοις ἔχοντες, ἀρχὴν λαβού-
σης ἴσως τῆς τοιαύτης διαθέσεως ἀπὸ
τῆς ἐν τῇ νήσῳ γεννήσεως τοῦ πάντων
ἐνδοξοτάτου Πτολεμαίου Β' τοῦ *Φιλαδέλ-
φου* (6). Οὕτω λόγου χάριν ἐν ἄλλῃ ἐπι-
γραφῇ τῆς νήσου, τῷ 1863 ὑπ' ἐμοῦ ἐκ-

(2) Ἀθην. ΙΒ', 73.—Πρὸβλ. καὶ Δ', 83, καὶ
Πλουτ. Κοσμολ. γ.

(3) Στρ. ΙΑ', β', §. 49. Κορ.

(4) Πανδ. ἐνθ. ἀνωτ. σελ. 44, ἐπιγρ. Θ'.

(5) Φακ. Β', ἀριθ. 473.

(6) Θεοκρ. Εἰδ. ε', σ' 56 ἐφ.—Καλλιμ.
Ἰγν. εἰς Δηλ. σ. 465.

(ΟΜΗΡΟΣ ΦΥΛ. Γ.)

δοθείση (7), βλέπομεν τοὺς Κῶοις εἰς
Πτολεμαῖον (αὐτὸν ἴσως τὸν Φιλάδελφον)
ἀνατιθεμένους τὴν διάλυσιν ὧν εἶχον μετ'
ἄλλης τινὸς πόλεως διαφορῶν περὶ ἀμ-
φισβητουμένων συμβολαίων. Οὐ μὴν ἀλλὰ
καὶ αὐτοῦ τούτου τοῦ Φύσκωνος (εἶγε ἢ
ἀνωτέρω εἰκασία μου ἔχεται λόγου) ὁ υἱὸς
δοῦς Πτολεμαῖος Ἀλέξανδρος ἐν Κῶ ἐ-
τρέφετο, σὺν χρήμασι πολλοῖς ὑπὸ τῆς
μάμμης Κλεοπάτρας αὐτοῦ καταλειφθείς·
ὅν ἔπειτα Μιθριδάτης ὁ Εὐπάτωρ, βασι-
λεὺς τοῦ Πόντου, εἰς τὴν νῆσον κατα-
πλεύσας, παρέλαβε καὶ βασιλικῶς ἔτρε-
φεν· ἐκ τε τῶν Κλεοπάτρας θησαυρῶν
γάζαν πολλὴν καὶ τέχνην καὶ λίθους,
καὶ κόσμους γυναικείους καὶ χρήματα πολ-
λὰ εἰς τὸν Πόντον ἐπεμψεν. Σύλλας μὲν-
τοι, πρὸς αὐτὸν διαφυγόντα ἐκ Μιθριδάτου
καὶ συνήθη γενόμενον, ἐψηφίσατο βασι-
λεύειν Ἀλεξανδρέων (8). Τὸ δὲ τῶν βα-
σιλέως παίδων ἐπιτροπεύσαι τὸν Ἰέρωνα,
ὡς ἡ ἐπιγραφή μαρτυρεῖ, οἰκειότητος με-
γάλης καὶ ἐξόχου τιμῆς ἐστὶν ἐνδείξις
πρὸς αὐτὸν ἔνθεν τοι καὶ ἐν τοῖς πρώ-
τοις φίλοις ἀναγράφεται.

Ἡ ἐν στίχῳ 6—7 γραφή ΚΟΜΙ πρὸ-
δηλον ὅτι ἐστὶν ἐκ παροράματος τοῦ γλύ-
πτου. Ὅποιου δὲ κόσμου εἶδος ἦν ἡ χρυσεῖ
κόμη σκοπεῖται, οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα
δεινοί. Παρατηρητέον δὲ καὶ τὸ τοῦ λό-
γου ἀνακόλουθον, ἀπὸ πρωτοπροσώπου εἰς
τριτοπρόσωπον τραπέντος.

Σημειώσεις εἰς τὴν Γ' ἐπιγραφήν.

Εὕρηται αὕτη ἐν τῇ πλησίον τοῦ λι-
μένος οἰκίᾳ τοῦ Ὀθωμανοῦ Οὐλακῆ Ἀχ-
μέτ ἐπὶ λίθου λευκοῦ μήκους μὲν 0,71,
πλάτους δὲ 0,82, καὶ πάχους 0,14· τὰ
δὲ γράμματα εἰσὶ τῆς Α' μ. Χ. ἑκατονταε-
τηρίδος. Ἔστι δὲ βῆθρον, δύο ἐν τῇ ἀνω
πλευρᾷ ἔχον κοιλώματα, μολύβδου πλήρη
εἰσέτι, ἐφ' οὗ ἴδρυτο τὸ τοῦ Κλεωνύμου

(7) Βλ. Ἀρχαιολ. ἐφημ. περιόδ. Β', ἔτ. Α',
τευχ. ΙΑ', σελ. 206, ἀριθ. 240.

(8) Ἀππ. Μιθρ. γ', μετ' Ἐμφουλ. Α', ρβ'.

ἀγαλμα, ὑπὸ τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς Κλαυδίας Φοίβης ἀνατεθέν.

Στίχ. 2.) Τὸ συγκεκριμένον ΚΥΡ. — ἀνεπλήρωσα εἰς τὸ Κύριον, ἐνδοιάζων μέντοι. Κυρίου ἐκάλουν αἱ γυναῖκες τὸ πάλαϊ, ὅπως καὶ νῦν, τοὺς ἑαυτῶν ἀνδρα. Εἰ δὲ τις τετρώνημον ἐθέλει τὸν ἀνδρα, ὑπερδοκεῖ ἄηθες, σκοπεῖτω πῶς ἂν ἄλλως αὐτὸν ἐνομάσειεν.

Στίχ. 6.) Ἡ ἐρμαφρόδιτος λέξις Πριμιγένεια εὔρηται καὶ παρὰ Πλουτάρχῳ, « Διὰ τί Ῥωμαῖοι τὴν σέβονται πριμιγένειαν, ἢ ἂν τις εἴποι πρωτογένειαν (53). » Δηλοῖ δ' ἐνταῦθα, ὅτι οὐ μόνον τῆς ΚΒ' λεγεῶνος ἐχιλιάρχισην ὁ Κλεώνυμος ἐν τοῖς πρὸς Γερμανοὺς πολέμοις τῶν Ῥωμαίων, καὶ πιθανῶς τοῦ Καίσαρος Τιβερίου, ἀλλὰ δις ἔτι καὶ τῆς οὕτω δὴ Πριμιγενείας καλουμένης, ὡς ἐξ ἀνδρῶν ἰθαγενῶν ἴσως συγκειμένης. Ἐνδέχεται μὲν τοι καὶ αὐτὴν ταύτην τὴν λεγεῶνα οὕτως ἐπονομάζεσθαι. ἀλλὰ ταῦτα φιλοκρινεῖταισαν οἱ περὶ τὴν Ῥωμαϊκὴν ἀρχαιολογίαν ἐμβριθέστερον ἀσχολούμενοι.

Στίχ. 67.) Ἄδῃλον ὁποῖα τις ἦν παρὰ Κῆους ἢ τοῦ Μοράρχου ἀρχὴ, ἥτις καὶ ἐν ἄλλαις ἐπιγραφαῖς τῆς νήσου ἀπαντᾷ, ὡς ἐπὶ Μοράρχου Νικόφρονος (54). » καὶ « Εὐάρατον... ἱερατεύσατα... καὶ μοραρχήσατα (55). » Ῥητέον δὲ μοι καὶ περὶ τῶν ἐν στίχ. 3, 4, 6, 7 καὶ 10 φερομένων σημείων, ὅτι αἱ μὲν εὐθεῖαι γραμμαῖ ἐπέχουσιν, ὡς ἔοικεν, ὑποστιγμῶν τόπον· αἱ δὲ γωνίαι πρὸς πλήρωσιν τέθεινται τοῦ ἐν τοῖς στίχοις κενοῦ χώρου.

Σημειώσεις εἰς τὴν Δ'. ἐπιγραφὴν.

Εὔρηται ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Γεωργίου Ἰωαννίδου ἐπὶ λίθου λευκοῦ μήκους μὲν 0,65, πλάτους δὲ 0,42' ἐστὶ δὲ τὰ γράμματα τῆς Α'. μ. χ. ἑκατονταετηρίδος. Πότερον μέντοι,

53) Κερ. Ῥωμ. ρσ'.

54) Ροσ. φακ. Β'. ἀριθ. 475. — Πρβλ. καὶ φακ. Γ', σελ. 42.

55) Πανδ. τόμ. ΙΘ', σελ. 42, ἐπιγρ. 6'.

ὡς τοπικὸν ἐκληπτέον τὸ *Λυχνιδος* ἢ ὡς προσωνομίαν εἶπερ ὡς τοπικόν, τότε δὴ ζητητέον καὶ ἀνάλογον πόλεως ἢ δήμου ὄνομα· οὐ γὰρ εἰκὸς ζῆτεῖν τὴν Ἰλλυρικὴν πόλιν Λυχνιδόν, ἥς τὸ τοῦ θηλυκοῦ γένους τοπικόν ἐστὶ Λυχνιδία.

Σημειώσεις εἰς τὴν Ε'. ἐπιγραφὴν.

Ταύτην εὔρον ἐν τῷ προστείῳ Καπδ-πρινάρι. Ἐστὶ δὲ ἐπὶ βωμοῦ λίθου λευκοῦ μήκους μὲν 0,92, διαμέτρου δὲ 0,64, βουκράνοις τε καὶ στεφάνοις ἀνθέντων ἀναμικτὰ καὶ καρπῶν περικεκοσμημένου· τὰ δὲ γράμματα εἰσι τῶν προτέρων Ῥωμαϊκῶν χρόνων.

Σημειώσεις εἰς τὴν ΣΤ' ἐπιγραφὴν.

Εὔρηται ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Δημητρίου Ἰωάννου ἐπὶ πλακῶς λίθου λευκοῦ μήκους 0,39 καὶ πλάτους ἴσου· τὰ δὲ γράμματα τῶν ὑστέρων εἰσι μακεδονικῶν χρόνων. Μέρουφ ὠνομάζετο καὶ ὁ παλαιότερος βασιλεὺς τῆς Κῶ, υἱὸς τοῦ Τριόπια (ἀφ' οὗ τὸ τῆς Κνίδου *Τριόπιον* ἀκρωτήριον, ὅπερ παρέφθαρται ὑπὸ τῶν ναυτιλλομένων εἰς τὸ μίξοβάρβαρον *Κάβο-Κριδί*). Ἄπ' αὐτοῦ ἐκλήθη ἡ νῆτος *Μεροπίς*, καὶ *Μερόπες* οἱ κάτοικοι. Κῶς δὲ ἀπὸ Κῶ τῆς αὐτοῦ θυγατρὸς (56).

Σ. Σακκελιῶν.

(56) Ἴδε Στέφ. λέξ. Κῶς καὶ Μέρουφ. — Θουκ. Η'. μ. α'. — Στρ. ΙΕ', ἀ. §. 3 καὶ 33. — Ομ. Ἰγν. εἰς Ἀπόλ. 42. — Πινδ. Νερμ. Δ'. 43 καὶ σχολ. αὐτ. — Καλλιμ. Ἰγν. εἰς Δτλ. 460.

Σ. Ο. Ἐνεκεν τῆς διεξοδικότητος τῶν ἐπὶ τῆς Β'. ἐπιγραφῆς σημειώσεων καὶ τῆς ἐλλείψεως χώρου ἐν τῷ παρόντι τεύχει θέλουσι δημοσιεῖσθαι μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ἐν τῷ προσεχεῖ.

ΤΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΕΠΑΙΤΕΙΑΣ.

ΥΠΟ MAXIME DU CAMP.

(Κατ' Ἐπιτομήν).

Ἡ περὶ ἐλάττωμα δὲν εἶναι, λέγει δικαίως ἀρχαίον τι ρητόν, μεταξὺ δ' αὐτῆς, δυστυχῆματος ἀληθοῦς διὰ τὸν ἀνθρώπον, καθ' οὗ ἐπιπίπτει, καὶ τῆς ἐπαίτειας, ἐγκλήματος διὰ τὸν ἐξασκούντα αὐτήν, ὑπάρχει διαφορὰ οὐσιώδης, ἀπαρτήρητος πολλὰκις διερχομένη. Ἡ ἐπαίτεια ἐπιτρέπεται μέχρι τινὸς ἐν ταῖς χώραις ὅπου μέσα πρὸς ἀνακούφισιν τῆς δυστυχίας δὲν λαμβάνονται. Ἐκεῖ ὅμως ἔνθα καὶ ὁ ἰσολογισμὸς τοῦ κράτους ἔχει τὸ διὰ τὸν πενόμενον ὠρισμένον ποσὸν καὶ φιλόνηθρα καταστήματα ὑπάρχουσι καὶ σύστημα ἀγαθοεργῶν ἐνεργείας διωργανίσθη, ἐκεῖ ἐν γένει ὅπου ἢ πρὸς τοὺς πένητας βοήθεια ὑπάρχει ἐν αὐτοῖς τοῦ κράτους τοῖς νόμοις ἐγγεγραμμένη, ἡ ἐπαίτεια προσβάλλει τὴν ἀτομικὴν ἐλευθερίαν, ἐπομένως ἀνάγκη νὰ καταργηθῇ. Καὶ αὐτὸς ὁ Γαλλικὸς νόμος (ἀρθ. 274-Ποιν.) ρητῶς ἀποφαίνεται περὶ τούτου.

Ἐκ πρώτης ὄψεως, φαίνεται σκληρὸν ἴσως νὰ ἐμποδίσῃ τις τὸν πάσχοντα, τὸν πεινῶντα ἀνθρώπον, τοῦ νὰ ἐπιδείξῃ γυμνὴν τὴν ἀθλιότητά του, νὰ εἴπῃ, *Εὐσπλαγγίσου με*, εἰς τὸν διερχόμενον εὐτυχῆ ἂν ὅμως ἐκ τοῦ πλησίον ἐξετάσῃ τις τὸ ζήτημα, ἂν ψύχῃ τὴν κοινωνικὴν αὐτὴν ὁσόν, θέλει ταχέως πεισθῆ ὅτι ἐκτὸς σπανιωτάτων ἐξαιρέσεων ἡ ἐπαίτεια εἶναι διὰ τοὺς ἐξασκούντας αὐτήν ἐπάγγελμα ἀληθές, ἔχον τὰς κερδοφόρους καὶ μὴ ἡμέρας του, τὰς καλὰς αὐτῆς ὥρας καὶ τὰς ὀχληράς τῆς ἀνεργείας στιγμῆς· βιομηχανία τυχερά, πάντοτε μὲν σχεδὸν ἐξασφαλίζουσα τὴν ὑπαρξίν, ἐνίοτε δ' ἐπι-

τρέπουσα καὶ τὴν κραιπάλην. Οἱ ἐπαῖται, οἵτινες μᾶς ἐκώφραναν δι' ὅλης τῆς ἡμέρας διὰ τῶν κλαυθμηρῶν αὐτῶν παρακλήσεων καὶ αἰτήσεων, γνωρίζουν κάλλιστα τὸ ἐσπέρας τὸν δρόμον τὸν φέροντα εἰς τὰ κακοθέστερα τῶν Παρισίων καφετεῖα καὶ οἰνοπωλεῖα· πολλοὶ συλλαμβανόμενοι ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας, διότι καταντῶσιν ὑπὲρ μέτρον ὀχληροὶ ἀπέναντι τῶν διαβατῶν, εὐρέθησαν φέροντες ἐπ' αὐτῶν 10 καὶ 15 φρ. κατ' ἐλάχιστον ὅρον· ἄλλοι, μὲ τὰ ψυχία τοῦ ἄρτου τῶν ἄλλων καθ' ὅλον αὐτῶν τὸν βίον τρεφόμενοι, καὶ ὑπὸ τὴν στρωμνὴν των ἕνα, ἕνα θησαυρίζοντες τὸν ὄβολον τῆς ἐλεημοσύνης τοῦ μὲν καὶ τοῦ δὲ, ἀποθνήσκουσιν αἵφνης μὲ ἀξίολογον χρηματικὸν κεφάλαιον, νεκρὸν ἐννοεῖται μένον, τοῦ ὁποῖου ὁ ἐτήσιος μόνον τόκος ἤρκει ὅπως ζήσωσιν ἀνέτως. Ὅσον ἐν τῇ πενίᾳ ἀπαντᾷ τις δυστυχὴς ἀναξίως τῷ ὄντι παθόντας, τοσοῦτον ἐν τῇ ἐπαίτειᾳ ἀνά πᾶν βῆμα σχεδὸν προσκρούει κατὰ γεγονότων ραθυμίας, κακῆς διαγωγῆς, καθ' ἕξω ἐρριζωμένων, ἀπέναντι τῶν ὁποίων καὶ αὐστηρότης καὶ ἐπιείκεια ἐναυάγησαν, μέχρι σήμερον τοῦλάχιστον.

Α'.

Ἐν Παρισίοις ἄλλοτε ἡ ἐπαίτεια ἦτο τόσω φανερὰ καὶ βαθεῖα πληγὴ, ὥστε ἐφείλκυσε τὴν προσοχὴν ὄλων οὐδεὶς ὁ μὴ ἀναφέρων περὶ αὐτῆς ἱστορικὸς, τὰ δ' ἐπ' αὐτῆς ἐκδοθέντα βασιλικά καὶ κυβερνητικὰ διατάγματα ἐδύναντο ν' ἀποτελέσωσιν ὀλόκληρον πείριερον τόμον. Εἰργάζετο τακτικῶς, ὡς κατὰστημα δημόσιον, ἀνεχόμενον ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως· τὸ προσωπικὸν αὐτοῦ ἀνενοεῦτο τακτικῶς διὰ στρατιωτῶν ἠκρωτηριασμένων, οὐδὲν ἄλλο καταφύγιον ἐχόντων ἢ τοῦ δημοσίου τὸν ἔρανον. Ἦτο σωματεῖον σπουδαῖον, ἔχον τοὺς κανονισμοὺς του, ἀρχηγὸν ἐλεγόμενον, σωματεῖον, ὑπερ πολλὰκις ἢ πόλις ἐτρόμαζε καὶ τὸ ὅποιον ἀντέκρουσε

τάς κατ' αὐτοῦ ἐνόπλους ἐνεργηθείας προσβολάς. Ἐν τῷ σωματεῖο τούτῳ, ὅπερ διηρείτο εἰς διαφόρους κλάδους, διήρχετο ὁ εἰσερχόμενος διὰ τακτικῆς μαθητείας καὶ ἄλλων δοκιμῶν, ὁ δ' ἀρχηγὸς αὐτοῦ ὠνομάζετο *Κοῦσρη (Coësre)*. Μετὰ τὸν ἀρχηγὸν ἤρχοντο ἀμέσως οἱ ἀνώτεροι ἀξιωματικοὶ τοῦ *Στέμματος τούτου τῶν Κακῶν Πράξεων*, κατόπιν οἱ *Καγοῦχοι* λεγόμενοι, καθηγῆται τῆς Ἀργοτικῆς, ἐπαγρυπνοῦντες ὅπως πληρῶν ἕκαστον μέλος τῆς ἀδελφότητος τὸν πρὸς ὄφελος τοῦ μονάρχου ἐπιβεβλημένον φόρον, κάτοχοι τῶν ἀποκρύφων τῆς τέχνης καὶ διδάσκοντες τοῖς νεήλυσιν πῶς κατασκευάζεται ἀλοιφή τις (*onguent*) (*), πληγὰς ἀπεχθεῖς τὴν ὄψιν καὶ ὄμως ἀπόνους σχηματίζουσα. Ἦσαν οἱ ἀξιωματικοὶ οὗτοι τὸ ἐπιτελεῖον τοῦ στρατοῦ τῆς μογηρίας, ἐπωνομάσθησαν δὲ μόνον τῶν *Τῆς Κορτῆς Σπάθης τὰ Πα.Ληκάρια*. Τοσοῦτον ὑπερήφανοι ἦσαν διὰ τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτῶν τὴν ἐξάσκησιν.

Τὰ ἄλλα ὑποδιέστρα μέλη τῆς ἀδελφότητος εἶχον ταπεινότερα τὰ αἰσθήματα, εἶναι ἀληθῆς δὲν ἐστεροῦντο καὶ γονίμου φαντασίας μῦθα ταῦτα, ὅσκις ἐπρόκειτο νὰ μεταφέρωσιν ἐκ τοῦ βαλκάντιου τῶν ἄλλων εἰς τὸ ἰδικόν των ὅτι τοσοῦτον ἠρέθηζε τὴν ὄρεξίν των. Τὰ ὄρφανὰ καὶ ἄλλα παιδία διαιμοιράζοντο ἀνὰ τρία ἢ τέσσαρα κατ' ὄλας τῆς πόλεως τὰς ὀδοὺς, ριγῶντα, ἡμίγυμνα, θρηνηδοῦντα καὶ ἄρτον ζητοῦντα· οἱ *ριφόδαιοι* καλούμενοι, συνοδευόμενοι ὑπὸ γυναικῶν καὶ παιδῶν ἰδικῶν των ἠξένων, περιήρχοντο τὴν πόλιν δεικνύοντες πιστοποιητικὰ βεβαιοῦντα ὅτι ἡ περιουσία των ὅλη καταστράφη ὑπὸ τοῦ κεραυνοῦ· οἱ *πραγματευταὶ (marcandiers)* ἦσαν μικρέμποροι,

(*) Σχηματιζομένη ἀπὸ εὐφρόδιον (*echelios-copia*) καὶ Χελιδόνιον (*chelidonium-majus*), φυτὸν φυόμενον πλησίον τῶν πεπαλαιωμένων τειχῶν καὶ διὰ τοῦ βορβοροῦ τῶν ἀκαθαριῶν ἀναπτυσσόμενον.

τοὺς ὁποίους ἢ πυρκαϊὰ περιήγαγεν εἰς τὴν ἐσχάτην πενίαν· οἱ *Κακόμοιροι (pié-tres)* διέπρεπον δένοντες τὰς κνήμας ἐπὶ τοῦ μηροῦ καὶ μεταξὺ δύο δεκανικίων μὲ τὰ μέλη ἀνάπηρα συρόμενοι· οἱ ἀρρωστιαρῆδες (*Malingreux*), ὠχροὶ καὶ κάτισχνοὶ, ἐδείκνυν τὰς πληστὰς αὐτῶν πληγὰς· οἱ *Ἀκαχοὶ (Francs-Mitoux)* ἐμπόδιζον διὰ ταυτῶν τοσοῦτον ἐπιτυχῶς τὴν λειτουργίαν τῶν φλεβῶν των, ὥστε ἐπιπτον χαμαὶ ὡς ὑπὸ συγκοπῆς καταλαμβάνομενοι· οἱ *Σαβουλιόμοιροι (Sabbouleurs)* ἐκυλίνοντο κατὰ γῆς, τοὺς καρπούς τῶν χειρῶν των ἐπιτηδείως τινάσσοντες καὶ, στρεβλόνοντες διάφορα τοῦ σώματός των μέρη, ἐξέβαλλον ἀφροῦς, χάρις εἰς τεμάχιον σαπουνοῦ ἐντὸς τοῦ στόματος αὐτῶν τεθειμένου, προσποιούμενοι ὅτι κατείχοντο ἐξ ἐπιληψίας. Ἄλλοι πάλιν παρίσταντο ὡς θαύματα ζῶντα, ὡς ἀπόδειξις τοῦ τί δύναται νὰ κατορθώσῃ ἡ πρὸς τοὺς Ἁγίους λατρεία· τοιοῦτοι ἦσαν οἱ *Καλλότοι (Callots)*, διατεινόμενοι ὅτι, ἀπαξ μόνον εἰς προσκύνησιν τῆς Ἁγίας Ρέννας μεταβάντες, ἰάθησαν ἐκ τῆς λέπρας· οἱ *Οὐβαῖνοι*, τοὺς ὁποίους ὁ Ἁγίος Οὐβέρτος ἐθεράπευσεν ἐκ τῆς λύσσης· οἱ *δεκανικοὶ ἄγιοςθέτα* πλησίον τῶν εἰκόνων τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου καὶ τοῦ Μιχαὴλ Ταξιάρχου. Ἐπὶ τέλους οἱ *Κολοβοὶ* ἐπῆτον μόνον τὸν χειμῶνα, τὰ δὲ *Κουρέλια* ἐζήτουν ἐλεημοσύνην τὴν μὲν μίαν χεῖρα ἐπὶ τοῦ πύλου φέροντες, τὴν δ' ἑτέραν ἐπὶ ξίφος, εἰς τὸ πλευρόν των κρεμαμένον.

Παντοῦ ὅπου οἱ ἐν Παρισίῳ ἐπαῖται κατόκησαν καὶ ὄθεν ἀλληλοδιαδόχως, οὐχὶ δ' ἄνευ κόπου, τοὺς ἐξέβαλον, ὠνομάζοντο *Θαυμάτων Αἰδαί*· τὸ θαῦμα ἦτο ὅτι, ἐν καταλύμασι βορβοροῦ εἰσερχόμενοι, ἀνάπηροι καὶ θνήσκοντες, ἀνέκτων ἀμέσως τὴν υἰεῖαν των. Τὸ τελευταῖον τοιοῦτον μέρος, ἐνθα εἰσῆλθον φθειριῶντες καὶ φύρδην μίγδην μεμιγμένοι, διακρίνεται καὶ σήμερον ἔτι. Πολλάκις ἡ Κυβέρνησις ἐξε-

καθάρισε τὰς Αὐλὰς τῶν Θαυμάτων ταύτας, πλὴν οἱ διωκόμενοι ἢ οἱ ἀπόγονοι αὐτῶν ἐπανήρχοντο τάχιον ἢ βράδιον ἐν αὐταῖς. Σήμερον ἡ Αὐλὴ τῶν Θαυμάτων εἶναι εἰδὸς τι ἡσύχου ἀναπαυτηρίου ἐν μέσῳ μιᾶς τῶν θορυβωδεστέρων τῆς μεγάλης πόλεως συνοικιῶν, οἱ δ' ἐπαῖται συνεκεντρωθῆναι εἰς ἄλλο τι μέρος, εἰς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Λατράνη τὸν περίβολον. Ἐνθυμοῦμαι ἀκόμη τί ἀποφορὰ ἐξήρχετο ἐκ τῶν οἰκίσκων τοῦ μέρους αὐτοῦ, ὅτε πρό τινων ἐτῶν μαθητεύων τὸ διηρχόμην. Ράκη ἐπὶ τῶν παραθύρων κρεμάμενα καὶ ὁδὸν ἄλλο· οἱ κατοικοῦντες τὰς φωλεὰς ταύτας μοὶ ἐφαίνοντο δραπέται ἀληθεῖς τῶν τοῦ μεσαιῶνος μεγάλων τῆς ἐπαίτειας σωματείων. Αὐτοῦ, ὡς ἐν ἀχυρῶνι, συνηθροίζοντο πᾶν ἐσπέρας ὅλοι οἱ ἀνάπηροι, τέρατα μὲ μορφήν ἀνθρωπίνην, οἱ θαυματοποιοὶ ἢ ἀγύρται, οἱ κατ' ὄλην τὴν ἡμέραν περιφερόμενοι καὶ δίδοντες σοφῶν ζώων παραστάσεις. Μετὰ τὸ 1849 ἡ Κυβέρνησις κατεδάρισε καὶ τὸ μέρος αὐτὸ, οἱ δ' ἐπαῖται ζῶσι σήμερον, τῆδε κἀκεῖσε διεσπαρμένοι, ἐντὸς ζοφερῶν καταλυμάτων, βοηθῶντων καὶ τὰ κακοῦργα τῶν πλείστων σχέδια.

Ἀνεκάθεν, ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερον, αἱ κατὰ καιροὺς κυβερνήσεις κατεδίωξαν τὴν ἐπαίτειαν, ἐκ δὲ τῶν ληφθέντων ἐκάστοτε μέτρων δύναται τις νὰ ὑποθέσῃ καὶ τοῦ κινδύνου τὸ σοβαρόν. Τῷ 1524 καταδικάζουσιν εἰς μαστίγωσιν καὶ ἐξορίαν πάντα ἐπαίτην, ἄνευ ἀποτελέσματος ὄμως, διότι τῷ 1525 τοὺς διατάσσουσιν ἐκ νέου ἐπὶ ποινῇ ἀγρόνης ν' ἀπέλθωσι τῶν Παρισίων. Ἐν ἔτει 1532 τὸ κοινοβούλιον διατάσσει ὅπως, ἀνὰ δύο δεδεμένοι, καθαρίζωσι τοὺς ὄχετοὺς τῆς πόλεως, κατὰ δὲ τὸ 1561 ὁ Κάρολος Θ' τοῖς ἐπιβάλλει ἰσοβίων δεσμῶν ποινήν. Τῷ 1602 τοὺς στιγματίζουσιν διὰ πεπυρακτωμένου σιδήρου ἐπὶ τοῦ ὄμου καὶ τοῖς κείρου τὰς κεφαλὰς, ἐπὶ τέλους δὲ τῷ 1606 τοὺς καταδικάζουσιν εἰς τὴν ἐπὶ δημοσίας πλα-

τείας ὑπὸ ὑπηρετῶν τοῦ δημίου μαστίγωσιν.

Ὁ Σωθὰλ ὑπολογίζει εἰς τεσσαράκοντα χιλιάδας τὸν ἀριθμὸν τῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐν Παρισίῳ ἐπαίτων. « Λαὸς, » λέγει, ἀνεξάρτητος, μὴ γνωρίζων οὔτε νόμους οὔτε θρησκείαν οὔτε ἀνώτερον οὔτε ἀστυνομίαν ἀσέβεια, ἡδυπάθεια » καὶ ἀκολασία, ἰδοὺ τὰ ἐν αὐτῷ ἄρχοντα αἰσθήματα. » Τὸ κακὸν ἐφθασεν εἰς τὸ ἐπακρον αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης χρονολογεῖται ἡ σύστασις τοσοῦτων φιλάνθρωπικῶν καταστημάτων, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὸ τῶν Ἀπομάχων, ἐν οἷς ἤρχαντο περικλείοντες τὸ φοβερόν καταντήσαν στοιχεῖον. Ἄλλ' οἱ Παρισίῳ ἦσαν καὶ τότε ὅτι εἶναι σήμερον, τὸ ἀνάπαλι τῶν Πιθου τῶν Δαναίδων. Τοὺς ἐκένονον ἐκ τοῦ ἐνὸς μέρους καὶ ἐπληροῦντο ἐκ τοῦ ἑτέρου. Ἦρχαντο δὲ συρρέοντες πάλιν οὐ μόνον ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Γαλλίας, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Τὰ μέτρα ἐπανελήφθησαν δραστηριώτερα, κατὰ δὲ τὸ 1700 ἐξεδόθη διάταγμα ἐπιβάλλον 50 φράγκων πρόστιμον καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ποιοῦντα τὴν ἐλεημοσύνην. Ἡ Ἀστυνομία συνέλεξεν ὄσους εὐρεν ἢ ἐδυνήθη ἐπαῖται καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἐπέβιθασεν εἰς κυβερνητικὰ πλοῖα καὶ ἀπέστειλεν εἰς Γαλ. ἀποικίας.

Εἰς μάτην μῦθα ταῦτα. Κατὰ τὸ 1725 ἡ συρροὴ ὑπῆρξεν ἐκ νέου τοιαύτη, ὥστε ὁ Δοῦξ τῆς Βουρβονίας διατάσσει νὰ στιγματίσωσι διὰ πεπυρακτωμένου σιδήρου ἐπὶ τοῦ βραχίονος ὅλους τοὺς ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἐλθόντας ἐν Παρισίῳ ἐπαῖταις. Συνέλαθον τόσον ἀριθμὸν καὶ τόσους καθείρξαν ἐν τοῖς νοσοκομείοις, ὥστε, μὴ ὑπαρχουσῶν κλινῶν πλέον, τοὺς ἐβαλον νὰ κατακλίνωνται φύρδην μίγδην ἐπὶ τῆς ψάθης· βραδύτερον δὲ, κατὰ τὸ 1749 καὶ 1750 τοὺς συνελάμβανον νύκτωρ, τὰς γυναῖκας ἰδίως καὶ τὰ παιδία, καὶ τ' ἀπέστελλον ἐκ νέου εἰς τὰς Γαλ. ἀποικίας. Ἐντεῦθεν διεδόθη κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην μεταξὺ τοῦ κατωτέρου λαοῦ

φήμη, ότι ο Λουδοβίκος ΙΕ', υπό λώθη μαστιζόμενος, ελούετο, όπως ανακτήση την υγείαν του, καθ' ἐκάστην πρωίαν ἐντός αἵματος, ἐκ τῶν τοιούτων συλλαμβανόμενων παίδων ἐξαγομένου.

Τὰ αὐστηρά ὅμως ταῦτα τῆς κυβερνήσεως μέτρα κατέληξαν εἰς ἀποτελέσματα δυσάρεστα καὶ σοβαρά. Εἰς διάφορα μέρη τῶν Παρισίων ἐξερράγησαν στάσεις καὶ ἡ κυβέρνησις ἠναγκάσθη νὰ φανῆ ἠπιωτέρα, διότι ἐφρόνευσαν καὶ στρατιώτας καὶ ἀστυνομικούς κλητῆρας. Ἐπανελήφθησαν μῦλον τοῦτο κατὰ τὸ 1764, καὶ πᾶς συλλαμβανόμενος ἐπαίτης ὑπεβάλλετο εἰς τὴν διὰ σιδήρου πυράκτωσιν τοῦ ἀριστεροῦ βραχίονος, ἐφ' οὗ ἐχάραττον ἐν ἀνεξάλειπτον Β, καὶ εἰς ἐννέα μὲν ἐτῶν δεσμὰ διὰ πρώτην φοράν, εἰς ἰσόβια δὲ, ἂν τὸ πρᾶγμα ἐπανελαμβάνετο καὶ δευτέραν.

Ἡ δημοκρατία τοῦ 1790 καὶ οἱ μετ' αὐτὴν ἀμέσως χρόνοι ἦσαν ὁ χρυσοῦς διὰ τὴν ἐπαίτειαν αἰὼν. Ἡ ἀκολασία κατήνησε τοιαύτη, ὥστε αἱ γυναῖκες ἐπεδεικνύοντο ἡμίγυμοι ἐν ταῖς ὁδοῖς, ἵνα ἀποσπάσωσι προθυμότερον τὸν ὄβολον τῶν διερχομένων. Ποῦ θέσις καὶ καιρὸς, ἵνα διηγηθῆ τις τὰ κατὰ τὰ ἔτη ἐκεῖνα, ἀπὸ τοῦ 1794 ἰδίως μέχρι τοῦ 1800 καὶ 1801, κατορθώματα τοῦ φοβεροῦ σωματείου! Ἐλήφθησαν μέτρα, ὀλιγώτερον μὲν αὐστηρά ἀπὸ τὰ τῶν παρελθόντων αἰώνων, ἀποτελεσματικώτερα μὲν ταῦτα. Συνεστήθησαν ἰδίως τσαῦτα φιλανθρωπικὰ κατὰστάματα πρὸς περίθαλψιν τῶν πενημέων, ὑπάρχον τσαῦτα δημόσια ἔργα δυνάμενα νὰ ἐπασχολήσωσι τοὺς υγιεῖς ἐπαίτας, ὥστε ἡ ἐν γένει ὑπαρξίς τῆς ἐπαίτειας ἀποβαίνει κοινωνικὴ πληγὴ καὶ δλεθρία καὶ ἄδικος.

Β'.

Ἡ ἐπαίτεια εἶναι ἐπάγγελμα ἢ δ' ἐξάσκησης τοῦ ἐπαγγέλματος τούτου δὲν περιορίζεται μόνον εἰς τὸ νὰ τείνη τις τὴν χεῖρα, κλαυθμῆρες ψιθυρίζων λέξεις·

ἔχει διαφόρους μορφάς, ὑπὸ τὰς ὁποίας προσπαθεῖ νὰ κρυβῆ, χωρὶς ὅμως νὰ τὸ κατορθῶν πάντοτε. Ἀνοίγει τὰς θυρίδας τῶν ἀμαξῶν, πωλεῖ ἄνθη, πυρεῖα, χαρτίον. Φωνάζει ἐν μέσῳ τοῦ πλήθους, « *Τζιγάρα καὶ Φωτιά, Κύριοι!* » συνάξει εἰς τοὺς δημοσίους περιπάτους τὰ ἀποτελέσματα, τὰ κόπτει εἰς μικρὰ τεμάχια καὶ τὰ πωλεῖ πρὸς ἐν φρ. τὴν λίτραν εἰς πενήκτων καταλυμάτων ἐνδεεῖς καπνιστὰς· πωλεῖ κομβολόγια καὶ ἀγιασμὸν παρὰ τὰς θύρας τῶν ἐκκλησιῶν, τῶν ὁποίων κατακλύζει τὸ περιστύλιον ἐν ἡμέραις γάμου ἢ θανάτου, γελόεσσαν ἢ κλαυθμῆρη περιβαλλομένη φυσιογνωμίαν ἀναλόγως τῆς περιστάσεως. Μὲ ὄντα νόθα καὶ ἀκάθαρτα μιγνυομένη εἰσδύει εἰς τὰς ζοφερά τῶν θεάτρων προπύλαια, ὡς σμήνος κατὰ τῶν ἐξερχομένων ἐπιπίπτουσα· παίζει μουσικὰ ὄργανα ἐν ταῖς ὁδοῖς· ἄδει ἐν τῇ αὐτῇ τῶν οἰκιῶν ἀλιεύει ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἀηλικίῳς Ἰταλοῦς παῖδας καὶ δι' αὐτῶν πλημμυρεῖ τὰς ὁδοὺς τῆς πρωτεύουσας, καὶ ἐνοικιάζει πρὸς τόσον καθ' ἐκάστην, μικρὰ παιδία, ἅτινα ἐκθέτει ἀναιδῶς ἐν τῇ δημοσίᾳ ὁδῷ, ἵνα προσελκύσῃ τῶν διερχομένων τὴν προσοχὴν.

Τὸ μᾶλλον ἀφόρητον τῆς ἐπαίτειας σχῆμα εἶνε ἐκεῖνο, ὅπερ περιβάλλονται οἱ ὑπόπτου ἠθικῆς βιομήχανοι, ὅσοι εἰσέρχονται εἰς τὰς οἰκίας, πένιας καὶ καλῆς διαγωγῆς πιστοποιητικὰ ἐπιδεικνύοντες. Οὗτοι εἶναι οἱ χεῖριστοι τῶν ἐπαίτων· εἶναι πολυάριθμοι· φαίνεται δ' ὅτι ἐκ συνειδήσεως διήρσαν τὸν Παρισινὸν λαὸν εἰς κατηγορίας διακεκριμένας, τὰς ὁποίας ἐξορύττουν, χωρὶς οὐδέποτε ὁ εἶς νὰ σφετερισθῇ τοῦ ἄλλου τὰ δικαιώματα. Τίς δὲν ἠξιώθη τῆς ἐπισκέψεως τοιούτων ἐν τῷ οἴκῳ του; Τίς δὲν παρετήρησε τὴν ἀδθάδη καὶ συγχρόνως ταπεινὴν φυσιογνωμίαν των, τὸ λιπαρὸν τῆς κόμης αὐτῶν, τὰ φορέματά των, ἅτινα ὑπὸ τὸ βρωμερὸν καὶ πεπαλαιωμένον αὐτῶν φέρουσιν ἔτι ἔχνη τινὰ κομψότητος; τίς δὲν εἶδε πόσον ἀνήσυχοι καὶ περιέργως τριγύρω

στρεφόμενοι καὶ τὰ πάντα ἐξετάζοντες εἶναι οἱ ὀφθαλμοὶ των; Τίς δὲν ἀπέστρεψε τέλος πάντων τὸ πρόσωπον, ἵνα ἀποφύγῃ τὴν οἰνοπνεύματος παγέαν δαμῆν ἐκπέμπουσαν ἀναπνοὴν των; Ἐχουσι τὴν ῥάχιν κυρτήν, τὴν φωνὴν κλαυθμῆρη, ἀπαριθμοῦν μὲ μεγάλην εὐγένειαν τὰ ὀνόματα ἀνθρώπων σημαίνοντων, οἵτινες εὐηρεστήθησαν νὰ τοὺς τιμήσωσι διὰ τῆς καλωσύνης των, καὶ σὲ παρακαλοῦν νὰ ὑπογράψῃς τὸ ὄνομά σου ἐπὶ τοῦ χαρτίου, ὅπερ σοὶ παρουσιάζουν, τὸ ὅποιον μῶλα ταῦτα καλῶς θέλεις πράξει μὴ ὑπογράφων, διότι θὰ χρησιμεύσῃ ὡς νέων θυμάτων στερεότυπος παγίς. Φθόνος, ἀκηδία ἢ ἄλλο τι ἀπόκρυφον ἐλάττωμα τοὺς ἔφερεν εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν· ἐπέζησε δ' ὅπωςδήποτε κεφάλαιόν τι ὑπερηφανίας ἐν αὐτοῖς· διὰ τοῦτο, ἀντὶ νὰ τείνωσιν ἐπαίτου χεῖρα ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν ὀδῶν, τὴν τείνουσιν ἐν τῷ δωματίῳ ἢ τῷ ἀντιθαλάμῳ. Ὅταν παρατηρήσῃ τις τὰς ρωμαλέας αὐτῶν χεῖρας, ἐννοεῖ ὅτι εἶναι ἱκαναὶ οὐ μόνον νὰ ρίψωσιν ἐν ταῖς θυλακίαις των τὸν ὄβολον τοῦ ἐνὸς ἢ τοῦ ἄλλου, οὐ μόνον νὰ φέρωσι μέχρι τῶν χειλέων τὸ ἐπὶ τῆς τραπέζης τῆς ἐν τῇ θύρᾳ τοῦ οἰνοπωλείου πλήρες οἴνου ἢ οἰνοπνεύματος ποτήριον, ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλο τι σπουδαιότερον, ν' ἀποσπάσωσιν ὅσον δίδεται ελαφρῶς τὸν κρίκον τῶν καλλιτέρων κεκλεισμένων κλειθρῶν. Ἄν τοῖς εἴπῃ τις ὅτι θὰ ζητήσῃ πληροφορίας περὶ αὐτῶν, ἀπομακρύνονται βεβαιούντες ὅτι τὸ παρελθόν των εἶναι τὸ ἐντιμότερον τῶν παρελθόντων· δὲν ἀναφαίνονται ἕως πλέον. Εἶναι τῷ ὄντι σπάνιον πολὺ νὰ μὴ ἔχωσιν ἐκκρεμεῖς τινὰς μετὰ τῆς ἀστυνομίας, μετὰ τοῦ πλημμελειοδικείου καὶ ἐνίοτε μετὰ τοῦ κακουργοδικείου αὐτοῦ, λογαριασμούς. Οἱ πονηρότεροι ἐξ αὐτῶν, ὅσοι ἔχουν λόγους ν' ἀποφεύγωσι τὰς ἐρωτήσεις, δὲν παρουσιάζονται καθόλου· γράφουν, ζητοῦν ὅσον εὐγενέστερον δίδεται τὴν ἐλεημοσύνην, καὶ σὲ παρακαλοῦν

νὰ τὴν ἀφήσῃ παρὰ τῷ θυρωρῷ, ὅπου θὰ ἐπανεέλθουν νὰ τὴν ζητήσωσιν.

Ἴνα συγκινήσωσι καλλίτερον τὰ θύματα των, περιβάλλονται τοὺς ἄλλοκοτέρους τῶν τίτλων ἐνίοτε. Ὑπάρχει τις ἐξ αὐτῶν, ἀρκετὰ γνωστὸς παρὰ τῷ φιλολογικῷ κόσμῳ τῶν Παρισίων ὁ ὅποιος, πραγματικῶς φέρων τὸ ὄνομα συγγραφέως ἀποθανόντος ἤδη, ὑπογράφει ἐν εἰδει πρωτοκόλλου, *Ποιητῆς καὶ Μέλους τῆς Φλοσαλιπτείου Ἀκαδημίας*. Εἶναι ἄνθρωπος πεντηκονταετής, ἀρκετὰ ζωηρός, ὅστις ἐδύνατο κάλλιστα ἐργαζόμενος νὰ κερδήσῃ τὸν ἄρτον τοῦ προτιμᾶ ὅμως νὰ ζῆ διὰ τῆς ἐλεημοσύνης, τρεφόμενος συγχρόνως καὶ ὑπὸ τῆς μητρὸς του, δυστυχῶς γραίας ἐβδομηκοντα καὶ ὀκτῶ ἐτῶν, ἧτις ἐν πάσῃ τοῦ ἔτους ἐποχῇ, καὶ ἐν μέσῳ τοῦ φλογερωτέρου καύσωνος, περιέρχεται πωλοῦσα ἐδώδιμα εἶδη, ὁσάκις οἱ σωματικοὶ αὐτῆς πίνουσι τὴν τὸ ἐπιτρέπουσιν.

Ἄλλοτε, ἀνεκτικώτερα ἢ σήμερον ἡ Κυβέρνησις, ἄφινε τοὺς ἀναπήρους νὰ περιέρχωνται ἐλευθέρως ἐν ταῖς ὁδοῖς· ἐνδον ξυλίνων καθῶνων ἔρποντες καὶ ὑποπηδῶντες, ὁμοιάζον πρὸς πληγωμένους καρκίνους· οἱ χειρόχωλοι κατήνων νὰ θέσωσιν ὑπ' αὐτὴν σχεδὸν τὴν ρίνα τῶν διαβαινόντων τὴν ἠκρωτηριασμένην χεῖρά των· εἰς τερατόμορφος ἄνθρωπος ἦτο τύχη ἀληθῆς, κεφάλαιον ἔντοκον, τακτικὸν ἐτήσιον ἀποφέρων εἰσόδημα. Συνήγαγον κατόπιν ὅλα τὰ ἄθλια ταῦτα ὄντα καὶ τὰ διένειμον μετὰξὺ διαφόρων φιλανθρωπικῶν καταστημάτων· ἀλλ' οἱ ἀπλῶς ἀσθενοὺς κράσεως καὶ πρὸς πᾶσαν ἐργασίαν ἀνίκανοι οὐδέποτε ἠθέλησαν νὰ εἰσέλθωσιν ἐντὸς καταστημάτων τοιούτων, ἐξακολουθοῦν νὰ λυμαινῶνται τὰς ὁδοὺς, γνωρίζουσι τὴν μέθοδον νὰ ἐλκῶσι πρὸς αὐτοὺς τὸν ὄβολον ἐκάστου χωρὶς ποτὲ νὰ τὸν ζητήσωσι καὶ διακρίνονται περὶ τὸ ἐξαπατᾶν τῶν ἀστυνομικῶν κλητῶν τὴν ἐπιτήρησιν. Ἐν ἀπλοῦν ἰκετευτικὸν βλέμμα, μία λέξις χαμηλῇ τῇ φωνῇ ψιθυρίζο-

μένη, ἐν παρακλητικὸν τῆς χειρὸς κίνημα τοῖς ἀρκοῦσιν· οὐδὲν ἐζήτησαν· δὲν δύναται ὁμως καὶ ν' ἀποβάλλωσιν ὅτι τοῖς προσφέρει· παρῆλθε δ' ὁ καιρὸς καθ' ὃν ἐτιμῶρον τοὺς ποιοῦντας τὴν ἐλεημοσύνην. Εἰς τοιοῦτος ἀνάπηρος, ἐπὶ τοῦ παροδίου τῆς ὁδοῦ Σοασὲλ ἐκλέξας τὸν τακτικὸν αὐτοῦ σταθμὸν, εἶχεν εἰς τοὺς περὶ δρόμους θεθεμένους κατασκόπους καὶ τοὺς ἐπλήρονον, ἵνα τὸν εἰδοποιῶσι περὶ τῆς ἀφίξεως ἀστυνομικῶν κλητῆρων. Ὁ ἐπιτηδεύτερος ἐπαίτης, τὸν ὅποιον ἐγνώρισα, οὐδέποτε ζητῶν καὶ ὁμως καλλίτερον παντὸς ἄλλου ἐξασκῶν τὴν βιομηχανίαν του, εὐρίσκειται πρὸ καιροῦ ἐν Παρισίοις. Εἶναι φιλάσθενος καὶ μετὰ μεγάλου κόπου κινεῖ τὰ μέλη του. Ἐκλέγει τὴν στιγμήν, καθ' ἣν τὸ *Boulevard* τῶν Ἰταλῶν βρῖθει κόσμου, πρὸς περίπατον ἐξερχομένου, καθ' ἣν ἡ ὁδὸς Βιβιὲν γέμει ἀνθρώπων ἐκ τοῦ χρηματιστηρίου ἐξερχομένων· παρὰ τὰ μικρὰ ἐργαστήρια βαδίζων καὶ ἐπὶ ράβδου σπτηριζόμενος, μετὰ μεγάλου κόπου, σωματικῶν ἀλγηδόνων καὶ διακεκομμένων στεναγμῶν προχωρῶν, μιγνύεται μετὰ τοῦ πλήθους, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντοτε ἀτενίζων, κρύπτων δ' αὐτοὺς ὀπισθεν μεγάλων δίοπτρων καὶ οὐδένα παρατηρῶν· μὲ τὴν μεγαλύτεραν πονηρίαν, ὡσάντις πρόκειται νὰ διαβῇ ὁδὸν τινα, παρακαλεῖ τὸν πρῶτον τυχόντα ἀστυνομικὸν κλητῆρα νὰ τῷ δώσῃ τὴν χεῖρα. Ἐλευθέρως τὴν ὄψιν, ἔχει πάντοτε τὴν ἀριστερὰν χεῖρα ἡμιανεωγμένην καὶ ἀμελῶς τεταμένην· ἐν αὐτῇ κρυφίῳ τῷ τρόπῳ οἱ διαβαίνοντες ἀφίνουσαν σολδία τινα, ἀπὸτε καὶ νομίσματα ἀργυρᾶ· σολδία δὲ ἢ ἀργυρᾶ νομίσματα μετ' ἀπιστεῦτος ταχύτητος γίνονται ἀφαντα ἐντὸς τῶν θυλακείων του. Εἶναι διδάσκαλος ἀληθῆς περὶ τὴν ἐξάσκησιν τῆς τέχνης. Λάβε τὴν ὑπομονὴν νὰ τὸν παρακολουθήσῃ καὶ θὰ τὸν ἴδῃς εἰσερχόμενον κάτωθεν σκοτεινῆς τινος θύρας, ἐν ἐρήμῳ τινι ὁδῷ, μετρῶντα τῆς ἡμέρας τὴν εἰσπραξίν, ὅταν δὲ τῷ φανῇ ὁ-

πασοῦν ἀρκετῇ, περιβαλλόμενον ἔκφρασιν ἥττον ὀδυνηρὰν καὶ ἀναβαίνοντα ἐπὶ παντοφορείου, ὅπερ θέλει τὸν μεταφέρει μέχρι τοῦ προαστείου Σαιν Μαρτὲν, ἐνθα κατοικεῖ.

Ἄν θελήσῃ τις νὰ λάβῃ πληροφορίας περὶ τοῦ ἀνθρώπου τούτου, ἰδοὺ τί θὰ μάθῃ. Ὁ περὶ τὸ ἐπατεῖν διδάσκαλος οὗτος εἶναι Βαυαρὸς ἀπειθῆς στρατιώτης, ἐν Γαλλίᾳ καταφυγὸν καὶ ἐν Ἀλγερίᾳ ὡς ξένος ὑπηρετήσας εἰς τὸν στρατόν. Μονομαχῆσας ἐν Βόνῃ τῆς Ἀφρικῆς, ἐπληρώθη ὡς ἐκ τῆς πληγῆς δὲ ταύτης χωλαίνει καὶ σήμερον ἐτι. Ἐπανελθὼν ἐν Παρισίοις συνελήφθη τῇ 31 Αὐγούστου 1838 ἐπὶ κλοπῇ διὰ ψευδοκλειδῶν. Τὴν 22 Ὀκτωβρίου τοῦ ἰδίου ἔτους ἐλευθεροῦται, τὴν δὲ 31 Μαρτίου 1839 συλλαμβάνεται ἐκ νέου ἐπὶ κλοπῇ ὀρολογίου. Τὴν 16 Δεκεμβρίου ἐξέρχεται τῶν φυλακῶν, τὴν δὲ 16 Ὀκτωβρίου 1840 συλλαμβάνεται πάλιν ὡς κλέπτης ἄρτου. *Εἶναι ἡ τέχνη του αὐτῇ*, ἔλεγον οἱ βλέποντες αὐτὸν ἀπαγόμενον ἐν φυλακῇ. Ἐξέρχεται ἐκ νέου τῆς φυλακῆς, τὴν δὲ 14 Ἀπριλίου 1841 φυλακίζεται πάλιν ἐπὶ κλοπῇ καὶ ἀπολυθεὶς εἰσερχεται ἐκ νέου ἐν αὐτῇ τὴν 6 Φεβρουαρίου 1847. Ἐπὶ τέλους τὴν 26 Φεβρουαρίου 1849 ἀπαντᾷ ἀρχαίαν τινα ἐταίραν του, μετ' ἧς ὁμως αἱ σχέσεις του δὲν διήλθον μέχρι τέλους ἐν ἀρμονίᾳ, διότι ἀφοῦ καθ' ἑκάστην σχεδὸν τὴν ἑδερὰ, τὴν κλέπτει καὶ ἐπὶ τέλους. Τὸν ἐξορίζουν τῆς Γαλλίας, ἀλλ' ἐπιστρέφει κατὰ τὸ 1852. Τὸν συλλαμβάνουν ἐπὶ ἐπατεῖᾳ καὶ τὸν διευθύνουν εἰς Βολωνίαν, ἵνα τὸν ἀποπέμψωσιν εἰς Ἀγγλίαν ἐκεῖθεν. Ἄλλ' ἠδοναί τινες Παρισίαι, οὐχὶ τόσον δυσάποκτητοι, τὸν ἐλύουσαν καὶ ἐπανέρχεται ἐκ νέου ἐν τῇ πρωτεύουσῃ. Συλληφθεὶς τὴν 20 Μαΐου 1855 ἐπὶ ἀπειθείᾳ εἰς τοὺς νόμους, καταδικάζεται εἰς τρίμηνον φυλάκισιν. Τὸν ἐξορίζουν μετὰ ταῦτα, ἀλλ' ὑπόσχεται ὅτι δὲν θέλει τοῦ λοιποῦ ἐπατεῖσαι, καὶ στέργουν νὰ τὸν ἀφήσωσιν ἐπὶ τῇ ὑπο-

σχέσει ταύτῃ. Καὶ πραγματικῶς διετήρησεν ἔκτοτε τὸν λόγον του· δὲν τείνει τὴν χεῖρα, δέχεται ὁμως ὅτι οἱ διερχόμενοι θέσωσιν ἐν αὐτῇ. Εἶναι τέλος πάντων ἀνίκανος σωματικῶς, μὴ δυνάμενος νὰ ἐργασθῇ, καὶ δικαιοῦμενος ἐκ τούτου ν' ἀπειθῆνῃ εἰς τοῦ ἐνὸς ἢ τοῦ ἄλλου τὸ ἔλεος; Καθόλου. Γνωρίζει τὴν ραπτικήν, καὶ ἀρκετὰ καλὰ μάλιστα, ἔχει δύο ἐξαιρετοὺς χεῖρας, ἀλλ' εὐρίσκει μᾶλλον κερδοφόρον καὶ ἥττον ἐπίπονον τὸ μέσον, δι' οὗ ἀπατᾷ τοὺς ἐλεήμονας διαβάτας.

Ἄν τοσοῦτον λεπτομερῶς διηγήθην τοῦ βίου τοῦ ὑποκειμένου τούτου τὰ καθέκαστα, τὰ διηγήθην διότι δὲν εἶναι ὁ μόνος, ἐφ' οὗ ἢ ἀπαντήσῃ τις τοιαῦτα παράδοξα· ἀδιστακτῶς δὲ φρονῶ ὅτι ἐπὶ ἑκατὸν ἐπαίτων οὔτε εἰς ὑπάρχει ἀξίος ἐλέους πραγματικῶς. Δὲν γνωρίζουν ἄλλως τε διὰ τί τοὺς καταδιώκουν καὶ εἶναι δυσχερέστατον, ἂν ὄχι ἀδύνατον, νὰ τοῖς δώσῃς νὰ ἐνοήσωσιν ὅτι πράττουν ἔγκλημα ὑπὸ τοῦ νόμου προβλεπόμενον καὶ τιμωρούμενον. Καὶ ἐν τοσοῦτω σπανιώτατα, οὐδέποτε σχεδὸν, ὁ ἐν Παρισίοις ἐπαίτης ἀναγκάζεται νὰ κοιμηθῇ ἐν ὑπαίθρῳ, διότι ὑπάρχουσιν ἐννεα μεγάλαι καὶ διὰ τῶν ἀναγκαιῶν ἐπίπλων διευθετημέναι οἰκοδομαί, ἐνθα πληρώνοντες σολδία τινα οἱ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας σωματικὴν βλάβην προσποιήθεντες, ὑπάγουν νὰ ἴσυχάσωσι τὸ ἑσπέρας.

Ἰπάρχει ἄλλη τις κατηγορία ἐπαίτων, πολλῶ μᾶλλον τῶν ἄλλων περιεργος, ἐννοῶ τοὺς τυφλοὺς ἢ τοὐλάχιστον τοὺς διὰ τοῦ στῆθους (*bella-dona*) ἐπιχρίοντας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, ἵνα φαίνωνται τυφλοί. Ὅλοι ἐν γένει οἱ Παρισίνοι φρονοῦσιν ὅτι οἱ τυφλοὶ ἐπαίται εἶναι καὶ οἱ πλουσιώτεροι τῶν ἄλλων, ἑκατομμυριοῦχοι, λέγουν, πολλάκις. Ἄλλοτε ἀπέναντι τοῦ ξενοδοχείου Γοντῶ ἐστάθμευε πτωχὸς ἐπαίτης συνοδευόμενος καὶ ὑπὸ σκύλου. Καθ' ἑκάστην ἤρχετο καὶ ἀνεχώρει κατὰ τὰς ἰδίας τακτικῶς ὥρας· ἐπὶ καθέδρας λυγίζουσας καθήμενος, μὲ

τὴν κεφαλὴν διὰ σκούφου μαλλίνου κατὰ καλυμμένην, μὲ τὸ σῶμα σκεπασμένον δι' ὑπερμεγέθους ἐπανωφορίου, ἐπτὰ ἔχοντος περιλαίμια, ὕψωνε πρὸς τὸν οὐρανὸν ὀφθαλμοὺς γαλακτώδεις, ἀνευ ἐκφράσεως καὶ βλέμματος, ἀπὸ καιροῦ δ' εἰς ἄλλον ἔσειε κουτίον ἐκ λευκοσιδήρου μεταξὺ τῶν χειρῶν του. Περὶ τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ διέτρεχε φήμη ἐν τῇ συνοικίᾳ ὅτι εἶχε δώσει 300,000 φρ. πρῶτα εἰς τὴν θυγατέρα του, ὑπανδρευθεῖσαν συμβολαιογράφον, καὶ ὅτι πολλάκις τὸν εἶδαν τὸ ἑσπέρας ἐν θεωρείῳ πρώτης τάξεως τοῦ μεγαλειτέρου τῶν Παρισίων θεάτρου, ἐνθα μετέβαινε διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀμάξης. Μοι φαίνεται ὅτι τὰ διαθρυλλούμενα ταῦτα δὲν εἶναι καὶ τινος ὑπερβολῆς ἀμικτα· ὅπως δὲ ὁμως τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι οἱ τυφλοὶ ἐπαίται δὲν μένουσαν καθόλου παραπονοῦμενοι ἐκ τῆς τέχνης των. Ὅτι ἀποδεικνύει ἰδίως τοῦτο, εἶναι ὅτι εἰσὶν γαμβροὶ λίαν ἐπιζήτητοι ἐκ μέρους νέων ἐργατιῶν, αἵτινες εὐρίσκουσι παρ' αὐτοῖς βίον ἀφθονον, συγχρόνως δὲ καὶ ἐπαγρύπνησιν πολὺ ὀλίγην.

Ὄρθιοι ἢ καὶ γονυπετεῖς κάποτε παρὰ τῶν οἰκιῶν τὰς θύρας, φροντίζοντες μάλιστα ἐνίοτε καὶ νὰ προφυλάττωσι φρονίμως τοὺς ὀφθαλμοὺς των ὑπὸ χρωματισμένα δίοπτρα οἱ τυφλοὶ, φέρουσιν ἐν γένει ἐπὶ τοῦ στήθους πίνακα ἀναφέροντα τὸ δυστύχημα, συνεπεῖα τοῦ ὁποῖου ἀπώλεσαν τὸ φῶς ἢ καὶ ἀπλῶς ἐπιγραφὴν τινα ἐφελεύουσαν τῶν διαβαινόντων τὴν προσοχὴν· *Ar ergo d'er se βλέπω, se βλέπει ὁ Θεός.* Ἀνέγνω καὶ ἐνθυμούμαι ἐτι τὴν ἀκόλουθον, *Ἄτυχος καὶ εἰς ἐσχάτην ἐρδεῖαν περιελθὼν*· *λυπήθητι τὸν ἀπολέσαντα καὶ τῶν δύο ὀφθαλμῶν του τὸ φῶς!* Οἱ εὐτυχέστεροι εἶναι ὅσοι κατέσχον ἐπὶ γεφύρας θέσιν τινα, τὴν ὁποίαν οὐδεὶς ἔργεται νὰ τοῖς διαφιλονεικήσῃ· αὐτοὶ παιανίζουσι μουσικὰ ὄργανα καὶ πολλάκις ἀθροίζουσιν ἱκανὸν ἀκροατήριον τριγύρω των. Διαρκουσῶν δὲ τῶν μεσολαβουσῶν καταπαύσεων τῆς παραστάσεως,

οἱ Ἀπόλλωνες οὗτοι τῆς τυφλότητος, ἀρχονται μεταξύ των ὑβρίζοντες. Διηρχόμεν ἡμέραν τινα μίαν τοιαύτην γέφυραν, καὶ βλέπω γυναῖκα, μίαν καλὴν καὶ ἀγαθὴν γραῖαν ὑπέρβριαν, φέρουσαν τὸ γεῦμα πρὸς ἓνα τῶν τοιοῦτων τυφλῶν τοῦ ἔθεσε μεταξύ τῶν χειρῶν κώθωνα ἐκ λευκοσιδήρου, τὸν ὅποιον ἐν ριπῇ ὀφθαλμοῦ ἤνοιξε τὸν ὠσφράνθη ἀμέσως. — Τί εἶναι πάλιν αὐτὸ; λέγει τῇ γυναικί. — Πρόβατον μὲ μπιζέλια. — Ὡ τὸν διάβολον καὶ σὺ καὶ τὸ πρόβατόν σου ἤξεύρεις ὅτι τὸ βόδιον κρέας μόνον μοῦ ἀρέσει! — Ἐκράτησα τὴν ἐλεημοσύνην, ἦν ἡμῶν ἔτοιμος νὰ τῷ δώσω, διὰ κρεῖττονας περιστάσεις φυλάζας αὐτήν. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι καὶ ἐν ἐκθέσει τῆς ἀστυνομίας, 17 Σεπτεμβρίου 1853 ἡμερομηνίαν φερούση, ἀνέγνων τὰ ἀκόλουθα, « Τυφλοὶ ἐπαῖται ἔρχονται τὸ θέρος ἐν Παρισίοις καὶ ἐπιστρέφουν τὸν χειμῶνα παρ' αὐτοῖς μὲ πλήρη τὰ βαλάντια. »

Ὅλοι οὗτοι, περὶ ὧν ἄχρι τοῦδε ὠμίλησα, ἔχουσι πρόχειρον ἀπέναντι τῆς ἀστυνομίας πρόσφασιν, τὸ σωματικῶς ἀνίκανον αὐτῶν. Διὸ, καὶ τοὶ ἡ ἐπαίται εἶναι ἀπηγορευμένη ἐν Παρισίοις, τοὺς τοιοῦτους κατὰ μέγα μέρος τοὺς ἀνέχονται ἄλλως τε δὲ καὶ οἱ ἐπαῖται αὐτοὶ, ὁσάκις ἡ Ἀρχὴ θελήσῃ νὰ μεταχειρισθῇ τὴν βίαν κατ' αὐτῶν, γινώσκουσι κάλλιστα τὴν μέθοδον διὰ κλαυθμυρισμῶν καὶ ἱερεμιάδων νὰ προκαλῶσι τοῦ κοινοῦ τὴν ἐπέμβασιν. Πολλάκις κινδυνεύοντες νὰ συλληφθῶσι καὶ βλέποντες ὅτι δὲν θέλουσι δυνηθῆναι νὰ διαφύγῃσι τοὺς κατόπιν αὐτῶν τρέχοντας ἀστυνομικοὺς κλητῆρας, πίπτουσι χαμαὶ, ὡς ὑπὸ ἀνυπερβλήτου ἐξασθενήσεως δυνάμεων καταληφθέντες τοὺς σηκόνουν οἱ διαβαίνοντες, ἀλλὰ δὲν δύνανται πλέον νὰ περιπατήσωσι σύρονται καὶ τὸ πλῆθος ἐν τοσοῦτῳ τοὺς περικυκλῶναι συγκινεῖται ἐπὶ τοιαύτῃ θηριωδίᾳ ἐκ μέρους τῶν κλητῆρων, τοὺς ἐπιπλήττει διὰ τὸ βάρβαρον τῶν τρόπων τῶν καὶ ρίπτει σωρὸν νομισμάτων εἰς τὸν δυστυχῆ, τὸν ὅποιον θέλουν ν' ἀπαγάγωσιν. Ἄλλ' ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι κατηγορίαι ἐ-

παιτῶν, ἦττον δυστυχῶν μάλιστα διότι ἐφοδιασμένοι μὲ ἀστυνομικὴν ἀδειαν πρὸς ἐξάσκησιν ἐπαγγελματῶν τινῶν, τῶν ὁποίων κατ' ἐπιφάνειαν μόνον κάμουν χρήσιν, ὅπως ἀποκρύψωσι τὸ κύριον αὐτῶν τῆς ἐπαίτειας ἐπάγγελμα, δὲν ἔχουν νὰ φοβηθῶσι τὴν ἐλαχίστην καταδίωξιν. εἶναι οἱ θαυματοποιοὶ, οἱ ὄργανοπαίχται, οἱ τραγωδισταὶ καὶ οἱ περιφερόμενοι μουσικοὶ, ὅλοι πολυάριθμοι, καίτοι ἡ Ἀστυνομία φαίνεται δυσχερῆς περὶ τὸ ἐκδίδειν τοιοῦτου εἶδους ἀδείας.

Γ'

Ὅλοι αἱ ἀνωτέρω κλάσεις καθιδρύνοντο ἄλλοτε ἐλευθέρως πανταχοῦ, ἐπὶ τῶν πλατειῶν, εἰς τοὺς δημοσίους περιπάτους, ἐν ταῖς ὁδοῖς, καὶ ἐνθυμοῦμαι κάλλιστα ὅτι εἶδον ἐπὶ κωλοβάθρων καθημένους θαυματοποιούς καὶ διὰ τῶν κεντρικωτέρων ὁδῶν περιάγοντας καμήλους, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐκάθηντο. Ὁ δημοσίος δρόμος ἦτο ὅλος ἰδικὸς τῶν πολλὰκις δὲ οἱ διερχόμενοι, καὶ ἔμαζαι μεταξύ αὐτῶν, ἠναγκάζοντο ν' ἀλλάζωσι διεύθυνσιν, ἀπαντῶντες πλῆθος κεχνητότων, περικυκλούντων θαυματοποιῶν ἢ αἰοδόν τινα. Καίτοι πολλάκις ἡ Κυβέρνησις ἀπειράθη νὰ θέσῃ τέρμα εἰς τοιαύτην ἀνώμαλον κατάστασιν, μόλις κατὰ τὸ 1863 τὸ κατώρθωσεν. Ὄρισαν ὅτι, ἵνα ἐξασκῆ τις ἐν τῶν ἀνωτέρω ἐπαγγελματῶν, ὀφείλει νὰ ἐφοδιασθῇ μὲ τὴν ἐπὶ τούτῳ ἀδειαν, νὰ εἶναι Γάλλος, νὰ κατοικῆ πρὸ ἐνὸς ἔτους ἐν τῷ κύκλῳ τῆς Νομαρχίας, παρ' ἧς θὰ ζητήσῃ τὴν ἀδειαν, καὶ νὰ παρέχῃ ἠθικὰ ἐγγύρια ἀπέναντι τῆς ἀρχῆς. Αἱ ἀδείαι αὗται ἀνανεοῦνται καθ' ἐκάστην τριμηνίαν. ὀφείλει δὲ νὰ φέρῃ ἐπ' αὐτοῦ καὶ εἶδος τι νομισματοσήμου τῆς Ἀρχῆς. Τοῖς ἀπαγορεύεται νὰ συνοδεύωνται ὑπὸ παιδίων μὴ συμπληρωσάντων τὸ δέκατον ἔκτον ἔτος, νὰ δαειζῶσιν εἰς ἄλλον τὸ νομισματοσήμον των, νὰ προλέγῃσι τὸ μέλλον, νὰ ἐξηγῶσι τὰ ὄνειρα,

ἐν οὐδεμιᾷ δὲ περιπτώσει νὰ ἐξασκῶσιν ὀδοντοῖατροῦ ἢ τυλιατροῦ ἐπάγγελμα. Καίτοι τετρακοσίας μόνον ἀδείας ἔχει ἡ Ἀρχὴ παραχωρημένας εἰς τοιοῦτου εἶδους βιομηχάνους, ἀνὰ 100 εἰς ἐκάστην τῶν ἄνω τεσσάρων κατηγοριῶν, ὁ πραγματικῶς τῶν ἐξασκούντων τὸ ἐπάγγελμα ἀριθμὸς εἶναι πολὺ ὑπέρτερος ἵνα πεισθῇ τις περὶ τούτου, ἀρκεῖ νὰ ρίψῃ βλέμμα ἐπὶ τῶν αὐλῶν τῶν οἰκιῶν καὶ ἐντὸς τῶν τοῦ κατωτάτου ὄχλου καφενεῖων. Ἄλλ' ἐνταῦθα πρόκειται περὶ βιομηχανίας ἰδιαιτέρως ἐξασκουμένης καὶ οὐδεὶς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐμποδίσῃ ἰδιοκτῆτην ἢ κύριον καφενεῖου ἀπὸ τοῦ νὰ ἀφήσῃ νὰ εἰσέρχωνται μουσικοὶ καὶ θαυματοποιοὶ παρ' αὐτῶ.

Μεταξὺ τῶν διασημοτέρων θαυματοποιῶν ὑπάρχει ὁ μέχρι πρὸ δεκαετίας ἐν Παρισίοις ἐξασκῆσας τὸ ἐπάγγελμα τοῦτο Πραδιὲ ὁ ραβδόχοχος. Ὑπέρβητος ἄλλοτε οἰνοπωλείου, ἐν μιᾷ τῶν χειροτέρων ὁδῶν τῶν Παρισίων εὐρισκομένου, καὶ ἠναγκασμένος συχνάκις νὰ κενόνῃ τὸ καφενεῖον, οὕτινος ἦτο φύλαξ, κατώρθωσε νὰ παίξῃ τὴν ράβδον, ὅσον οὐδεὶς ἄλλος. Ἐννοῦμενος ὑπὸ προσώπου ὑψηλῆς περιωπῆς, ἀπῆλυσσε κυβερνητικὴν ἀδειαν ἵνα μετέρχεται πανταχοῦ τῆς Γαλλίας τὴν τέχνην του. Θρασύς, θρασύτατος ἀπέναντι τοῦ κοινοῦ, τῷ ἐπέβλεπεν οἰανδήποτε ἀμοιβὴν ἤθελεν, ἄλλως ἔμενεν ἀκίνητος, τὰς ράβδους κρατῶν εἰς χεῖρας, γελῶν καὶ σκώπτων τοὺς βλέποντας αὐτόν. Ἦτο ἄριστος περὶ τὴν τέχνην αἱ ράβδοι ἐπέτων μεταξύ τῶν χειρῶν του μικρόσωμος, ὑγιεῖς κράσεως, κυριῶς ὀλίγον, ἀναιδῆς τοὺς τρόπους, ταπεινὸς ἀπέναντι τῶν ἀρχῶν, αὐθαδέστατος δ' ἀπέναντι τοῦ κοινοῦ. Τὸν ἔλεγον τόσον εὐλαθεῖ, ὥστε φήμῃ ἐκυκλοφορεῖ ὅτι δύο φράγκα μόνον καθ' ἐκάστην κρατῶν δι' ἑαυτὸν ἐξ ὧν εἰσέπραττε, διένεμε τὰ ἐπίλοιπα μεταξύ τῶν ἐκκλησιῶν μῦθοι, τοὺς ὁποίους πάντοτε τὸ κοινὸν ἀγαπᾷ νὰ διαδίδῃ περὶ τῶν τοιοῦτων. Ἦτο ἔγγαμος, ἔζη λιτῶς καὶ ἀνέτρεφε δύο τέκνα διὰ τοῦ προϊόντος τῆς βιομη-

χανίας του. Κατὰ τὴν ἐπανάστασιν μῆλον τοῦτο τοῦ 1848 ἐδίδεν ἀπαξ τῆς ἑβδομάδος εἰς ἀπόρους καὶ ἀνευ ἐργασίας ἐργάτας τὸ ἡμισυ τῶν κερδῶν του. Ἀπέθανε τῷ 1864.

Ἐκ δὲ τῶν νῦν ἐξορυττόντων τοὺς Παρισίους θαυματοποιῶν διαπρέπουσιν οἱ ἐξῆς ὁ ἄγγριος εἰς τὸν ὅποιον οἱ Ἴνκας ἐπώλησαν ἐν Ἀφρικῇ τὸ ἀπόκρυφον τῆς ἀδαμαντίνης ζύμης τῶν Ἀράβων, δι' ἧς δύναται τις νὰ κόψῃ τὰ μαχαίρια καὶ τὰ ξυράφια εἰς γέρον, δεικνύων λευκὸν σπλῆνα καὶ διὰ τοῦ σπουδαιότερου τρόπου ἐξηγῶν, ὅτι εἶναι ἡ θήλεια τοῦ θαλασσίου χοιριδίου, τὴν ὁποίαν εἰς μάτην οἱ διασημοτέροι φυσιολόγοι μέχρι τοῦδε ἐζήτησαν ὁ πατὴρ τῶν ἐργατῶν, φυσιογνωμία ἀλλόκοτος, πωλῶν μοναδικόν τι βάλαμον, δι' οὗ ἐθεράπευσε τὴν πληγὴν, ἣν εἶχε λάθει ὁ Ναπολέων ἐν Ρατισβόννῃ εἰς ἄλ, λος, ὁ ἐπιλεγόμενος Ἀνθρωπος τοῦ Ἀνῶν εὐγενεῖς τρόπους ἐπαγγελλόμενος καὶ διὰ διαφόρων ζυγίων ἐνεργῶν τὰ θαύματά του τέλος τόσοι καὶ τόσοι ἄλλοι ἐξορυττοντες τὴν μωροπιστίαν τοῦ Παρισίου κόσμου. Δὲν δύνανται ν' ἀρχίσωσι τὰς παραστάσεις των, ὅπως μεθ' ὑπερηφανίας τὰς ἀποκαλοῦσι, πρὸ τῆς ἐγδοῦς ἐωθινῆς ὥρας, οὔτε νὰ τὰς παρατείνωσι μετὰ τὴν ἕκτην τὸν χειμῶνα καὶ ἐννάτην τὸ θέρος ὥραν. Τὰ τριγύρω καφενεῖα καὶ ἄλλα καταγώγια κρατοῦσιν ἀκριβῆ συνήθως λ)μὸν τοῦ ποσοῦ, εἰς ὅπερ ἀνήλθον τῆς ἡμέρας τῶν θαυματοποιῶν τούτων αἱ εἰσπράξεις.

Ἡ ὄργανοπαικτικὴ κατῆλθε πολὺ. Ἄλλοτε ἡ ὁδὸς ὅλη τῇ ἀνῆκε σχεδὸν ὁ ὄργανοπαικτικῆς ἴστατο κάτωθεν τοῦ τυχόντος παραθύρου, ἀλέθων τὰς ᾠδὰς του, ὅπως ἔλεγον συχνάκις συναδεύετο ὑπὸ γυναικῶν μετρημισμένων εἰς ἄνδρας ἢ εἰς σχοινοβάτας, αἵτινες ἤδον, μυρίας ἀλλοκότους ποιῶσαι χειρονομίας. Τοιοῦτός τις, Μαρκήσιος ἐπικαλούμενος ὡς ἐκ τῆς ἐνδυμασίας του, διέπρεψε κατὰ τὸ 1830 καὶ κατέλιπε ζωηρὰς ἀναμνήσεις

μεταξὺ τοῦ Παρισινοῦ λαοῦ. Ἰσχνὸς μάλ-
λον, ἐλαφρὸς, εὐκίνητος ὅσον δίδεται,
ἦτο πεντηκονταετής· ἐξείχεν εἰς τὸ ρίπτειν
ἐν ἀνοικτῷ παραθύρῳ τετάρτης ἢ πέμπτης
ὄροφης δίφραγκον τετυλιγμένον ἔνδον χαρ-
τίου, διάφορα ἄσματα περιέχοντος· τῷ
ἐπέστρεφον διπλάσιον ποτὸν διὰ τοῦ
αὐτοῦ μέσου. Ἐλεγον ὅτι ἀπετέλει μέρος
τῆς μυστικῆς ἀστυνομίας, τῇ ὁποίᾳ εἶχε
πολλαχῶς καὶ σπουδαίως ἀποκαταστῆ
ὠφέλιμος. Ἡ ἀλήθεια, μυστηριωδέστερα
ἔτι, εἶναι ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ὅστις
διέτρεχε τὰς ὁδοὺς τῶν Παρισίων περι-
βεβλημένοι φορέματα διὰ κέγχρων χρυ-
σῶν πεποικιλμένα, μὲ ἐπενδύτην διάχρυ-
σον, μὲ βαμβάκηρὰς περικνημίδας ὡς τὴν
χιόνα λευκάς, μὲ τὴν κόμην ἡγεμονικῶ
τῷ τρόπῳ διαπτετασμένην, ἦτο ἀρχαῖος τις
καμινάπτης, τρομερὰ κακουργήματα φέ-
ρων ἐπὶ τῆς χάριτος. Ἐθεωρεῖτο πλού-
σιος· νομίζω δ' ὅτι ἐπὶ τέλους ἐδολοφο-
νήθη.

Ἐν ὄργανον, νέον μὲν, πληρόνεται 400
ἕως 500 φράγκα μεταχειρισμένον δὲ, 100
ἢ 150· κεφάλαιον ἄξιον λόγου, ὅπερ ὀ-
λίγιστοι τῶν δυστυχῶν αὐτῶν δύνανται
νὰ διαθέσωσιν. Ἐνοικιάζουσι λοιπὸν τοι-
αῦτα, βαρύνοντες οὕτω διὰ σχετικῶς με-
γάλῃς δαπάνης τὸν προὑπολογισμὸν τῶν
ἐν μικρὸν ὄργανον, δυνάμενον νὰ φερθῆ εὐκό-
λως ἐπ' ὤμων, ἐνοικιάζεται ἀπὸ ἡμίσεως
μέχρι ἐνὸς φράγκου καθ' ἑκάστην τὰ με-
γάλα καὶ περιφθόρα ἐκεῖνα τῆς Κρεμόνης ὄρ-
γανα, ὀρχήστραν πλήρη σχεδὸν ἀποτελοῦν-
τα, ἐνοικιάζονται ἀνὰ 10 φρ. καθ' ἑκάστην,
πρὸς ταῦτα δὲ πληρῶνουσιν καὶ δύο φρ. τῷ
φέροντι αὐτὰ.

Οἱ τοιαῦτα περιφέροντες εἰσπράττουν
στρογγύλα πολλάκις ποσὰ καὶ ἐπανέρ-
χονται συχνάκις τὸ ἐσπέρας οἴκαδε μὲ
πεντήκοντα φράγκων καθαρὸν ἡμερήσιον
κέρδος. Οἱ παιανίζοντες τὰ μικρὰ ὄργανα
ἐπεδίδοντο συγχρόνως καὶ εἰς λαθρεμ-
πορίας πολλάκις· ἐξερχόμενοι τῆς πόλεως
καὶ ἐν τοῖς καφενείοις τῶν περιχώρων τῶν
Παρισίων παιανίζοντες, ἐπανήρχοντο ἐν τῇ

πόλει, κρύπτοντες οἴνοπνεύματα καὶ ἄλ-
λα παρόμοια εἶδη ἐντὸς τοῦ ὄργανου τῶν,
ἵνα μὴ ὑποβληθῶσιν εἰς δημοτικὸν δι-
καίωμα. Πολλοὶ τούτων, ὑπὸ συναδέλφων
τῶν πάλιν καταγγελθέντες, συνελήφθη-
σαν καὶ ἐνώπιον τῆς δικαστικῆς ἀρχῆς
ἔδωκαν λόγον τοῦ πρὸς τὰς ἐλευθέρους
συναλλαγὰς τοιοῦτου ἔρωτός των.

Ἐπειδὴ περὶ μουσικῶν ὁ λόγος, μὴ
λησμονήσωμεν καὶ ἕτερόν τινα, ὀρχή-
στραν ἐπιλεγόμενον, φέροντα ἐπὶ μὲν τῆς
κεφαλῆς κινεζικὸν πῖλον, ὑπὸ δὲ τὰ χεῖ-
λη του τοῦ Θεοῦ Πανὸς τὸν αὐλόν, κώ-
δωνας εἰς τὰ γόνατα, κύμβαλα μεταξὺ
τῶν κνημῶν, ἐν χονδρὸν κιθώτιον ἐπὶ τῆς
κοιλίας, καὶ ἐν τρίγωνον, ἀγνοῶ καὶ ἐ-
γὼ πλέον ποῦ. Ὅλαι αἱ ἐπανειλημμένοι
αὐταὶ ἀσκήσεις πρέπει νὰ τὸν κουράζωσι
πολύ· διότι ἅμα συλλέξῃ ὀλίγους ἔβολους,
δρομαῖος κατευθύνεται πρὸς οἴνοπωλειον,
πρὸς τὸ μαστροκέ, ὅπως τὸ ὀνομάζουσιν.
Εἶναι δ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὅλοι οἱ ἀοιδοὶ
οὗτοι ἐργάται σωματικῶς ἡκρωτηριασμέ-
νοι καὶ διὰ τοῦ μέσου τούτου κερδαίνον-
τες τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Ὑπάρχουσιν ὅμως
καὶ ἄλλοι ὑπὸ ἔρωτος βίου παραλοῦσας
καὶ οὐχὶ ὑπὸ ἀνάγκης ὠθούμενοι· μεταξὺ
ἄλλων καὶ γυνή τις, — καλῆς καταγωγῆς
μάλιστα — ἐν ταῖς ὁδοῖς, ἐν ταῖς αὐ-
λαῖς τῶν οἰκιῶν, εἰς τὰς πλατείας, ἐν
τοῖς χειροτέροις καφενείοις περιφερομένη
καὶ ἄδουσα εὐαίσθητα καὶ τρυφερὰ ἄσματα.
Ἡθέλησαν πολλάκις νὰ τὴν ἀποσπάσωσι
τοῦ φρικαλέου ἐπαγγέλματος τούτου,
καὶ ἡ ἴδια δὲ ὑπεσχέθη νὰ παραιτηθῆ·
φαίνεται ὅμως ὅτι μυστηριωδῆς τι τὴν
ὠθεῖ, τὴν ἐπανορρῖπτει εἰς τὸ λιθόστρω-
τον τῶν ὁδῶν, καὶ ἰδοὺ ἐκ νέου αὐτὴ ἐ-
παναλαμβάνουσα τῶν ἄσμάτων τὸ φυλ-
λάδιον καὶ τὸν τυχοδιώκτῆν βίον. Ὑπάρ-
χει ἐπίσης ἐσχατόγηρός τις ἔχων φωνὴν
τρέμουσαν καὶ σχεδὸν ἐσβεσμένην καὶ
κιθάραν κρατῶν καὶ ἄδων εἰς τὰς ὁδοὺς,
ὠφελοῦμενος 45 φρ. τὸν μῆνα. Μοὶ εἶπον
ὅτι ἡ τέχνη αὕτη εἶναι κληρονομικὴ διὰ
τὴν οἰκογένειαν αὐτήν.

Τοὺς δὲ μικροὺς ἐκένους Ἴταλοὺς, τοὺς
ὡς σμήνη κατακλύσαντας τὰς ὁδοὺς τῆς
πρωτεύουσας, εἰς ποῖον τῶν ἀνωτέρω σω-
ματικῶν πρέπει νὰ τοὺς κατατάξῃ τις;
Καὶ ἐγὼ ἀγνοῶ. Ἴσως εἰς ὅλα ὁμοῦ. Δέ-
χονται ἐλεημοσύνας, παίζουσι τὴν ἄρπαν
ἢ τὸ βιολίον, δεικνύουσι ἀγριοποντικούς
ἢ πιθήκους, πολλάκις δὲ τὴν νύκτα ἢ
Ἄρχῃ τοὺς μαζεύει ὑπὸ τὰ ἐδώλια τοῦ
Βουλεβάρ ζαρωμένου, παρὰ τοῦ Σηκου-
άνα τὰς ὄχλους ἢ κάτωθεν θύρας τινὸς ἐ-
σταύλου οἰκίας. Τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ἐ-
παιτείας καταντᾷ τὸ ὀχληρότερον πάν-
των καὶ τὸ κοινὸν πρὸ καιροῦ παραπο-
νεῖται. Ἀπὸ τοῦ 1824 ἤδη χρονολογοῦν-
ται διατάγματα ἐξώσεως εἰς τὰ σύνορα
ἄλων τῶν *μοσχομαγκῶν* τούτων. Ἄλ-
λοτε αἱ χῶραι, αἱ σωρηδὸν προμηθεύουσαι
εἰς τὴν Γαλλίαν τοὺς μικροὺς αὐτοὺς
μετανάστας, ἦσαν ἡ Σαβοῖα, ἡ Κιαθάρη
καὶ ἡ Πάρμα. Ἄλλοτε ἐπίσης, ἐπειδὴ ἐπὶ
τῆς ἐποχῆς τῶν Βουρβόνων πᾶς, ὅστις ἐν
τῷ βασιλείῳ τῶν Δύο Σικελιῶν ἐζήτει δια-
θκτήριον διὰ τὸ ἐξωτερικόν, ἐθεωρεῖτο ὑ-
ποπτος, ὡς μεταβαίνων διὰ σκοποῦς ἐπικ-
ναστατικούς, δὲν ἐπετρέπετο εὐκόλως
καὶ εἰς τοὺς νεαροὺς τούτους τυχοδιώ-
κτας ἢ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ μεταβάσις. Σή-
μερον τὰ πράγματα ἠλλάξαν· ἡ Ἰταλία
μᾶς προμηθεύει στρατιὰς ὀλοκλήρους τοι-
αύτας· ἐξ αὐτῶν δὲ τὰ 9/10 μᾶς χορη-
γεῖ τῆς Βασιλικῆς ἢ ἐπαρχίας. Ἐκεῖ
διενεργεῖται ἐπὶ τῶν δυστυχῶν πλασμα-
των εἶδος τι τερατώδους ἐμπορίου, τοῦ
ἁποῖου τὸ ἀνήθικον δὲν ἐννοοῦσιν ἴσως οἱ
καθιστάμενοι ἔνοχοι αὐτοῦ· ἄλλη λευκῶν
ἀνθρώπων σωματεμπορία, καθ' ὅλους τοὺς
κανόνας, καθ' ὅλην τὴν τάξιν καὶ πολ-
λάκις ἐνώπιον συμβολαιογράφων διενερ-
γουμένη. Ἐργολάβος διατρέχει τὰ χω-
ρία, συνάξει τὰ παιδιά ὅσα εὐαρεστηθῶσι
νὰ τῷ ἐμπιστευθῶσι, καὶ τὰ ἐνοικιάζει
συνήθως διὰ τρία ἔτη. Πᾶν ὅ τι ἐν τῷ
διαστήματι τούτῳ τὰ παιδιά κερδίωσιν,
ἀδιάφορον ποῦ τὸ κερδίωσιν, εἰς αὐτὸν
ἀνήκει· ὡς ἀμοιβὴν δὲ πληροῦναι εἰς τοῦ

παιδίου τὴν οἰκογένειαν ἢ ὠρισμένον τι
ποσὸν ἐφ' ἅπαξ ἢ τόσα κατ' ἔτος. Συν-
τάτουν τακτικὰ ἔγγραφα, ὀρίζοντα καὶ
ποινάς ἐν περιπτώσει μὴ ἐκτελέσεως τῶν
συμφωνιῶν. Ἐχω πολλὰ τοιοῦτου εἶδους
συμβόλαια εἰς τὴν κατοχήν μου· πιστεύ-
σατε δ' ὅτι ἀναγινώσκων τις αὐτὰ θαυ-
μάζει τὸν ἀπλοῖκὸν τρόπον καὶ τὴν κα-
λὴν πίστιν, δι' οὗ εἶναι συντεταγμένα.
Εἰς πατῆρ δίδει ὑπ' ἐνοίκιον τὸν υἱὸν του,
ὅπως ἤθελε δώσει ἀγρόν τινα. Τὸ παι-
δίον εἶναι κεφάλαιον, οὕτως τὸ προτὶν
νομίμως ἀνήκει εἰς τὴν πατέρα. Οἱ δ'
ἐργολάβοι ἔχουσι τσαυτὴν πεποιθήσιν εἰς
τὸ δίκαιόν των τοῦτο, ὥστε πολλάκις ἐν
τῇ ἀλλοδαπῇ, ἐν αὐτοῖς τοῖς Πικρισίοις,
καταφεύγουσιν εἰς τοὺς προξένους των, ἵνα
διὰ τῆς βίας ἀναγκάσωσι τοὺς ὑπ' αὐτῶν
ἐξορτυτομένους πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν συμ-
φωνιῶν των, ὅσας φαίνονται οὗτοι δυσαν-
ασχετοῦντες καὶ ζητῶντες νὰ τὰς ὑπεκ-
φύγωσιν.

Ἡ βιομηχανία αὕτη ἔχει τοὺς ὑπαλ-
λήλους, τοὺς διὰ λογαριασμὸν τῆς ταξει-
δεύοντας, τοὺς στρατολόγους τῆς, τοὺς
τοποθετητὰς αὐτῆς. Οἱ μὲν συνάξουσιν τὰ
παιδιά καὶ μεταφέροντες ταῦτα ἐν Πα-
ρισίοις τὰ παραδίδουσιν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ
περιμένοντος αὐτὰ ἐργολάβου, ὅστις τὰ
πληροῦναι τόσον ἔκαστον· οἱ δὲ εἰδοποιοῦν
τοὺς ἐνδιαφερομένους ὅτι ἐν τῷ δεῖνα χω-
ρίῳ εὐρίσκειται παιδίον καλῶς παιανίζον
μουσικὰ ὄργανα καὶ εὐεῖδες τὴν ὄψιν·
ἄλλοι τέλος πάντων—ἅμα μάθωσιν ὅτι ἐργο-
λάβος τις ἐξώσθη ὑπὸ τῆς Ἀρχῆς, συλ-
λέγουσιν τὰ ταλαίπωρα μικρὰ, τὰ ἀνήκον-
τα εἰς τὴν συμμορίαν του, ἀναλαμβάνουσιν
αὐτοὶ τὴν διεύθυνσιν καὶ τὰ ἐξορτυτῶν.
Ἐπάγγελμα οὐχὶ εὐκαταφρόνητον. Εἰς
τοιοῦτος, ὁ *Γουβιός (il Cicco)* ἐπωνο-
μαζόμενος, ζῆ ἤδη ἐν Λονδίῳ, κάτοχος
περιουσίας 300,000 φράγκων, ὄλων ἐκ
τοιοῦτου φρικώδους ἐμπορίου κερδισθέν-
των. Ἄλλοτε εἶχον τὸ θάρρος, ἐνοχλοῦ-
μενοι ὑπὸ τῆς Ἀρχῆς, νὰ ὑποστηρίξωσιν

επιμόνοις τὰ δικαιώματά των· σήμερα, φρονιμώτεροι και σωφρονισθέντες εκ τινων παραδειγμάτων, γίνονται αφαντοι ἅμα μωρισθῶσι τι εκ μέρους τῆς Ἐξουσίας, ἐγκραταλίποντες τὰ παιδία, ἥμιστα, ἐνοεῖται, φροντίζοντες περὶ τοῦ τί θ' ἀπογείνωσιν. Ὅτε μάλιστα κατὰ τὸ 1867, ἡ Γαλ. Κυβέρνησις, ἵνα περιστείλῃ τὴν ἀκαταπαύστως αὐξάνουσαν συρροήν των, διώρισε γενικὴν ἐξορίαν αὐτῶν, συνέταξαν ὑπὸ ἡμερομηνίαν 10 Ὀκτωβρίου 1867 σωστὴν ἐπίκλησιν πρὸς τὸν Γαλλικὸν λαόν, τὸν ὅποιον ἀπεχαιρέτων, τὴν *Philoxenon χώραν, τὴν ἀδελφὴν τῆς Ἰταλίας*, ἀποκαλοῦντες τὴν Γαλλίαν.

Τὸ ἠθικὸν μέρος τῶν ἐργολάβων τούτων δὲν εἶναι τοσοῦτον καθαρὸν και ἄν τις ἐλάμβανε τὸν κόπον ν' ἀναδιφήσῃ τὸ παρελθόν των, πολλὰς ἀναμνήσεις οὐχὶ πολὺ εὐαρέστους ἤθελεν εὑρεῖ. Μία τάξις κοινωνικὴ, κρᾶμα ἀνάμικτον εκ πολλῶν ἄλλων συγκειμένη. Μουσικοὶ, κάτοχοι ὁπωσδήποτε τῆς τέχνης ταύτης, ἄλλοι, ἄνθρωποι, δι' οὓς ἡ ληστεία εἶχεν ἄλλοτε κάποια θέληγητρα, ἕτεροι ἀπελθόντες τῆς χώρας των διότι εἶχον λογαριασμούς, τινὰς ἐκκρεμείας μετὰ τῆς ἀστυνομίας, ξεπαστρεύσαντες τινὰ, φιλοπερίεργοι, διασκεδάσεως χάριν ἐπιθυμοῦντες νὰ διατρέξωσι τὸν κόσμον, ἄλλοι ἀναχωροῦντες διότι δὲν βλέπουν ἐν καλῇ θέσει τὴν πολιτικὴν κατάστασιν τῆς πατρίδος των, φιλόσοφοι τέλος πάντων ἀνευ προλήψεων, οὐδὲν ἄλλο βλέποντες και ζητοῦντες ἐν τῷ πλησίῳ των ἢ τὴν ἐξορῶν ὕλην. Μεταξὺ χειρῶν τοιούτων τὰ ταλαιπώρα αὐτὰ ὄντα δὲν εἶναι καθόλου εὐτυχῆ, και τὰ δικαστήρια πολλὰκις ἠθέλησαν νὰ τιμωρήσωσι γεγονότα ἀπεχθοῦς τῷ ὄντι θηριωδίας παρ' αὐτοῖς· ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὅμως αἱ ἀποφάσεις ἐμειναν ἀνεκτέλεστοι, διότι οἱ ἐργολάβοι ἐδραπέτευσαν. Τὸν Ἰούνιον μῆνα τοῦ 1866 Πελετιέρης τις ὀνομαζόμενος κατηγορήθη ὅτι ἐπὶ τέσσαρας νύκτας και τέσσαρας ἡμέρας εἶχε δεδεμένον ὑπὸ τὴν κλίνην του

παιδίον διὰ χορδῆς ἄρπης, στραφεῖσας με κλειδίον. Ἐν γένει ἀθλία ὑπαρξίς! Ὑπὸ τὴν ἠθικὴν δ' ἐποψιν ἐνοεῖ ἕκαστον ὅποιον δηλητηριώδη ἐπιρροὴν ἐξασκεῖ ἐπ' αὐτῶν ὁ πλάνης βίος, εἰς ὃν εἶναι καταδικασμένα. Ἐκ τύχης ἀπλῆς ζῶντα, και ὑπὸ τὴν βροχὴν και ὑπὸ τὸν ἥλιον, λαμβάνοντα τὰ ἦθη, τὰς συνθηεῖας πολλὰκις τῶν μᾶλλον ἀκαθάρτων τῆς κοινωνίας στρωμάτων, ταχέως φθίνουσι, και ἡ ὑγεία των ἐργήγορα καταστρέφεται. Οὕτως, ἐξ ἑκατὸν τοιούτων παιδίων ἀπερχομένων τῆς χώρας των 20 μόνον ἐπανέρχονται και 30 μένουσιν διαρκῶς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ. Τὰ 50 ἀποθνήσκουσιν εκ τῆς πείνης και τῶν στερησεων.

Πρέπει νὰ τὰ ἴδῃ τις τὴν πρωίαν, πρὶν ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος, ἐν τοῖς δωματίοις ἐνθα κατακείνται, ἵνα λάβῃ ἀκριβῆ τῆς καταστάσεως των ἰδέαν· 5, 6, ἐνίοτε 7 κλῖναι ἐντὸς ἐνὸς δωματίου και 3, 4, 5, 6 πολλὰκις παιδία ἐφ' ἑκάστης κλίνης. Ὅταν εἰσέλθῃς ἀφηνιδίως ἐν τοῖς ἀλλοκότοις τούτοις ὑπνωτηρίοις, ἐκπλήττεσαι βλέπων κεφαλὰς πανταχόθεν προβολούσας. Ἐπὶ τῶν τοίχων και τῆς ὀροφῆς κρέμανται ἄρπαι, ἐπὶ δὲ τῶν σκιδίων ἐνδύματά τινὰ, ἵνα ἀλλάξωσι, και σάκκοι εκ κωνναβάτζου περιέχοντες Ἰταλικὰς πάστας. Κοιμῶνται ὀλόγυμνα, κατὰ τὸν Ἰταλικὸν τρόπον. Ὅτε εἰσῆλθον ἐν τινι τῶν θαλαμίσκων τούτων, ἐνθα κινδυνεύεις νὰ πάθῃς δὺσπνοιαν εκ τῆς ὑπερβολικῆς δυσωδίας, ἢ σύναξις τῆς προτεραιίας, και περ μετρηθεῖσα ἤδη και διαιρηθεῖσα, δὲν εἶχεν ἀκόμη τεθῆ ἐν τῷ ταμείῳ. Στῆλαι χαλκονομισμάτων, αἱ μὲν ὕψηλότεραι, αἱ δὲ χαμηλότεραι, ἦσαν ἐν γραμμῇ παρατεταγμένα ἐπὶ σκευοθήκης· ἐνδεκα σωροὶ, διαφέροντες ἀλλήλων, ἀπετέλουν τὸ πρῶτον τῆς ἐργασίας· ἐνδεκα παιδίων ἤρχιζαν δὲ ἀπὸ 1,60 φράγκου και ἐφθάναν μέχρι φρ. 3,15. Τὸ ποσὸν ἀνήκει ὀλόκληρον τῷ ἐργολάβῳ, ὅστις ἐφείλει νὰ θρέψῃ, ἐνδύσῃ και χορηγήσῃ τὴν κατοικίαν. Ὅταν τις ἴδῃ τὰ ἄθλια ταῦτα ὄντα,

σύροντα ἐν ταῖς ὁδοῖς παλαιὰ και φθαρμένα μαθητῶν ἐνδύματα, ὑποθέτει εὐκόλως πόθεν προέρχονται τὰ καλύπτοντα αὐτὰ ράκη. Ἡ τροφὴ, πλὴν τοῦ ζωμοῦ, τὸν ὅποιον πρὶν ἀναχωρήσωσι τοῖς δίδουν, ἐξ ἐλεημοσύνης κατὰ μέγα μέρος προέρχεται· εἰς πολλὰ ξενοδοχεῖα, εἰς πολλὰ ὡσαύτως μαγειρεῖα τοῖς διανεμουν φαγητῶν λείψανα, ἀνώτεσα ἀναμφιβόλως ἀπὸ τὸ περιεχόμενον τῆς γαβάθης τοῦ ἐργολάβου των. Ὅσον διὰ τὴν κατοικίαν, ὁ ἐργολάβος πληροῖνει συνήθως 5 φρ. κατὰ μῆνα δι' ἕκαστον παιδίον. Τὰ διατηροῦν τόσον καθαρὰ και καλῶς κτενισμένα πάντοτε, ὥστε ὁ μολογῶ ὅτι ἐξεπλάγην, ὅτε τὰ εἶδον. Ὅλαι αἱ προετοιμασίαι αἱ προηγουμέναι τῆς ἀναχωρήσεως, ἐνδυμασία, πρόγευμα, πρόχειρον διόρθωμα τῶν ἐσχισμένων ἐνδυμάτων, ρακῶν αἰώνως ἀνανεουμένων, διαρκοῦν μέχρι τῆς ἐνάτης ὥρας· τοῖς δίδουν τὰ ὄργανα, θέτουν χορδὰς εἰς τὰς ἄρπας ἢ τὰς βαρβίτους των, παρατηροῦν τὸν ἄσκον τῶν παιανίζόντων τὸν αὐλὸν ἂν εἶναι ἐν καλῇ καταστάσει, και ἀμέσως ἄρχεται ἡ ἐξοδος. Ἄν, πρὶν ἀρχίσωσι τὴν ἐργασίαν των, ἐλαβον ὀδηγίαν τινὰς, εἰς δύο πράγματα θὰ περιορίζωνται αἱ ὀδηγίαι αὐται, νὰ φέρωσιν ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερα χρήματα και νὰ προσέχωσι μὴ συλληφθῶσιν.

Φαίνεται ὅμως ὅτι ἡ τελευταία αὕτη σύστασις δὲν λαμβάνεται πάντοτε ὑπὸ σπουδαίαν ὕψιν· διότι ἡμέρα δὲν παρέργεται χωρὶς νὰ ἐπισκεφθῶσι τῆς ἀστυνομίας τὰς φυλακὰς τινὰ ἐξ αὐτῶν. Οὐδεμίαν συγκίνησιν τοῖς προξενεῖ τούτο ἐν τούτοις· ἡ φυλάκις εἶναι μία τῶν περιπετειῶν τῆς τέχνης των· τὸ ἡξεύρουσιν, προσπαθοῦν νὰ τὴν ἀποφύγωσι, φεύγουν δρομαῖα ἅμα τὰ κυνηγήσῃ ἀστυνομικὸς κλητῆρ, δάκνουσιν, τζουγκρανίζουσιν ἅμα τὰ συλλαβῆ· ἅπαξ ὅμως μεταφερθέντα ἐν τῇ ἀστυνομίᾳ, γίνονται ἡμέρα ὡς πρόβατα. Ὅταν συλλαμβάνοντες αὐτὰ οἱ κλητῆρες δὲν ἐφρόντισαν νὰ τὰ ψάξωσιν, ἐξάγουσιν ἡγήγορα ἡγήγορα εκ τοῦ θυλακίου των

πακέτον χαρτίων ρυπαρῶν και ἀρχίζουν νὰ παίζουσιν τὴν σκόπαν, τὸ προσφιλεστῶν μεσημεριῶν Ἰταλῶν χαρτοπαίγιον.

Ἡ θέσις των εἶναι ὅτι σκληρότερον δύναται νὰ ὑπάρξῃ. Ἄν δὲν φέρωσι χρήματα εἰς τὸν ἐργολάβον, τὰ δέρεῖ ἂν δὲ πάλιν ζητήσωσι χρήματα ἀπὸ τοῦ διαβαίνοντος, κινδυνεύουσιν ν' ἀπαχθῶσιν ἐν τῇ φυλακῇ. Ἀποθνήσκουσι λοιπὸν ταχέως ἐξ ἐπαγγέλλματος τοιούτου. Ὅσον μικρότερα εἶναι, τόσον ταχύτερον ἀποθνήσκουσιν· ἐνοεῖται δ' ὅτι τὰ μικρότερα εἶναι και τὰ μᾶλλον ὑπὸ τῶν ἐργολάβων ἐπιζήτητα, διότι προσελκύουσιν εὐκολώτερον τὴν συμπάθειαν ἐκάστου, και ἕκαστος προθύμως τοῖς δίδει ἐλεημοσύνην. Ἄμα οἱ ἐργολάβοι μάθωσι τὴν κράτησιν, φωνάζουσιν, διαμαρτυρόμενοι διὰ τὴν ἐπιγιγνομένην αὐτοῖς ζημίαν· δὲν προβαίνουσιν ὅμως και εἰς μέτρα σπουδαιότερα, γινώσκοντες ὅτι αὐτὸ ἀπαιτεῖ ἡ φρόνησις. Ὁ ἀριθμὸς των τοιούτων κρατήσεων ἀνέρχεται εἰς 500—700 κατ' ἔτος. Μόνον κατὰ τὸ 1867, διαρκούσης τῆς Ἐκθέσεως, ἐφθασεν εἰς 4544.

Δ.

Ὅταν ἡ Ἀστυνομία συλλάβῃ ἐπαίτην τινὰ, εκ τοῦ δωματίου ὅπου προσωρινῶς τὸν ἀποθέτει, τὸν μεταφέρει ἐνδον μικρᾶς τινος φυλακῆς, ἐνθα τὸν περιμένει ὁ ἀστυνομικὸς ὑπάλληλος, ὁ μᾶλλον ν' ἀποφασίσῃ ἐπὶ τῆς τύχης του. Τοῦς εἰσαγῶουσιν ἕνα πρὸς ἕνα, ὁ δὲ δικαστῆς ἔχει ἤδη παρ' αὐτῷ ὕλα τὰ ἐγγράφα τὰ ἀποβλέποντα τὸν συλληφθέντα. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον 95 φορές ἐπὶ 100 ὁ δικαστῆς παρατηρεῖ ἀμέσως ὅτι ἔχει ἀπέναντί του παλαιὰν τινὰ γνωριμίαν. Ὑπάρχουσιν ἐπαῖται εἰκοσιπενταετείς μόλις τὴν ἡλικίαν, και ὅμως τεσσαρακοντάκις συλληφθέντες. «*Αἱ εἶναι λοιπὸν φυσικὸν ἐλάττωμα ἀδιόρθωτον ἢ ἐπαίτεια*», εἶπον ἰδὼν νεανίαν τινὰ τρυφερᾶς ἡλικίας, δεκαπεντάκις ἤδη συλληφθέντα. «*Εἶναι πάθος σωστὸν, κύριέ μου*», μοὶ ἀπῆν-

τησεν υπάλληλος διαβαίνων εκείθεν. Αί επιφάνειαι μόνον τῶν διαδεχομένων ἀλλήλους τύπων ἀλλάσσοσι· τὸ βάθος μένει τὸ αὐτὸ πάντοτε· ὀκνηρία καὶ ἠθικὴ ἐξαχρείωσις. Τινὲς συλλαμβανόμενοι καὶ εἰς δημόσιον ἔργον ὑποβαλλόμενοι ἐκ μέρους τῆς Ἀρχῆς, διαρρηγνύουσι τὰ ἱμάτια τῶν ὄντων, ὡς ἐκ τῆς προχωρημένης ἡλικίας τῶν, δὲν θὰ δυνηθῶσι νὰ ἐργάζωνται· θὰ ὑποφέρωσι πολὺ ἐξετάζουσι τὸ πιστοποιητικὸν τῆς γεννήσεώς των, καὶ τοὺς εὐρίσκουσι μόλις 45 καὶ 47 ἐτῶν. Θὰ ἔχρη καμμίαν παλαιὰν ὑπόθεσιν εἰς τὴν ῥάχιν; τοῖς λέγει ὁ ἐξετάζων αὐτοὺς ὑπάλληλος. Ὅχι πολλὰς· τρεῖς ἢ τέσσαρας μόνον, ἀποκρίνονται. Μετὰ τὸ ὑπόθεσιν ἐνοοῦν ὅτι ἐνεφανίσθησαν ἤδη εἰς τὸ πταισματοδικεῖον ἢ κακουργοδικεῖον. Εἶδόν τινα ἐξ αὐτῶν σύροντα τὸν πόδα, ἐλεεινὸν τὴν ὄψιν, μετὰ τὸ βλέμμα ἀνήσυχον, μετὰ τὰς τρίχας τῆς γενειάδος ὀρθίας· ἢ μακρὰ αὐτοῦ κόμη ὡμοιάζε πρὸς δέσμη ἀπὸ ἀλογότριχας, ἐκ δὲ τοῦ βάθους τοῦ τριχωτοῦ τούτου καὶ ἀκτενίστου ὄγκου ἐξήρχετο φωνὴ ὑπόκωφος καὶ παράλυτος. Ἦθελέ τις εἶπει ὅτι ὅλοι τοῦ κακουργήματος οἱ ὄχθοι ἐκενώθησαν ἐπ' αὐτοῦ. Εἰς πᾶσαν ἐρώτησιν ἀπάντηα διὰ καταφατικῶν γρυλλισμῶν. Εἶναι ἔγγαμος, ἔχει τέκνα καὶ ἀπειράκις μέχρι τοῦδε ἠκολούθησε τὴν πρὸς τὴν φυλακὴν τῆς ἀστυνομίας ἄγουσαν. Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν, ὀκνηροὶ ὅσον δίδεται ἐνόσω μένου ἐλευθεροί, γίνονται ἀρκετὰ καλοὶ ἐργάται, ἅμα φυλακισθῶσι καὶ ταχέως κερδαίνουν ποσότητας σχετικῶς μεγάλας, ἑκατὸν, διακόσια φράγκα κολλάκις. Ζητοῦν τότε ν' ἀπολυθῶσιν. Ἡ ἀστυνομία προβλέπει κάλλιστα τί θὰ συμβῆ, καὶ ὅμως τοὺς ἀπολύει, μὴ δυναμένη νὰ διατηρῆ καθεργαμένον ἄνθρωπον, ἔχοντα ἤδη τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀπαιτούμενα. Τρεῖς δὲν παρέρχονται ἡμέραι καὶ τὸν συλλαμβάνουν ἐκ νέου ἐπαιτοῦντα. Ὅτε δὲ τῷ ὑπενθυμίσουν τί εἶχεν ἐν τῷ θυλακίῳ του ἐξελεθῶν τῆς φυλακῆς καὶ ὅτι ἐδύνατο νὰ ζῆσθαι καὶ ἕνα

καὶ δύο μῆνας δι' αὐτῶν, — Αἰ! Θὰ διασκεδάσωμεν καὶ ἡμεῖς ὡς ἄνθρωποι, ἀποκρίνεται, καὶ ἑκατοντάκις θέλει ἐπαναρχίσει τὸ αὐτὸ καὶ εἶναι οἱ ἴδιοι πάντοτε. Εὐκολώτερον ἴσως ἐπενεργεῖ τις ἠθικῶς ἐπὶ ἐνὸς κλέπτου ἢ ἐπὶ ἐπαίτου ἐξ ἐπαγγέλματος.

Ἐκ τῶν συλλαμβανόμενων τὰ δύο τρίτα εἶναι ἄνδρες. Ἡ γυνὴ ἀντέχει πλεῖστον εἰς τὸ κακὸν· γνωρίζει δὲ καὶ νὰ περιορίσῃ καλλίτερον τὰς ἀνάγκας αὐτῆς. Συναισθανομένη τὸ πρὸς φυγὴν ἀνίκανον αὐτῆς, δὲν ἀγαπᾷ νὰ διακινδυνεύη πολὺ, ὥστε νὰ συλληφθῆ· δὲν ἐπιδιώκει τὴν ἐπιθετικὴν ἐπαίτειαν, τοσοῦτον οἰκείαν διὰ τὸν ἄνδρα· ὑπόκειται ὀλιγώτερον εἰς τῶν ὀρμητικῶν ἡδονῶν τὴν ἀποκλήσιν, καὶ τὴν μέθην· διατηρεῖ δὲ εἰδός τι ἀνεξαρτησίας, ἣτις τὴν μακρύνει ὀπωσδήποτε τῆς ἀστυνομικῆς φυλακῆς.

Τὸ ἐν Σαῖν Δεσὴ Σωφρονιστήριον, ὅπου πᾶς ἐπαίτης τελειώσας τὴν ἐν ἀστυνομίᾳ φυλακὴν αὐτοῦ στέλλεται, ἵνα ὑποβληθῆ εἰς ἔργον τι, εἶναι ὅτι ρυπαρώτερον καὶ βροβορωδέστερον κατὰσταμα δύναται ὁ ἀνθρώπινος νοῦς νὰ συλλάβῃ. Ἀφ' ὅτου ἤρχισα ἐπιχειρῶν τὰς κοινωνικὰς ταύτας αὐτοψίας, εἰς πολλὰ μέρη περικλείοντα τὰ κατώτερα τῆς κοινωνίας στρώματα κατέβην· ὅτι ὅμως ὑπάρχει παρὰ τὰς θύρας αὐτὰς τῶν Παρισίων, ἐν μέσῳ δεκάτῳ ἐνάτῳ αἰῶνι, ὑπ' αὐτὸ τῆς κυβερνήσεως τὸ βλέμμα, μέρος τὸσον σαθρὸν, σεσηπὸς καὶ ἀκάθαρτον, τοῦτο οὐδέποτε ἐδύναμην νὰ φαντασθῶ. Ἦτο ἡμέρα ψυχρὰ, ὅτε τὸ ἐπεσεκέβην, καὶ κατέπιπτε παγετώδης βροχὴ. Συνθηροισμένοι ὅλοι οἱ ἐπαίται περὶ τὰς ἐστίας, ἐξέπεμπον ἀφῆρητον δυσωδίαν. Μεταξὺ τῶν φιλασθένων γερόντων μετὰ φαῖν ἐπενδύτην κεκαλυμμένων, ἀνθρώπων γνωρισάντων ὅλα τῶν φυλακῶν τὰ εἶδη καὶ φερόντων ἐπὶ τὰ πρόσωπα ὅλα τῆς ἀναιδείας τὰ σημεῖα, ἐκπληκτος καὶ τρέμων βλέπει τις νέους, παιδία σχεδὸν δεκακοκταετῆ, ἐρυθριῶντα μέχρι τοῦ λευκώματος τῶν ὀ-

φθαλμῶν, ἅμα τὰ παρατηρήσει τις ἀσκαρδαμικτὸν, διὰ τῆς μεγαλειτέρας τρυφερότητος περιποιούμενα ὑπὸ τῶν ἐν ἀμαρτίαις γεγηρακότων ἀνθρώπων τούτων, τῶν ὁποίων εἶναι οἱ προσφιλέστεροι σύντροφοι. Ὑπάρχουν ἐργοστάσια ραπτῶν, σανδαλοποιῶν, σχοινοποιῶν. Οἱ πλέον γέροντες μεταξὺ τῶν ἀθλίων αὐτῶν, ἡμιπαράλυτοι ἐκ τῆς ἡλικίας, ἄνθρωποι γηράσαντες χωρὶς οὐδέποτε νὰ λάθωσι καιρὸν νὰ μάθωσι τέχνην τινὰ, διαλέγουσι ῥάκη. Ὅταν εἰσέρχονται ἐν τῷ καταστήματι, τοὺς ζυρίζουσι, τοὺς λούουσι, τοὺς ψήχουσι, καὶ πιστεύσατε ὅτι ἔγουν μεγάλην ὄλων τούτων ἀνάγκην. Τοῖς δίδουν τὸ ἥμισυ τοῦ προῖόντος τῆς ἐργασίας· ἅμα δὲ κερδίσουν ποσόν τι, εἶναι ἐλεύθεροι νὰ ἐξέλθωσιν. Ἠξεύρουσι τόσον καλῶς τί τοὺς περιμένει ἐξερχομένους, ὥστε ἀποχαιρετῶντες τοὺς φύλακας, οὐδέποτε τοῖς λέγουσι, Ὑγιαίνετε, ἀλλὰ, Ἐσαρβελέπομεθα!

Τῶν γυναικῶν τὸ μέρος εἶναι κεχωρισμένον. Αἱ μᾶλλον ἡλικιωμέναι, φιλάσθενοι, ἀδύνατοι, κατερρυτιδωμέναι, κακόχυμοι, βήχουσαι καὶ μετὰ κόπου συρόμεναι, κείνται φύρδην μίγδην ἐντὸς δωμάτων τρομερὰν ἐκπεμπόντων δυσωδίαν. Μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχουσι τέκνα πηγαινοερχόμενα, διότι πολλὰ ἐξ αὐτῶν φαίνονται ἀνανεώσασαι τῆς Σάρας τὸ θαῦμα· ἀπορεῖ δὲ τις πῶς τὰ ραδιὰ καὶ ζωηρὰ μικρὰ ταῦτα ὄντα δὲν ἀποθνήσκουσι, τοιαύτην δυσώδη ἀτμοσφᾶραν ἀναπνέοντα. Ὅλη ἡ ἀγέλη αὕτη συναθροίζεται ἐν τῇ αὐλῇ, περιμένουσα τῶν ζωοτροφιῶν τὴν διανομήν· χειρόμακτρα ἢ περιζώματα οὐδέποτε ταῖς δίδουν· ὡς ἐκ τούτου ἀστράπτουν πάντοτε ἐκ τῆς ρυπαρότητος. Καὶ ὅμως ἡ Ἐξουσία ὄφειλε νὰ συλλογισθῆ τοῦλάχιστον ὅτι διὰ τῆς ἐξωτερικῆς τοῦ σώματος καθαρῶτος ἴσως τοὺς συνήθειζεν νὰ εὐρίσκωσι θέλητρά τινα καὶ εἰς τὴν ἐσωτερικὴν τῆς ψυχῆς. Τὰς ἐπιτηρεῖ πάντοτε μία ἐπιστάτης· ἀπαιτεῖται δὲ μεγάλη ὑπομονὴ καὶ ἰκανότης ἵνα διατηρήσῃ τις ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς πειθαρχ-

χίας τὰ ἀνήσυχτα ταῦτα καὶ ἀνεύθυνα πνεύματα· οἱ γλυκεῖς λόγοι ἐπιτυχάνουν καλλίτερον τῶν ἀπειλῶν. Τὰ ὑπνωτήρια εἶναι μεγάλα, ἀλλ' ἢ συσώρευσις τῶν κλινῶν, 100—120 ἐν ἑκάστῳ αὐτῶν, τοὺς ἀναγκάζει κάποτε νὰ θέτωσι δύο κλινὰς, τὴν μίαν πλησίον πολὺ τῆς ἄλλης καὶ νὰ ρίπτωσι μίαν καὶ μόνην στρωμνὴν καὶ ἐπὶ τῶν δύο, ὥστε κοιμῶνται τρεῖς γυναῖκες ἐκεῖ, ὅπου διὰ μίαν μόνην ὑπάρχει θέσις.

Χίλιοι εἴκοσι πέντε ἄνδρες καὶ 388 γυναῖκες εἰσῆλθον ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ κατὰ τὸ 1869· ἐξ αὐτῶν δ' ἀπέθανον 290 ἄνδρες καὶ 128 γυναῖκες, ἐντὸς τοῦ ἰδίου ἔτους ἐννοεῖται· διότι συνεισέει τῆς μεγάλης ἐπισωρεύσεως ἐν χωρῷ μικρῷ αἱ ἀσθενεῖαι ἐπιφέρουν θραύσιν μεγάλην καὶ τὸ ἐν τῷ καταστήματι νοσοκομεῖον εὐρίσκεται εἰς διηκενῆ κίνησιν. Εἶναι τὸ συνεντευκτῆριον ὄλων τῶν γεροντικῶν ἀσθενειῶν· τυφλοὶ, ἐπιληπτικοὶ, παραλυτικοὶ, ἀνάτοιοι παντὸς εἶδους, διαφόρων εἰδῶν ἐπιθάνατοι ἄνθρωποι, μετὰ κόπου καὶ βραδέως κινουῦνται ἐπὶ τῶν κραββάτων αὐτῶν. Καὶ οἱ εἰσερχόμενοι ἄλλως τε ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ ἐκ προτέρων γινώσκουσιν ὅτι εἶναι ὁ τελευταῖος ἴσως τῆς ζωῆς αὐτῶν σταθμὸς, τοῦ κοιμητηρίου ὁ ἀντιθάλαμος.

Ἀνεγνώρισαν ὅτι ἐν μόνον τοιοῦτον κατὰσταμα ἦτο ἀνεπαρκές, καὶ ἀπὸ ἡμίσεως ἤδη αἰῶνος καὶ ἐπέκεινα ὠκοδόμησαν τὸ ἐν Βιλλκοτερέτῃ πτωχοκομεῖον. Ἐκεῖ τοῦλάχιστον τὸ κτίριον εἶναι στερεῶς ὠκοδομημένον, τὸ μέρος εὐάερον, ἢ θέσις εὐρύχωρος, πρὸς ταῦτα πάντα δὲ καὶ ἐκ τῶν εἰσερχομένων πολλοὶ δὲν βιβρύνονται ὑπὸ ἐγκληματικῶν πράξεων. Ἀπάντησα ἐκεῖ ἐξηκοντούτην ἄνθρωπον, οὐτινος ἐγίνωσκον ἤδη τὴν ἱστορίαν. Ἠμέραν τινὰ συγγράφει τραγωδίαν ἔμμετρον εἰς πέντε πράξεις· οὔτε καλλιτέρας ἦτο οὔτε χειροτέρας πολλῶν ἄλλων. Ὁ συγγραφεὺς τὴν ὑπέβαλεν εἰς τὸ Ὠδεῖον, ὅπου τὴν ἀπέριψεν· τὴν τυπῶναι· ἐκτοτε δ'

ἄρχονται ὅλοι αἱ συμφοραὶ του. Στέλλει ἐν ἀντίτυπον εἰς τὴν Ἀκαδημίαν, ἥτις κατὰ τὴν στερεοτύπον αὐτῆς συνήθειαν τῷ ἀναγγέλλει τὴν παραλαβὴν διὰ τοῦ στερεοτύπου αὐτῆς γραμματέως. Ὁ δυστυχὴς συγγραφεὺς ἐνόμισε καὶ ἀκόμη νομίζει ὅτι τὸ ἔργον του ἐφάνη τοσοῦτον ἄξιον λόγου, ὥστε ἐθεωρήθη ἱκανὸν νὰ κατατεθῆ ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς Ἀκαδημίας. Ἀρχίζει ὄνειροπωλῶν ἄλλα ποιήσεως ἔργα, ἐγκαταλιμπάνει πᾶσαν ἐργασίαν, ἀφίνει ἑαυτὸν νὰ καταληφθῆ ὑπὸ τῆς δυστυχίας χωρὶς νὰ τὸ βλέπῃ, αἰφνης δὲ, ὑπὸ τῆς πείνης πιεζόμενος, καταφεύγει εἰς τὸ πρῶτον ἄσυλον, ὕπερ ἀπήνητησεν, εἰς τὴν Βιλλκοτερέτην. Ὅτε διήλθον πλησίον του, ἔθρυπτε τὸν ἄρτον του ἐνδον κώθωνος, ἐν ᾧ ἐπέπλεον φασόλια τινα. — Πῶς περνᾷς ἐνταῦθα; τὸν ἐρωτῶ. — Καλὰ, μοὶ ἀπήνητησεν. Ἐξησφάλισα τὸν ὕλικόν βίον μου. Ὁ ἀργίσω τώρα νὰ ἐργάζωμαι.

Ὅπως ἐν Σαῖν Δενῆ, οὕτω καὶ ἐνταῦθα αἱ γυναῖκες ζῶσι κεχωρισμέναι. Ὅτε διήλθον τὸ μέρος των, συνωθοῦντο πρὸς τὸ μαγειρεῖον, κύπελα κρατοῦσαι εἰς χεῖρας καὶ ἐζήτουν τὸν συνήθη καφέ μετὰ τὸ γάλα. Παντοῦ ὁ ἀὴρ κυκλοφορεῖ ἐλευθέρως, ὁ ἥλιος ἀφθονος, ἐβρίζων εἶναι χλοερὸς, τὴν δὲ ἀπόμαχον ταύτην γρατῖαν διοικοῦσι καλογραῖκι ἐκ τῆς Τούρ. Παρετήρησα γυναῖκά τινα ἐπὶ τῆς κλίνης ἐξηπλωμένην, κάτισχον καὶ ἐτοιμαζομένην ἤδη διὰ τὸν ἄλλον κόσμον. Αἱ κίτρινοι καὶ λειπόσαρκοι χεῖρές της ἐκινουῦντο ἡρέμα, ὡς πτηνοῦ πτερὰ βραδέως καὶ μετὰ ρυθμὸν κινούμενα. Μὰς εἶδεν ἀκίνητος διερχομένους αἰφνης δὲ μετὰ φωνὴν ἔντονον, — Ἀδελφὴ μου, λέγει τῇ καλογραίᾳ, δὲν δύναμαι ν' ἀποθάνω, καὶ στενοχωροῦμαι. — Παρακάλεσον τὸν Θεόν, ἀπήνητησεν ἡ καλογραῖα τὸν Θεόν παρακάλεσον καὶ θὰ σὲ ἀνακαλέσῃ παρ' αὐτῷ. — Ἦθελα ν' ἀποθάνω σήμερον, πρὸ τῆς τρίτης ὥρας. — Παρακάλε, παρακάλε τὸν Θεόν, ἐπανέλαβεν ἡ καλογραῖα. — Παρακάλεσέ τον σὺ ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀπεκρίθη ἡ θνήσκουσα. Ἐμὲ δὲν μετ' ἀκούει εἶμαι

ἀμαρτωλὴ. — Ἡ καλογραῖα ἐγονάτισε καὶ γυναῖκες τινες τὴν ἐμιμήθησαν.

Τὰ δύο ταῦτα καταστήματα, Σαῖν Δενῆ καὶ Βιλλκοτερέτη, συμπληροῦσιν ἄλληλα ἐν τῷ πρώτῳ τιμωροῦν τὸ ἔγκλημα καὶ ἐμποδίζουσι τὸν ἔκουσίως πράξαντα αὐτὸ νὰ ὑποπέσῃ ἐκ νέου ἐν τῷ δευτέρῳ βοηθοῦν τὴν πραγματικὴν δυστυχίαν, τὴν ἀθλιότητα, τὴν σωματικὴν ἀδυναμίαν, τὸ ἔσχατον γῆρας. Καὶ ἔμωσ διὰ μέσων τοιούτων δὲν θὰ ἐξαλείψωσιν, ὅχι, τὴν ἐπαιτείαν. Ἄν κοινωνία σεβουμένη ἑαυτὴν ἐφείλῃ τὸν ἄρτον εἰς τοὺς ἀσθενεῖς, ἐφείλει καὶ ἐργασίαν συγχρόνως εἰς τὴν δεινήν καὶ τὴν ἀργίαν, δύο κακὰ ἐνυπάρχοντα ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει. Οἱ τρομεροὶ τῶν παρελθόντων αἰώνων νόμοι, ἐξορία, στιγματισμὸς διὰ σιδήρου πεπτωρακτωμένου, ἀειφυγία, κάτεργον, ματαίως ἀπεπειράθησαν νὰ ἐλαττώσωσι τῶν ἐπαιτῶν τὸν ἀριθμὸν οἱ νεώτεροι ἐξ ἄλλου κανονισμοὶ ἡμῶν, ἠπιώτεροι, προβλεπτικώτεροι καὶ φιλάνθρωπότεροι, καὶ αὐτοὶ οὐδὲν κατώρθωσαν πλείοτερον. Ἀπέναντι τῆς αὐτῆς ἐπιμονῆς, ὅταν συλλογισθῆ τις ὅτι πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων τούτων εἶναι νέοι καὶ δύνανται νὰ ἐργασθῶσιν, ὅτι πλην 2588 συλληφθέντων πέρυσιν ἐν Παρισίοις ἐπαιτῶν ὑπάρχουν 44095 ἕτεροι τυχοδιωκταί, ἐρωτᾷ ἂν δὲν εἶναι καιρὸς τέλος πάντων νὰ ληθῆ μέτρον τι σπουδαῖον, ν' ἀκολουθήσωμεν τὸ παράδειγμα, ὑπερμᾶς παρέχει ἡ Ὁλλανδία, συστήσασα τὰς ἐν τῷ ἐσωτερικῷ αὐτῆς ἀποικίας; Ἡ Γαλλία κατέχει σήμερον 5,147,862 πλέθρα γαιῶν χέρσων ἢ νεατῶν μετὰ τῶν σιδηροδρόμων τὴν εὐκολίαν ἢ ξηρὰ κόπρος φθάνει ἀπανταχοῦ, μετὰ τὴν μήλην δὲ τῶν ἀρτεσιανῶν φρεάτων τὸ ὕδωρ δύναται ν' ἀναπηδήσῃ καὶ ἐκ μέσου τῶν μᾶλλον ἀγόνων ἐδάφωσιν οἱ ὕγειοι ἐπαίται καὶ οἱ πλάνητα βίον διάγοντες ἄνθρωποι, καλῶς διευθυνόμενοι, ἐντὸς στενῶν ὀρίων πειθαρχίας προβλεπτικῆς καὶ πατρικῆς διατηρούμενοι, δύνανται ν' ἀποκαταστῶσι γεωργοὶ ἐπαρκεῖς. Θὰ εἶχον οὕτω τὸν ἄρτον

ἐκάστης ἡμέρας ἐξησφαλισμένον, ἀνταμοιβὴν ἀνάλογον, ἐν ἀνάγκῃ δὲ καὶ μετοχὴν ἐπὶ τοῦ καλλιεργουμένου ἀγροῦ. Ὁ δὲ πολιτισμὸς ἤθελε καθ' ὅλους τοὺς τρόπους ὠφεληθῆ, διότι ἠθέλομεν αὐξήσει τοὺς γεωργικοὺς τῆς Γαλλίας πό-

ρους καὶ ἀπαλλάξει τὰς πόλεις ἡμῶν ἀπὸ φυλὴν παράσιτον, ἐν τῇ ὁποίᾳ τὸ κακούργημα εὐρίσκει συχνάκις τοὺς φοβερωτέρους αὐτῆς συνεργούς.

B.

Η ΕΥΣΠΛΑΓΧΝΙΑ.

(Κατὰ τὸν Δαμαρτινον.)

Εἰς τῆς ζωῆς τὴν φωτεινὴ πηγὴ ἔματιά του ρίχνει ὁ Παντοκράτωρ κ' ἐρωτᾷ τὸ λαμπερὸ του πλάσμα, — Ἐσὺ, ποῦ ἡ θεία μου βουλή σ' ἐστόλισε μετὰ λάμψην Ἥλιε, ἀχτίνα ἀπ' τὸ φῶς τῆς θεϊκῆς μου δόξης σταλμένη λάμψη καὶ χαρὰ στὴ πλάση μου νὰ φέρῃς γιὰ νὰ δοξάζῃ καθ' αὐγὴ τὸ θεῖον ὄνομά μου, εἰπέ μου, ἀπὸ τὰ πολλὰ τὰ δῶρα ποῦ μοιράζει τὸ φῶς σου, ἀπ' τὰ βήματα τοῦ γίγαντος ποῦ κάμεις 'στὸς οὐρανοὺς, ἀπ' τῆς ζωῆς τὰς χαρωπὰς ἀχτίνας ποῦ ρίχνεις κ' ἀπογεύεται μετὰ πόθο καὶ λαχτᾶρα κάθε μου πλάσμα ζωντανό, εἰπέ μου τί ἀπ' ὅλα σοῦ φέρει πλείοτερ' ἡδονὴ καὶ γίνεται αἰτία νὰ εὐλογῆς τὸν Πλάστη σου γιὰ τὰ χαρίσματά του;

Τὸ λαμπερὸ του πρόσωπο ἐσχέπισσε ὁ Ἥλιος καὶ ἀπεκρίθη τοῦ Θεοῦ μετὰ φόβου καὶ μετὰ σέβας, — Τὸ ἄμετρο διάστημα ἐμὲ γιὰ φῶς προσμένει καὶ λαμπυρίζ', ἄμα φανῶ, ἡ ἄμμος τῆς ἐρήμου τὸ κρυσταλλένιον ἀναλῶ στεφάνι τοῦ Λιβάνου, 'στὰ σύνεφα τοῦ Οὐρανοῦ σκορπιζῶ φῶς καὶ φλόγα, καὶ σὲ καθρέπτῃ διάφανο, στὴ θάλασσα, κυττιέμαι. Ἄλλ' ὅταν ἀπ' τὸ βῆμα τοῦ θόλου μιὰ περάση ἀχτίνα μου, 'στὴ φυλακὴ ποῦ ἀναλεῖ καὶ σβύεται ὁ ἄθλιος κατάδικος κ' ἕνα πικρὸ τοῦ δάκρυ στεγνώσω στοῦ βλεφάρου του τὴν ἄκρη, ὃ ἐκεῖνος

μέσα στὸ σκότος χαιρετᾷ τὸ φῶς τοῦ λαχταροῦσε
παρηγοριέται μιὰ στιγμή, κ' ἐγὼ Ἐσὲ δοξάζω.

.....

Ὅτι τὸ φῶς ἀπήντησε ἔστὸν μέγαν Εὐεργέτην
αἰσθάνομαι κ' ἐγὼ, μικρὸ ἀσήμαντό του κτίσμα.
Ἦνοῦ τῆς δόξης ψεύτικη, χαρᾶς ἀνατριχίλα
δὲν μοῦ γεννᾷ, οὔτ' ἡ ἐλπίς νὰ ζήσῃ τ' ὄνομά μου,
στῆς φαντασίας τὰ πτερὰ οὔτε σὰν ἀναβαίνω
στὸν Οὐρανό, κ' ἡ λύρα μου ὕμνο λαμπρὸ τονίση·
ἀλλ' ὅταν μέσ' τὴν σκοτεινὴ τοῦ μυστηρίου νύκτα
φέρῃ μικρὴ παρηγοριὰ ἢ ἀσθενὴς φωνὴ μου
καὶ ἀντηχήσῃ σὲ ψυχὴ ἀγνώριστη καὶ ξένη
βασανισμένη τρομερὰ ἀπ' τῆς ζωῆς τὰ πάθη,
τότε τὸν Πλάστην εὐλογῶ γιὰ τὰ χαρίσματά του.

Δ. Β.

ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΠΕΡΓΑΜΟΥ.

.....ΜΕΡΑΙΣ.....
.....Α.Ι.ΟΜΡΕΙ.....
.....ΙΣΕΝΔΕΤΟΙ.....
.....ΝΩΤΕΡΑΝΕΚΦ.....
.....ΝΤΗΙΤΩΝΠΑΝ.....
.....ΣΜΕΝΑΔΙΔΟΣΘΑ.....
ΕΥΤΟΝΚΛΙΔΙΚΑΙΑΝ
ΜΑΛΛΟΝΤΟΝΕΠΑΙΝΟΝ
ΟΜΕΝΟΥΑΥΤΟΥΚΟΣΜΙΟΣ
ΟΝΕΣΤΙΝΔΙΑΠΑΝΤΟΣ...
ΟΙΣΑΝΔΡΑΣΙΝΙΝΑΚΑ...
ΔΕΔΟΧΘΑΙΤΗΒΟΥΔΗΙΕΠΑΙ
ΕΣΧΗΚΕΝΕΜΠΙΑΣΑΙΣΤΑΙΣ
ΙΤΗΙΕΙΣΤΟΝΔΗΜΟΝ(Α)ΓΛΘ
ΝΩΙΤΩΙΜΕΓΙΣΤΩΙ...ΝΟ...
ΝΠΟΙΗΣΑΣΘΑΙ.....

Ἐπὶ μαρμαρίνης πλακῶς εὕρισκομένης ἐν τῷ Σχολείῳ.

Σημ. Ομ. Αἱ ἐκ Περγάμου ἐπιγραφαὶ ἐστάλησαν παρὰ τοῦ φιλομούσου καὶ ζηλωτοῦ
τῶν Ἀρχαίων Κ. Ν. Ι. Ῥάλλη Ἱατροῦ, μέλους ἀντεπιστέλλοντος τοῦ Συλλόγου Ὁμήρου.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ. Σλ. 402 στήλ. 2 σειρ. 29 ἀνάγνωθι τὸ περισινὸν ἀντὶ τὸ πελυσινόν.—
Κωκκαὶ ἐπιγραφ. ὑπογραφή Ι. Σακκελίω.